

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Tělocvičná jednota Sokol Rakovník v letech 1918–1938

Bc. Vladimír Sosna

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Tělocvičná jednotka Sokol Rakovník v letech 1918–1938

Bc. Vladimír Sosna

Vedoucí práce:

Mgr. Eva Fischerová, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce Mgr. Evě Fischerové, Ph.D. za její pomoc a rady, které mi poskytla při jejím zpracování.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Stručný nástin počátků Sokolského hnutí u nás.....	5
2.1 Vznik Sokola Pražského	5
2.2 Miroslav Tyrš.....	7
2.3. Jindřich Fügner	10
2.4. První léta Sokola.....	12
3. Založení Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku a její činnost do vzniku Československé republiky	17
3.1 Výlet Sokola Pražského do Rakovníka a Pravoslav Trojan	17
3.2 Založení Sokola v Rakovníku.....	18
3.3 První léta činnosti Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník.....	19
3.4 Sokolovna	21
3.5 Sokolské stanovy z roku 1902	26
3.6 Činnost Sokola Rakovník do založení Československé republiky.....	27
4. TJ Sokol Rakovník v letech 1919–1925.....	32
4.1 Od konce války do založení župy Rakovnické.....	32
4.2 Menšinová činnost TJ Sokol Rakovník a stavba sokolovny v Chomutově.....	36
4.3 Činnost Rakovnického Sokola do roku 1925	38
5. TJ Sokol Rakovník v letech 1926–1930.....	46
5.1 Rok 1926.....	46
5.2 Rok 1927.....	49
5.3 Rok 1928.....	51
5.4 Rok 1929.....	54
5.5 Rok 1930.....	56
6. TJ Sokol Rakovník v letech 1931–1935	59

6.1 Rok 1931	59
6.2 Rok 1932	63
6.3 Rok 1933	66
6.4 Rok 1934	68
6.5 Rok 1935	71
7. TJ Sokol Rakovník od roku 1936 do zastavení jeho činnosti v roce 1941	75
7.1 Rok 1936	75
7.2 Rok 1937	77
7.3 Od roku 1938 do zastavení činnosti Sokola	79
8. Závěr	81
9. Seznam pramenů a literatury	84
10. Resumé	87
11. Přílohy	88

1. Úvod

Tématem této diplomové práce je fungování Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku v období první republiky tj. mezi lety 1918–1938. Ve vymezeném období stálo celorepublikové sokolské hnutí na vrcholu sil a nejinak tomu bylo i v Rakovníku. Rakovnická sokolská jednota v roce 2019 oslavila 150 let existence, mimo jiné v roce 2020 oslavuje 30 let od obnovení svého fungování po Sametové revoluci. V roce 2020 je tedy vhodné si připomenout období největší slávy rakovnického Sokola. Hlavním cílem práce je analýza činnosti Sokola v Rakovníku ve vymezeném období. Dalším z cílů diplomové práce je popsat vliv rakovnických sokolů na společenský a kulturní život ve městě. V práci se autor zaměřuje na události, které rakovnický Sokol organizoval nebo se při nich jakkoliv angažoval.

První kapitola se věnuje počátkům sokolského hnutí v českých zemích, jelikož v tomto období byla sokolská idea nejčistší, což umožňuje důkladněji porozumět pozdějším aktivitám rakovnického Sokola. Dále autor považuje za vhodné představit duchovní otce Sokola, a to Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera, bez nichž by spolek pravděpodobně nepřežil první léta své existence. Výše uvedeným tématům se věnuje první kapitola nazvaná *Stručný nástin počátků sokolského hnutí u nás*. Druhá část práce nese název *Založení Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku a její činnost do vzniku Československé republiky* a zabývá se událostmi, které vedly ke vzniku sokolské jednoty v Rakovníku. Dále se kapitola věnuje činnosti rakovnického Sokola do první světové války. Součástí druhé kapitoly je popis průběhu stavby rakovnické sokolovny a také ukázky ze stanov rakovnického Sokola, které vyšly v roce 1902. Ve třetí kapitole, jejíž název zní *TJ Sokol Rakovník v letech 1919–1925*, se autor věnuje rychlému rozvoji rakovnické jednoty v uvedeném období. Součástí kapitoly je rovněž založení župy Rakovnické a autor zde rozebírá menšinovou činnost, které se rakovničtí sokolové, zvláště v Chomutově, velice aktivně věnovali. Autor se v kapitole taktéž zabývá

zájezdy, jichž se členové rakovnické jednoty účastnili, jako například výlet do Lublaně v roce 1922. V rámci této kapitoly se autor dále zaměřil na činnost dramatického odboru Sokola Rakovník. Třetí kapitola také obsahuje informace o župních sletech župy Rakovnické. Čtvrtá část práce nesoucí název *TJ Sokol Rakovník v letech 1926–1930* se zabývá činností rakovnické jednoty na konci 20. let 20. století. Kapitola se věnuje přípravám na VII. všesokolský slet a účasti rakovnických sokolů na něm. Součástí kapitoly je mimo jiné také představení starosty rakovnické jednoty Karla Lukeše. V této kapitole je vylíčena návštěva Tomáše Garrigue Masaryka v Rakovníku v roce 1926 a oslavy 10. výročí bitvy u Zborova v roce následujícím. Dále se kapitola zaobírá slavnostmi 10. výročí samostatného Československa v Rakovníku z roku 1928, na kterých se rakovnický Sokol významně podílel. Autor se v rámci této kapitoly zaměřil na založení sokolského biografu a také se zabývá ukončením činnosti dramatického odboru rakovnické jednoty. Kapitola je zakončena popisem programu oslav 60. výročí existence rakovnického Sokola. Pátá kapitola *TJ Sokol Rakovník v letech 1931–1935* se věnuje prvním létům sokolského biografu, během nichž Sokol Rakovník získal pro své potřeby také zvukovou aparaturu. V této kapitole je zároveň představen jeden z hlavních představitelů rakovnického Sokola ve 30. letech, a to František Diepolt, který v roce 1931 nahradil na postu starosty rakovnické jednoty nemocného Karla Lukeše. Dále se autor v páté kapitole věnuje oslavám Tyršova roku, které probíhaly od září 1931 do září 1932, během nichž se konalo množství přednášek a pietních aktů týkajících se Miroslava Tyrše, a také došlo k pojmenování jedné z rakovnických ulic na ulici Tyršovu. Autor se v kapitole věnuje volejbalovému družstvu rakovnického Sokola, které během 30. let slavilo řadu úspěchů. V této kapitole je rovněž připomenuta účast rakovnických sokolů na krajském sletu v Ústí nad Labem v roce 1934. Závěrečná kapitola, jejíž název zní *TJ Sokol Rakovník od roku 1936 do zastavení jeho činnosti v roce 1941*, se zabývá posledními léty existence rakovnické jednoty. Jejím obsahem je zájezd rakovnických sokolů na Slovensko, který se konal v roce 1936. Autor se zde zaobírá založením sokolského letního tábora v Děčích. Na závěr se autor zabývá

dobročinnou činností Sokola Rakovník po obsazení pohraničí v roce 1938. Kapitola mimo jiné krátce představuje poslední roky rakovnické jednoty, zakončené zatčením předních představitelů rakovnického Sokola.

Tématu rakovnického Sokola se doposud nikdo hlouběji nevěnoval, proto autor ve své diplomové práci využívá převážně archivní zdroje, sokolské věstníky a kroniky. Nicméně k první kapitole týkající se nejstarších dějin Sokola, mohl autor využít odbornou literaturu, z nichž dva vydané prameny považuje za nejvýznamnější. První z nich je kniha Ladislava Jandáska *Přehledné dějiny Sokolstva* vydaná v roce 1936, v níž jsou přehledně shrnuty nejstarší dějiny sokolského hnutí. Druhou knihou, kterou autor využil, je *O Sokole* od Jana Pelikána z roku 1921, z níž autor získal mnoho cenných informací. Nejvýznamnějším zdrojem k 20. létům se stal památník *60 roků rakovnického Sokola*, jehož autory jsou František Diepolt, Václav Tuček, Eduard Klicpera a František Janoušek. V památníku je možné nalézt veškeré potřebné informace o TJ Sokol Rakovník od jeho založení do roku 1930. Památník mimo jiné obsahuje seznam aktivních členů rakovnické jednoty v roce 1930. Významnou se pro autora stala kniha *135 let rakovnického Sokola* vydaná v roce 2004. Jejími autory jsou František Krejčí a Josef Lev. Kniha obsahuje nejvýznamnější události nejen rakovnické jednoty, ale celého Sokola. Důležitým pramenem byla pro autora *Kronika Královského města Rakovník 1836–1962*, z níž bylo možné čerpat zprávy o akcích, na nichž pracoval Sokol Rakovník spolu s městem, případně šlo o významné sokolské slavnosti, kterých se účastnilo množství občanů Rakovníka. Informace k analýze činnosti rakovnické jednoty během 30. let autor získal převážně z *Kroniky TJ Sokol Rakovník 1931–1945*, která obsahuje popis všech významných akcí, slavností, přednášek a sportovních turnajů, jichž se rakovnická jednota v daném období zúčastnila. Z této kroniky je využito několik delších citací, které autor považuje za nezbytné z důvodu jejich výstižnosti. Důležité informace obsahovaly také *Věstníky Sokolské* vydávané Českou obcí sokolskou, v nichž se od založení Rakovnické župy objevovaly zprávy o její činnosti. Dalším

významným použitým zdrojem se staly *Věstníky župy Rakovnické*, které vycházely mezi lety 1922–1937. Tyto věstníky v pravidelné rubrice podávaly zprávy ze všech jednot sdružených v župě Rakovnické. Za zmínku stojí *Rakovnické noviny*, které vycházely od roku 1930, které již od počátku obsahovaly rubriku věnovanou Sokolu Rakovník, čímž informovaly občany Rakovníka o akcích organizovaných rakovnickou jednotou a rovněž župou Rakovnickou. Nejvýznamnějším archivním pramenem se stal fond 187 *Archiv města Rakovníka* ze Státního okresního archivu Rakovník, který obsahuje veškerou dochovanou korespondenci mezi městem Rakovník a rakovnickou jednotou. Dále autor využil fond 616, jehož název zní *Tělocvičná jednota Sokol Rakovník*, taktéž ze Státního okresního archivu Rakovník, který je však neuspořádaný a pouze částečně přístupný. Ve fondu jsou uloženy zprávy o stavbě sokolovny v Rakovníku, sokolské stanovy z roku 1902 nebo pozvánky na sokolské akce.

Autor během své diplomové práce využil zejména metodu analýzy nevydaných archivních pramenů z fondů Státního okresního archivu v Rakovníku *Tělocvičná jednota Sokol Rakovník* a *Archiv města Rakovníka*. Práce je doplněna analýzou vydaných pramenů (kroniky, sokolské věstníky a památníky) a částečně i dobového tisku (*Rakovnické noviny*).

2. Stručný nástin počátků Sokolského hnutí u nás

2.1 Vznik Sokola Pražského

Poté co byl dne 21. srpna 1859 Alexandr Bach propuštěn z vlády a po vydání Říjnového diplomu¹, skončilo období tzv. Bachovského absolutismu. Tím se v Rakouském císařství značně uvolnila atmosféra a český živel se mohl opět probudit k životu. Začala se počesťovat města a v obecních volbách se dostaly k moci i české strany, například v březnu 1861 v pražských obecních volbách zvítězila strana pokroku a do úřadu purkmistra se dostal český koželuh František Pštross, předseda obchodní a živnostenské komory, který se stal prvním Čechem na primátorském pražském stolci.² Mimo jiné mohli opět politicky pracovat čeští vlastenci, nebyli však příliš jednotní. Ve své knize tuto situaci Jan Pelikán popsal následovně: *„Zakládají se besedy a spolky čtenářské, pěvecké, český sklon k náladovosti projevuje se slavnostmi, zábavami a tábory téměř nepřetržitými, ale jednotné heslo nebo dokonce program chybí“*.³

V této době vznikal i český Sokol. Čeští vlastenci si uvědomili potenciál tělovýchovy jako prostředku k utužování národního ducha. Tato myšlenka se v německém prostoru objevila již v době Napoleonských válek v rámci tzv. turnerského hnutí, za jehož zakladatele je považován Friedrich Ludwig Jahn. Není proto divu, že počátky sokolské tělovýchovy úzce souvisely s německými organizacemi. Již v době bachovského absolutismu vznikly dva soukromé ústavy tělovýchovy, první z nich vedl zkušený tělocvikář Jan Malypetr a v roce 1849 založil svůj ústav také Ferdinand Schmidt. Z této dvojice ústavů vzešli pozdější zakladatelé Sokola.⁴ Na půdě německého Schmidtova ústavu tělovýchovy se ukázalo, jak úzce souvisela tělovýchova a národní otázka. V ústavu působili Češi i Němci. Iniciativní Němci byli v roce 1861 rozhodnutí vytvořit společně s Čechy

---

¹ Dokument, který byl vydán 20. října 1860 císařem Františkem Josefem I. Jednalo se o prohlášení, v němž se císař provždy zřikal absolutismu a kterým zřídil Říšskou radu. Zavazoval se vzdát se úplné zákonodárné pravomoci a podělit se o ni se zemskými sněmy.

² JANDÁSEK, Ladislav, *Přehledné dějiny Sokolstva*, Praha 1936, s. 7–8.

³ PELIKÁN, Jan, *O Sokole*, Praha 1921, s. 6.

⁴ SCHEINER, Josef, *Dějiny Sokolstva v prvním jeho pětadvaceti letí*, Praha 1887, s. 17.

nezávislý tělocvičný spolek, který měl být utrakvistický a jehož vzorem se mělo stát vzkvétající turnerské hnutí. Nicméně setkali se s odporem u bankovního ředitele Kreditanstaltu, který přislíbil finanční podporu, pokud by se jednalo o spolek ryze německý. Dohodu s Čechy Němci zrušili a založili si v lednu 1862 svůj samostatný tělovýchovný spolek „*Prager Männerturnverein*“.⁵

Již koncem listopadu roku 1861 bylo jisté, že dojde k založení také samostatného českého tělocvičného spolku. Za předlohu si budoucí sokolové vzali stanovy německého spolku, nicméně ve značně zkrácené podobě. Mezi prostředky dosažení spolkového cíle došlo mimo jiné k zařazení zpěvu, který považovali za silný prostředek národně buditelský. V té době zatím nebyl „Sokol“ označením spolku, nicméně za znak přijal sokola v letu. Stanovy českého spolku nijak nevymezovaly pravomoci náčelníka ani nestanovily směrnice, což později vedlo ke sporům uvnitř jednoty.⁶

Dne 17. prosince 1861 zadal Julius Grégr stanovy ke schválení, následně je musel z důvodu připomínek od místopředsedství opravit. Pozměněné stanovy zadal dne 3. ledna 1862 a již 27. ledna byly schváleny. V přípravách ustanovující valné hromady se stalo nutným, aby ve výboru byli zastoupeni jak odborníci v oblasti tělesné výchovy, tak lidé z řad pražských vlastenců. Mezi zakladatele patřili Miroslav Tyrš, Jindřich Fügner, Julius a Eduard Grégrovi, Emil Tonner, Rudolf Skuherský, Ferdinand Náprstek, Rudolf Thurn-Taxis, Karel Steffek, Tomáš Černý, František Písařovic a Jan Kryšpín. Na ustavující valné hromadě, která se konala dne 16. února 1862, se sešlo 75 členů. Po prvotních rozepřích se stal prvním starostou nového spolku Jindřich Fügner. Datem 16. února 1862 započala existence Tělovýchovné jednoty Pražské a toto datum je také dnem, kdy začala historie Sokola.⁷

---

⁵ SCHEINER, s. 19.

⁶ JANDÁSEK, s. 13.

⁷ PELIKÁN, s. 7.

2.2 Miroslav Tyrš

Nejvýznamnější postavou a duchovním otcem Sokola byl dr. Miroslav Tyrš, původním jménem Friedrich Emanuel Tirsch. Dr. Miroslav Tyrš se narodil dne 17. září 1832 v Děčíně otci MUDr. Janu Vincenci Tirschovi a matce rozené Kirschbaumové. Tyrš si v dospělosti počestil své příjmení z Tirsch na Tyrš tak, jak to dělala většina vlastenců, čímž dokazovali své češství. Již v roce 1837 mu zemřel otec a malý Tyrš se musel s matkou přestěhovat do Vrutice u Mladé Boleslavi. A ani Tyršově matce se nedostalo dlouhého života, neboť po dvou letech pobytu ve Vrutici zemřela a z Tyrše se stal sirotek. Nový domov našel u svého strýce Antonína Kirschbauma v Praze. Praha se pro něj stala cizím městem s téměř nepřátelským prostředím, protože v této době byla zcela poněmčená. Tyrš příliš neovládal německý jazyk, ale i přesto jej přijali do farní školy u Maltézů.⁸ V roce 1842 přestoupil Tyrš na sedmileté gymnázium na Malé Straně, kde také odmaturoval. Jako student se Tyrš projevil coby výjimečný a mezi svými spolužáky vynikal zejména ve znalostech řečtiny. Díky českému prostředí, ve kterém se původně pohyboval a rovněž zásluhou profesora Aloise Unschulda v něm velmi hluboce zakořenily myšlenky češství. V roce 1848, kdy mu bylo 16 let, se zúčastnil pouličních bojů studentských legií, čímž veřejně prezentoval své obrozenecké ideje.⁹

Tyršovo vlastenectví se rozrostlo v době jeho studia na staroměstském gymnáziu, které bylo vlastenecky zaměřeno, jelikož zde funkci ředitele vykonával Josef Jungmann. Na přání příbuzných se zapsal na právnickou fakultu, avšak tu po roce opustil, jelikož ho studium nebavilo. Rozhodl se přejít na filozofickou fakultu na Karlově Univerzitě, kde vystudoval filozofii a estetiku. Chtěl získat vzdělání všestranné, proto se věnoval i studiu matematiky a anatomie. Studia dokončil v roce 1855.¹⁰

---

⁸ PELIKÁN, s. 10.

⁹ GRÉGR, Eduard, *Miroslav Tyrš*. In: GRÉGR, Eduard (ed.), *Miroslav Tyrš stručný nástin života a působení jeho*, Praha 1884, s. 5–6.

¹⁰ Tamtéž, s. 7.

Po dokončení studií se u Tyrše projevila jeho fyzická slabost. Nicméně jeho láska k antice, kde měla tělovýchova velký význam ve věci výchovy a také národa, ho přivedla do Malypetrovy tělocvičny, jako cvičence a posléze, se stal cvičitelem i v druhém pražském tělocvičném ústavu. Ve Schmidtově ústavu setrval až do roku 1857. Jelikož neměl dostatek financí, přijal práci vychovatele synů továrníka Eduarda Bartelmuse v Novém Jáchymově. Sokol Ladislav Jandásek ve své knize toto období komentoval slovy: „*Čtyři léta, která tam strávil studiem věd a umění, dala mu bezpečný a trvalý základ životního a světového názoru i celého jeho životní práce.*“¹¹ Během jeho pobytu dokázal rodinu Bartelmusových přivést k české myšlence. Tato rodina byla původně německá, jako většina továrnických rodin, a pocházela z Moravy. Nicméně vlivem českého okolí a zvláště přičiněním Tyrše se rodina počestila, takže jejich synové jsou počítáni mezi vlastence.¹²

Čas, který strávil v Novém Jáchymově, byl také významný pro pozdější vznik Sokola, jelikož se setkal v obci Svatá v myslivně „Na Králi“ s Jindřichem Fügnerem, jenž zde pravidelně trávil léto se svou rodinou. Fügner byl druhým významným zakladatelem Sokola. K osudovému setkání došlo v létě 1860, Tyrš s Fügnerem spolu vedli vášnivé diskuze o tom, jak zastavit sílící německý vliv v Čechách, jak zmobilizovat široké vrstvy českého lidu pro zásady, jakými jsou láska k vlasti, bratrství, neohroženost, pravdivost, vytrvalost apod. Mimo jiné zde potkal Tyrš svou budoucí ženu Renátu, dceru Jindřicha Fügnera, kterou si vzal 28. srpna 1872 krátce po jejich osmnáctých narozeninách.¹³

Tyrš z antiky přejal ideál harmonického rozvoje celé bytosti, těla i ducha, z Platónovy filozofie pak přijal za své přesvědčení, že člověk je bytost zdokonalitelná, jejímž úkolem je žít životem dokonalým nejen ke svému blahu, ale především k povznesení celku, v jeho případě byl tímto celkem národ. Tyršův názor zastával že „*člověk má jedinou povinnost, zdokonaliti se co nejvíce na těle*

---

¹¹ JANDÁSEK, s. 9.

¹² GRÉGR, s. 8.

¹³ KREJČÍ, František, LEV, Josef, *135 let Rakovnického sokola 1869–2004*, Rakovník 2004, s. 3.

*i na duchu, bez jakýchkoliv zřetelů hmotného zabezpečení, osud sám pak že takovému nesobeckému, dokonalému člověku vykáže místo, na němž by mohl nejlépe vyplnit své životní poslání.*¹⁴ V rámci národní otázky aplikoval Darwinovu teorii o přírodním výběru. Usoudil, že ideál všestranné harmonické dokonalosti tělesné i duševní, které chtěl dosáhnout na své osobě, by měla být i ideálem výchovy celého národa.¹⁵

V roce 1860 dokončil Tyrš doktorát z filozofie. V době uvolnění po vydání Říjnového diplomu neměl jasné představy, jak bude moci svému ideálu po návratu do Prahy na podzim roku 1861 posloužit. Považoval za svou povinnost připojit se ke snahám o znovuzrození českého národa, které v té době probíhaly. Tyrš se tedy v roce 1861 přidal k proudu vlastenectví, který později vedl až ke vzniku Sokola. Edvard Grégr ve svém článku toto období popsal slovy: *„Od roku 1861 vidíme Tyrše neúnavně činného na poli vědeckém a literárním, tu v Sokole a v jiných spolcích vlasteneckých, tu na kolbišti politickém a konečně jako profesora na vysokém učení pražském.*“¹⁶

Poté, co byla založena Tělocvičná jednota Pražská, se Tyrš stal jejím prvním náčelníkem a plně se soustředil na činnost spjatou s tělovýchovou. V roce 1871 založil pro všechny sokolské jednoty časopis Sokol. Rozhodl se také pomoci českému umění založením Umělecké besedy. Od roku 1880 začal působit na ČVUT, kde dokončil docenturu a o tři roky později se stal profesorem na filozofické fakultě, kde přednášel dějiny umění a také zde získal habilitaci. Před tím, než nastoupil na pozici profesora na filozofické fakultě, ukončil svoji činnost v Sokole, jelikož se jednalo o jednu z podmínek přijetí. Domníval se, že Sokol je po dvaceti letech práce schopný fungovat i bez něho, což se ukázalo jako pravdivé. Tyrš se nevyhýbal ani politické činnosti, působil na Českém zemském sněmu a od

---

¹⁴ JANDÁSEK, s. 10.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ GRÉGR, s. 9.

roku 1873 měl funkci poslance Říšské rady. Na tato místa kandidoval za mladočechy.¹⁷

Jeho dalším významným počinem, z pohledu sokolství, se stalo vytvoření českého tělocvičného názvosloví. Při jeho tvorbě vycházel z německého turnerství, které bylo základem evropské gymnastiky. Nicméně jeho tvořivá povaha mu nedovolila pouze kopírovat a překládat německé cviky. Brzy se vydal svou vlastní cestou originálních cvičení. Vytvořil první vědecky založenou a dosud nepřekonanou tělocvičnou soustavu a doplnil ji účinnou metodou. Vycvičil a vychoval cvičitelské sbory, vypracoval organizační zásady, stanovy a řády pro veškeré druhy činnosti všech složek.¹⁸

Vzhledem k velkému množství činností, které Tyrš provozoval, začalo docházet k tomu, že se přetěžoval a vzhledem k jeho chatrnému zdraví, začal churavět jak po psychické tak fyzické stránce. Jeho život skončil tragicky 8. srpna 1884. Při ozdravném pobytu v Ötzu utonul v říčce Ötztaler Ache u osady Habichen v Tyrolských Alpách. Jeho tělo nakrátko leželo pohřbeno v Ötzu. Okolnosti jeho úmrtí nikdy nikdo nezjistil. Takto zemřel jeden z největších národních buditelů a zakladatel Sokola. Jeho tělo později nechali čeští vlastenci převézt do Prahy a nyní je Miroslav Tyrš pohřben na Olšanských hřbitovech a sdílí zde mohylu společně s Jindřichem Fügnerem.¹⁹

2.3. Jindřich Fügner

Neméně významnou postavou při vzniku Sokola byl první starosta Tělocvičné jednoty Pražské Jindřich Fügner, rodným jménem Heinrich Fügner. Narodil se dne 10. září 1822 v Praze v rodině německého ničím nevynikajícího obchodníka. Mělo na něj vliv české vlastenectví, jelikož kvůli obchodním záležitostem se jeho rodina dostávala do českého prostředí. Po studiu na nižším gymnáziu u Piaristů odešel, aby se vyučil obchodním praktikantem v koloniálním obchodě. Poté byl na delší

---

¹⁷ GRÉGR, s. 12.

¹⁸ GRÉGR, Eduard, *Miroslav Tyrš*. In: MÜLLER, Josef, TALLOWITZ, Ferdinand (ed.), *Památník vydaný na oslavu dvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty Sokola Pražského*, Praha 1883, s. 15.

¹⁹ PELIKÁN, s. 12.

dobu na zkušené v Terstu. Později procestoval Německo, Francii, Belgii a všude se také vedle obchodu usilovně zajímal o veřejný život. Vlastnil rozsáhlou knihovnu obsahující díla ze všech vědních oborů, hrál na klavír a varhany. Přestože jeho školní vzdělání bylo nevalné, získal soukromým studiem všestranné vzdělání, široký rozhled a dobře hovořil několika jazyky. Zajímal se o dějiny umění, historii, filozofii. Zasadil se o vytvoření české těsnopisné soustavy. Nezapomínal ani na kulturu těla, byl dobrým jezdcem, plavcem a bruslařem.²⁰

Po návratu do Prahy v roce 1846 převzal od svého otce velkoobchod s textilním zbožím. Měl velký obchodní, podnikatelský a organizační talent. O jeho kvalitách a věhlasu v obchodní oblasti svědčí, že byl roku 1859 zvolen do pražské obchodní a průmyslové komory a v roce 1861 do pražského obecního zastupitelstva. Přestože měl hmotné zajištění, žil skromným životem. Patřil k politicky probuzeným představitelům pražského měšťanstva a stal se rozhodným stoupencem demokratických idejí svobody a společenské rovnosti. Díky své zcestovalosti, která mu otevřela oči, odsuzoval národnostní útlak v Habsburské monarchii, přesvědčil se, jak je českému národu křivděno. Proto se připojil k českému národu a k českému vlastenectví. Byl členem výboru pro postavení Národního divadla. Vynikal lidskostí a mecenášstvím, své peněžní prostředky rozdával většinou anonymně na národní a sociální účely. Rovněž se zasloužil se o výstavbu první sokolovny v Praze. Bez jeho hmotné podpory by Sokol nepřekonal svá první léta. Také se stal nepostradatelným organizátor všech spolkových činností. Jeho nápadem bylo dále zavedení tykání mezi členy na znamení bratrství a rovnosti.²¹

Konání velkých sokolských akcí se však Jindřich Fügner nedočkal. Na podzim roku 1865 onemocněl. Z počátku se jeho nemoc nejevila jako vážná, nicméně dne 15. listopadu 1865 náhle zemřel. Jeho pohřeb 19. listopadu 1865 na Olšanských hřbitovech se stal národní manifestací, což jen dokazuje jeho

---

²⁰ PELIKÁN, s. 21–22.

²¹ Tamtéž, s. 24–25.

významné postavení. V podpoře Sokola pokračovala jeho dcera Renáta, která se, jak již bylo uvedeno výše, necelých sedm let po Fügnerově smrti stala manželkou Miroslava Tyrše a také významnou postavou Sokolstva.²²

2.4. První léta Sokola

Sokol Pražský, v té době Tělocvičná jednota Pražská, začal okamžitě se svou prací. Vítanou pomocí byla nabídka Jana Malypetra, který sokolům k cvičení poskytl prostory svého tělocvičného ústavu v Panské ulici za měsíční nájem 60 zlatých. Již 5. března 1862 proběhlo první sokolské cvičení, na němž se sešlo asi 60 cvičenců pod vedením 10 cvičitelů, jež Tyrš vyhledal v Malypetrově a Schmidtově ústavu. Tito cvičitelé dostávali za vedení jednoho družstva 5 zlatých.²³ Tyrš v těchto podmínkách okamžitě vypracoval osmitýdenní cvičební rozvrh. Tato cvičení brzy přerostla rozměry představ jejích zakladatelů, kteří se z počátku věnovali pouze tělocviku a nepřemýšleli o rozšíření činnosti jednoty. Ze Sokola se náhle stal jeden z předních činitelů českého vlastenectví.²⁴

Na popud Fügnera proběhla 27. března na Střeleckém ostrově první přátelská schůze členstva. Tehdy ještě členové neměli kroje, ale Fügner spolu s několika dalšími členy přišli v červených košilích, které nosili v podobném stylu jako Giuseppe Garibaldi. Na této schůzi se rozdávaly první odznaky, jednalo se o „červené hedvábné kokardičky s kovovým *S* uprostřed.“²⁵ Na schůzi se živě diskutovalo o úkolech spolku a také zde Fügner zavedl tykání mezi členy, aby prolomil hráze mezi společenskými třídami. Obliba jednoty zdárně stoupala a Fügner byl nucen získat nové cvičební prostory pro jednotu. Rozhodl se pro bývalou Tančírnu „U Apolla“. Ta avšak postrádala nářadí pro provozování tělocviku, nicméně Fügner na ně anonymně přispěl 1000 zlatých.²⁶

---

²² SCHEINER, s. 36.

²³ JANDÁSEK, s. 16.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 17.

²⁶ Tamtéž.

Současně s přesunem do nových prostor připravili sokolové i sokolský kroj. Jeho definitivní podobu stanovila valná hromada 10. dubna 1862, autorem kroje byl Josef Mánes. V zápise se o tom psalo takto: „*Výbor navrhuje kazajku a kalhoty z ruského plátna, klobouk kulatý s pentlí a odporučuje košili červenou. Návrh ten se přijímá bez odporu.*“²⁷ Kroj tedy vznikl tak, že se k „turnéřské“ kazajce, v níž se tou dobou cvičilo, přidaly kalhoty stejně barvy a na hlavu slovanský klobouček, který se v té době běžně nosil. K červené košili došlo náhodou, jelikož právě v té době Fügner dostal červenou košili, od svých přátel z Itálie. Tato košile se všeobecně líbila díky jejímu spojení s italským nacionalismem, čímž měla jistý ideový vztah k sokolskému hnutí. Na klobouček se přidávala červená kokarda s pérem a velkým písmenem „S“. Přestože se sokolský kroj ještě několikrát změnil. A to kvůli nepraktičnosti či zlepšení materiálů, tak jeho původní styl zůstal zachován. Cvičební úbor pro muže prošel také velkým množstvím změn, nicméně bílý trikot s červeným lemováním, který přežil až do dnešních dnů, byl poprvé použit na I. všesokolském sletu v roce 1882. Modré kalhoty, které nahradily původní plátěné, jsou používány od roku 1891. Ženský cvičební úbor má rovněž bohatou historii, která sahá až do roku 1869, nicméně jeho současná podoba vznikla až v roce 1895, kdy byly kalhoty zkráceny ke kolenům a přidala se sukně, taktéž ke kolenům. Svrchní díl tvořila blůza s námořnickým límcem. Podoba se však měnila slet od sletu, zejména co se týče límce a barev. Slavnostní kroj pro ženy vznikl úpravou kroje mužského v roce 1920.²⁸

Důležitou součástí kultury Sokola jsou také pozdravy a hesla. Prvním pozdravem sokolů se stalo hornické „Zdař Bůh“, nicméně brzy zavedli stručnější „Nazdar!“. Julius Grégr navrhoval jako heslo a projev myšlenek sokolských „Silou k svobodě“, avšak heslem se stalo Tyršovo „Tužme se!“, vyjadřovalo sokolskou výchovu a nezdůrazňovalo politické cíle a myšlenku na svobodu českého národa.²⁹

---

²⁷ PELIKÁN, s. 27.

²⁸ Tamtéž, s. 28–29.

²⁹ JANDÁSEK, s. 18.

Již 27. dubna 1862 podniklo 73 členů pražské jednoty první avšak neoficiální výlet na horu Říp. Zde se odehrávaly národní slavnosti, kde se vedle zábavy a zpěvu pronášely nadšené politické projevy.³⁰ Dne 11. května 1862 vystoupila celá jednota poprvé na veřejnost, tentokrát již oficiálním výletem na Závist. Během výletu na Závist se již jednota naplno věnovala tělocviku a veřejnost sokoly přijala s nadšením. Tyrš zde promluvil o významu výletů pro zotavení těla a utužení bratrské lásky mezi členy. Mimo jiné zde stručně a výstižně podal obraz dokonalého sokola: „*Je to muž mohutné paže a hrdé hrudi, pracovník a obránce proti útokům nepřátel. Sokol má doplňovati práci spolků, které pečují o duševní a hmotný stav národa, tím že bude vychovávatí tělo a vůli, smysl pro celek.*“³¹ Tento projev a výlety posílily v lidech představu, že jsou sokolové jakési národní vojsko. Sokolské odmítnutí sporů politických a náboženských jen potvrzovalo přesvědčení o branném významu Sokola.³²

Další významnou událostí pro Sokol se stalo slavnostní odhalení praporu ze dne 1. června 1862. Sokol se představil jako spolek čistě tělocvičný a proběhlo i první veřejné cvičení, ale v pronesených projevech se hovořilo o národně buditeckém a obranném úkolu Sokola. Na této slavnosti sokolové pronášeli vlastenecká hesla a zpíval zde mužský pěvecký spolek Hlahol. Sokol coby vlastenecký spolek v této době přísně sledovala policie. V Sokole se částečně proměnilo vedení a někteří z těch nejradikálnějších řad Sokola, jako byl třeba Thurn-Taxis, nebyli zvoleni znovu a Sokol se tak zbavil svých politiků, které si ve spolku již nikdo nepřál.³³

Název Sokol se dočkal přijetí až v roce 1864, dříve se toto označení nepoužívalo, jelikož by svým proslovanským vyzněním provokovalo úřady. Tento název navrhl Emanuel Tonner, který v něm odkazoval na jihoslovanské hrdiny. V té době měl Sokol již pevné kořeny a bylo založeno několik jednot mimo Prahu.

---

³⁰ SCHEINER, s. 22.

³¹ JANDÁSEK, s. 19.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 22.

Již v roce 1862 existovalo v Čechách a na Moravě osm tělocvičných jednot. Byly to jednoty v Jaroměři, Kolíně, Kutné hoře, Nové Pace, Příbrami, Jičíně, Turnově a v Brně.³⁴ O tři roky později měl Sokol již 21 tělocvičných jednot, v nichž se sdružovalo 1949 členů.³⁵

Nejvýznamnějším počinem Sokola v jeho počátcích bylo postavení vlastní tělocvičny. Za jejíž stavbou stál zejména Jindřich Fügner. Poté co na podzim došlo k vykázaní z prostorů „U Apolla“, které se přeměnily na klášter, museli sokolové existovat v naprosto nevhodném sále v Konviktě. Fügner přišel s návrhem, že na místě, které koupil, sám vystaví do 1. října 1863 tělocvičnu a v ní pro sebe byt.³⁶ Sokolové s Fügnerem dohodli smlouvu o nájemném a podle plánů stavitele Vojtěcha Ignáce Ullmanna a dispozic pro cvičební sál a ostatní místnosti, které vytvořil Tyrš, se začalo v létě 1863 stavět. Budova vznikla svépomocí členstva, nicméně nepodařilo se ji postavit v termínu a tak se muselo cvičení na dva měsíce přerušeno. Počátkem prosince 1863 sokolové budovu úspěšně dostavěli a 9. prosince 1863 se v ní začalo cvičit. Fügnerova budova stála 84 tisíc zlatých, jež si musel z velké části půjčit a sokolovnu pronajímal Sokolu za malý nájem, který sotva umořoval dluhy. Na Fügnerovu počest se v průčelí budovy od roku 1875 nachází pamětní deska s nápisem: „*Jindřich Fügner Sokolu a vlasti*“. Díky němu měl Sokol zázemí, které mu již nikdo nemohl vzít a mohl se rozvíjet. Dle vzoru Sokola Pražského začaly sokolovny stavět i ostatní jednoty.³⁷

Sokol stále sílil a zvětšovala se jeho členská základna, proto se nelze podívat nad tím, že se po dvaceti letech od vzniku Sokola konal I. všesokolský slet, který měl sokolskou myšlenku šířit mezi široké masy obyvatelstva a zároveň ukázat sílu Sokola a jeho ideje. Roku 1884 sokolové založili první sokolskou župu, která se nacházela v Kolíně a na počest zakladatele Sokola Tyrše nesla jeho jméno.

---

³⁴ SCHEINER s. 26.

³⁵ Tamtéž, s. 34.

³⁶ JANDÁSEK, s. 25.

³⁷ PRÁGR, Alois Václav, *Tělocvična Sokola Pražského*. In: MÜLLER, Josef, TALLOWITZ, Ferdinand (ed.), *Památník vydaný na oslavu dvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty Sokola Pražského*, Praha 1883, s. 78.

Výraz župa představoval administrativní uspořádání sokolské organizace na úrovni kraje a toto uspořádání existuje dodnes. V roce 1889 byly přijaty stanovy České obce sokolské (dále už jen ČOS) a o tři roky později vznikla Moravskoslezská obec sokolská. Obě tyto obce se sdružily do Svazu československého sokolstva. Později v roce 1904 se vše sjednotilo do ČOS. Roku 1897 se stal Sokol oficiálním členem Mezinárodní gymnastické federace a v roce 1908 došlo k založení Svazu sokolstva, ve kterém byly zastoupeny Polsko, Chorvatsko, Slovinsko a několik dalších převážně balkánských států. Roku 1914 se ženy staly v rámci Sokola rovnoprávnými s muži, avšak členkami se mohly stát již od roku 1902. Předtím ženy u Sokola působily od roku 1869 v Tělocvičném spolku paní a dívek pražských.³⁸

---

³⁸ CHLUMSKÝ, Martin, *Založení Sokola a stručný přehled jeho vývoje*, s. 2. Dostupné z: <https://www.sokol.cz/sokol/index.php?action=zobrazdokument&typdok=2&iddok=1814> [cit. 14. 4. 2020].

3. Založení Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku a její činnost do vzniku Československé republiky

3.1 Výlet Sokola Pražského do Rakovníka a Pravoslav Trojan

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner se spolu setkali v myslivně „Na králi“ u vesnice Svatá na Křivoklátsku. Svatá v té době spadala pod tehdejší Rakovnický okres a tak se nelze podívat, že brzy po založení Sokola Pražského došlo k výletu na Křivoklátsko a také do Rakovníka, kam Sokoly pozval JUDr. Alois Pravoslav Trojan, který se jakožto národní buditel znal s většinou předních vlastenců, Tyrše nevyjímaje. Sokolové dne 14. srpna 1863 vyrazili nočním pochodem na Křivoklát, po jehož prohlídce, dne 15. srpna 1863, výletníci pokračovali do Rakovníka, kde měli přenocovat a poté pokračovat na zříceninu hradu Týřov.³⁹

V Památníku k šedesáti letům Sokola v Rakovníku se o přípravách na příchod pražských sokolů píše: „*Dne 15. srpna, bylo to v sobotu, brzo po poledni začaly se scházeti před radnicí davy lidu. O třetí hodině vyšel odtud průvod s hudbou vstříc očekávaným hostům. V čele průvodu šli členové městské rady a městského zastupitelstva, místní spolky, vlastenecké dámy a velké množství ostatního občanstva.*“⁴⁰ citace dokazuje, že pro rakovnické obyvatelstvo byla návštěva sokolů velkou událostí, jenž později vedla k založení vlastní sokolské jednoty. K večeru se průvod vrátil do města spolu s třemi stovkami krojovaných sokolů, které na radnici uvítal právě Pravoslav Trojan. Organizátorem setkání byla Řemeslnická beseda zajišťující jídlo pro slavnost a ubytování pro sokolské výletníky. Druhý den pokračovali pražští sokolové v cestě na Týřov za doprovodu množství obyvatel Rakovníka. Tento výlet ovlivnil veřejné mínění natolik, že se začalo uvažovat o založení vlastní jednoty, čímž výlet pražského Sokola dokonale naplnil své poslání.⁴¹

---

³⁹ Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník, Březen 2009, č. 10, s. 1.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ KREJČÍ, LEV, s 3.

Nejvýznamnější osobností při zakládání Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník byl JUDr. Alois Pravoslav Trojan. Byl významným pokrokovým kulturním a politickým pracovníkem a národním buditelem. Trojan se narodil v roce 1815 v Knovízi na Kladensku a zemřel dne 12. února 1893 v Praze a je pochován na Vyšehradě. V Rakovníku žil a působil jako notář a člen městského zastupitelstva v letech 1855–1880. Byl také jednatelem Sboru pro postavení českého Národního divadla a měl značné zásluhy na jeho postavení. V Rakovníku se zasloužil o mnoho významných akcí, jako např. o regulaci Rakovnického potoka, aby nedocházelo k příliš častým záplavám. Dále podporoval vznik nových komunikací s Prahou, Plzní, Zbirohem a Karlovými Vary. Pravoslav Trojan byl přítelem Karla Havlíčka Borovského, a proto se po jeho smrti ujal jeho dcery Zdeňky, které poskytl azyl. Dům, ve kterém v Rakovníku žil tento národní buditel, se nachází v ulici, která byla pojmenována na jeho počest Trojanova.⁴²

3.2 Založení Sokola v Rakovníku

Po návštěvě Sokola Pražského se sice začalo horečně debatovat ohledně založení vlastní jednoty, nicméně tato myšlenka na několik let utichla. V rámci národního obrození se konaly na rakovnickém okrese tábory lidu na Džbáně, na Pravdě a také na Krakovci k 500. výročí narození Jana Husa. Tato atmosféra pomohla Trojanovi získat pro sokolskou myšlenku několik významných vlastenců, profesora rakovnické reálky Josefa Štěpána, obchodníka Otomara Zákona, koželuha Petra Kratochvíla, jednatele pojišťovny Hynka Mimru, truhláře a městského kronikáře Ferdinanda Malce, notářského úředníka Josefa Krauze, pokladníka spolku Oul Antonína Šimra, obchodníka Hynka Dienla a další.⁴³ Tyto rakovnické osobnosti utvořily přípravný výbor, jehož úkolem bylo vypracovat stanovy nového spolku. Městská rada chtěla využít vznikající jednotu také, o čemž se píše v památkovním *60 roků rakovnického Sokola* takto: „*Když se městská rada dozvěděla, že má býti v Rakovníku založena Tělocvičná jednotu Sokol, naléhala na*

---

⁴² MIČKA, Ladislav, *Kulturní tváře Rakovnicka II. část*, Rakovník 1979, s. 353.

⁴³ KREJČÍ, LEV, s 4–5.

Dr. Trojana, aby nový spolek pěstoval též hasičství. Rakovník totiž tehdy neměl hasičského sboru, kterého tu bylo velmi potřeba. Došlo k vyjednávání, měnění návrhů stanov a konečně došlo k dohodě, že nově založená jednota se bude jmenovati Tělocvično-hasičská jednota Sokol v Rakovníku.“⁴⁴

Ustanovující valná hromada proběhla dne 25. července 1869. Prvním starostou se stal Otomar Zákon, místostarostou Petr Kratochvíl, jednatelem Josef Krauz, hospodářem Antonín Otta, pokladníkem Josef Viktora a náčelníkem Antonín Šimr. Jednota měla krátce po valné hromadě již 80 členů.⁴⁵ Po vytvoření jednoty bylo potřeba získat prostory pro její provozování. Schůze výboru se konaly buď u některého z jeho členů doma nebo v hostinci U Pepičky, kde se z počátku také cvičilo. Cílem sokolů bylo zajistit si alespoň vhodné letní cvičiště. Po dlouhých jednáních se výbor dohodl s panem Krautštenglem na pronájmu zadní části dvoru hostince U Černého orla na náměstí.⁴⁶

3.3 První léta činnosti Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník

Podle vzoru Sokola Pražského podnikali rakovníčtí výlety. První výlet nové jednoty se konal 17. července 1870 do lesů nad Hamrem a zpívala se zde zakázaná píseň „*Kde domov můj*“. V té době již jednota měla svůj prapor. Na tomto výletě.⁴⁷ Pro členy bylo charakteristické, že do Sokola vstupovali pro podporu českého vlastenectví, teprve na druhém místě pro ně byla tělocvičná činnost. Další výlety byly již masivnější a v památníku *60 roků rakovnického Sokola* je uvedeno následující: „*Poněvadž první výlet se tak dobře vydařil, byl pořádán v neděli 31. července 1870 druhý výlet do městského lesa nad hájovnou u Zákonovic mlýna „U obrázku“.* Výletu se zúčastnilo mnoho občanstva z Rakovníka, Senomat a Olešné. I tentokrát se výlet vydařil a vynesl opět pěkný příspěvek na stavbu Národního divadla. V měsíci srpnu byly pořádány dva celodenní výlety s praporem: na Krakovec a na Pravdu. Oběma výlety dala jednota najevo svoje

---

⁴⁴ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, *60 roků rakovnického Sokola*, Rakovník 1930, s. 13.

⁴⁵ KREJČÍ, LEV, s. 5.

⁴⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 14.

⁴⁷ KREJČÍ, LEV, s. 5.

*smýšlení a svůj poměr ke státu. Zvláště Pravda bylo místo, kam pořádány výlety i z Prahy a kde činili řečníci projevy politické a často protistátní, protirakouské. Obyčejně následovalo zatýkání a věznění řečníků i pořadatelů. Výlet na Pravdu pořádala jednota se spolkem Vesna 14. srpna 1870.*⁴⁸ Z výše uvedeného je patrné, že sokolská myšlenka se rychle a úspěšně začala šířit po celém Rakovnicku.

První veřejné cvičení proběhlo dne 2. října 1870 na letním cvičišti U Černého orla na dvoře. Akce se vydařila a obecnost sokoly zahrnulo potleskem, nicméně některým lidem se nelíbilo, že se zanedbává hasičství a pomýšleli na založení samostatného hasičského sboru. Večer po veřejném cvičení byl uspořádán první sokolský věneček v hostinci U Bílého lva. Jednota přes zimu cvičila v pronajatém pokoji v hostinci U Pepičky, kam přestěhovali nářadí, ke kterému přibyl kůň, rapíry a nové slavníky. V zimě se cvičilo dvakrát týdně a členové se nejvíce zajímali o šerm.⁴⁹

Jak již bylo napsáno výše, u některých členů rostla touha po hasičské činnosti, aby jim bylo vyhověno, byl místní rotmistr Josef Homola pověřen sestavením hasičského odboru. Také byl sestaven hasičský řád. Avšak členové Sokola tato hasičská cvičení navštěvovali pouze v malém počtu, a tak se městská rada rozhodla zřídit samostatný hasičský sbor. Městská rada 17. února 1873 vypracovala a schválila služební řád a stanovy Dobrovolného hasičského sboru pro královské město Rakovník. Stanovy byly schváleny 25. června 1873, tím Tělocvično-hasičská jednota Sokol v Rakovníku přestala být hasičskou a od té doby nese čistě sokolský název Tělocvičná jednota Sokol v Rakovníku.⁵⁰

Od roku 1871 se již Sokol stal středem společenského života v Rakovníku, avšak jeho činnost se omezila pouze na vlastenecké zábavy. Své první sokolské šibřinky rakovnická jednota pořádala dne 14. února 1875 v hostinci U Zlaté koruny, které navštívilo velké množství lidí.⁵¹ Rostoucí podpora Sokola mezi lidmi

---

⁴⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 17.

⁴⁹ Tamtéž, s. 18–19.

⁵⁰ Tamtéž, s. 24–25.

⁵¹ Tamtéž, s. 26.

přirozeně vedla k většímu počtu členů, díky čemuž se stalo nutností získat větší prostory pro cvičení. Což vedlo k situaci z roku 1883 popsané v památku 60 let rakovnického Sokola: „Když městská rada neodpověděla na žádost o dovození cvičení v reálce, požádala jednota městské zastupitelstvo a ředitelství Městské spořitelny o bezplatné propůjčení místa a darování potřebného dříví nebo peněžitého daru ku stavbě tělocvičny. Spořitelna přislíbila peněžitý příspěvek. Městský úřad na urgenci navrhl, aby se tělocvična umístila na Střelnici. Výbor odmítl a podal žádost městské radě o bezplatné přenechání stavebního místa na Sekyře.“⁵² Tímto se začala naplno řešit myšlenka a největší touha rakovnických sokolů, již bylo zřízení vlastní sokolovny, v níž budou moci provozovat vlastní činnost a neohlížet se na jiné. V té době Sokol provozoval činnost v tělocvičně chlapecké školy.

3.4 Sokolovna

Naděje pro postavení sokolovny se zvětšily poté, co se stal roku 1883 městským purkmistrem Otomar Zákon, jeden ze zakladatelů rakovnického Sokola. A skutečně se v roce 1886 jednota dohodla s městskou radou na převedení potřebného pozemku pro stavbu sokolovny.⁵³ Na valné hromadě ze dne 10. října 1886 byl podán návrh na zřízení „Družstva pro stavbu sokolovny“ a jakmile by Družstvo získalo dostatečný kapitál, začalo by se ihned stavět. Poté proběhla rokování s městským zastupitelstvem, jehož výsledek zněl: „Městská rada oznámila, že městské zastupitelstvo přirrhlo jednotě zdarma potřebný pozemek s tou podmínkou, že obec při odevzdání ustanoví jeho cenu, kterou pak vrátí, bude-li na darovaném pozemku vystavěna skutečně budova, sloužící účelům tělocvičným a účelům jednoty. Valná hromada přijala tuto podmínku a nařídila komité, zvolenému 10. října, aby stavební fond přejalo a spravovalo až do ukončení stavby. O zhotovení plánů a rozpočtů jednáno se stavitelem Sallerem z Prahy.“⁵⁴ Složení Družstva pro stavbu sokolovny bylo následující: předsedou se stal František Otta,

---

⁵² TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 33.

⁵³ KREJČÍ, LEV, s. 6.

⁵⁴ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 37.

významný rakovnický podnikatel, místopředsedou Alois Vait, jednatelem Karel Novák a pokladníkem Vilém Jeřábek. Mezi členy výboru patřili také budoucí starostové rakovnické jednoty Karel Lukeš a Petr Jandač.⁵⁵

V této době nikdo nečekal, že se sokolové dočkají své vytoužené tělocvičny až za dalších 27 let. Jelikož se nedostávalo finančních prostředků, tak se zpomalovala celá příprava stavby. Až v roce 1897 se Družstvo usneslo na velikosti budovy budoucí rakovnické sokolovny, zpracováním byl pověřen stavitel Donda.⁵⁶ Na konci roku 1901, konkrétně 28. prosince 1901, valná hromada Družstva mohla pouze oznámit, že družstvo má jmění 16 749 korun a že s tímto fondem se nemůže pustit do stavby.⁵⁷

V roce 1904 došlo k další změně situace, Družstvo se snažilo spolu s městskou radou a pivovarem o stavbu spolkového domu. Toto se většině členů Sokola nelíbilo a zvláště bratr Tomáš Kratochvíl se rozhodně postavil proti: *„Navrhl nepouštěti se zřetele záležitosti postavení vlastního stánku, a úmysl postavit spolkový dům, v němž by jednotě byla zabezpečena tělocvična, nechal padnout. Jedině správné jest domáhati se vlastního domu, v němž by Sokol jako domácí pán poskytl útulku všemu společenskému životu a jenž by vyhovoval nejen účelům jednoty, nýbrž i všem veřejným potřebám kulturním, hlavně však divadlu a i zábavám.“*⁵⁸ S tímto návrhem valná hromada souhlasila. Dne 1. srpna 1904 upozornila Jednota Družstvo, že věnování stavebního pozemku je adresováno Sokolu, nikoliv Družstvu. Mimořádná valná hromada ze dne 17. září 1904 zplnomocnila výbor Sokola vyjednat výměnu místa na Sekyře za Hoffmannskou zahradu. Výměnu městské zastupitelstvo schválilo dne 7. července 1908. Jednota době chtěla začít stavět, nicméně neměla dostatek peněz. Družstvo bylo v tomto ohledu rozvážnější a docela odůvodněně počátek stavby oddalovalo.⁵⁹

---

⁵⁵ Výbor Družstva pro stavbu sokolovny, Rakovník 1886, Státní okresní archiv Rakovník (dále jen SOKAR), fond 616 Tělovýchovná jednota Sokol Rakovník (dále jen TJSR).

⁵⁶ KREJČÍ, LEV, s. 6.

⁵⁷ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 57.

⁵⁸ Tamtéž, s. 62.

⁵⁹ Tamtéž, s. 69.

Ve schůzi výboru Družstva se 27. ledna 1911 vzdal funkce dosavadní předseda Josef Čermák. Byl předsedou 17 let. Na valné hromadě Družstva dne 9. února se stal předsedou opět František Otta, v té době starosta města. V té době již měl Sokol dostatek prostředků, mimo jiné dar od města ve výši 10 000 korun.⁶⁰ Nicméně stavební rada Ludvík Čížek nechtěl přepracovávat své plány na sokolovnu se sníženým rozpočtem, proto Petr Jandač navrhl změnit původní plány a postavit sokolovnu podobnou nově postavené sokolovně v Poličce. Sokolové se tedy rozhodli zeptat se odborníků a napsali do redakce časopisu Styl. Účetní Sokola v dopise uvedl: *„V nedávné valné hromadě rozhodnuta stavba pouhé Sokolovny, která má být „dům pro všechno“ vhodna k výstavám, schůzím, plesům, případně i k umístění většího přenosného jeviště. Dle nynějšího návrhu družstva má být vzorem aspoň co do celkového rozvržení nedávno postavená Sokolovna v Poličce stavitelem bratrem Beránkem, jejíž plány byly otisknuty v jednom z posledních čísel „Sokola“. Rozpočet je nyní asi jen 100 000,- K a má být vypsána nová veřejná soutěž. Prosil bych snažně, bylo-li by mi možno poskytnout nějaké bližší informace o tom, zda existuje už v Čechách nějaká slušná Sokolovna, případně spolkový dům, která by vyhovovala moderním architektonickým a estetickým požadavkům přibližně stejného asi rozpočtu 100 000,- K. Zároveň prosím, bylo-li by možno sdělit nějaký vhodný návrh vypsání soutěže; obávám se totiž, aby nebyla soutěž z neznalosti nebo i jiných příčin vypsána tak, že by se jí dobrý architekt nemohl se ctí ani zúčastnit. Jsem přizván do stavební komise družstva a byl bych velmi rád, mohl-li bych v případě nebezpečí nějaké nešikovnosti opřít se o informace Vaše, jež by jistě i v plénu byly respektovány. Při té příležitosti prosím slušně, vyšlo-li již číslo, jež mělo přinést reprodukce návrhů jeviště v Holicích architekta Otakara Novotného, by mě bylo laskavě administrací zasláno.“*⁶¹ Z tohoto dopisu lze vyčíst, že představenstvo Sokola nebylo v ohledu stavby sokolovny zcela jednotné, co se týče vzhledu a využití

---

⁶⁰ Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, SOkAR, fond 187 Archiv města Rakovník (dále jen AMR), s. 210.

⁶¹ Účetní Sokola Rakovník Redakci časopisu Styl, Rakovník prosinec 1911, SOkAR, fond 616 TJSR.

budovy. Také jsou z dopisu patrné obavy o nedostatek finančních prostředků, nicméně obavy se ukázaly jako zcela nepodložené.

Odpověď z časopisu Styl na sebe nenechala dlouho čekat a zněla: „*Jako redaktor Stylu dovoluji si k vašim dotazům odpovědět následující: 1) Pokud vím, neexistuje v Čechách sokolovna nebo spolkový dům, který by opravdu vyhovoval takovým požadavkům architektonickým a estetickým, které Alanes a Styl proklamuje a hájí. 2) Pro veřejnou soutěž byl by postup zaručující správné praktické a umělecké vyřešení následující: A) Vytvoření stavebního programu (počtu a velikosti místností) nejlépe a nejspolehlivěji na základě předběžné informativní skizy. B) vypsání soutěže s termínem asi dvou měsíců s cenami s porotou sestávající ze tří odborníků (např. městského stavitele) a jednoho laika. Vypsání ceny – mezi námi řečeno – bylo by snad možno zmenšiti, ale jest uvážiti, že právě slušnými cenami zajišťuje se účast dobrých lidí. 3) Číslo Stylu s reprodukcemi mého jeviště v Holicích dosud nevyšlo a stane se tak pravděpodobně teprve koncem roku 1912, až bude jeviště převedeno do definitivní sokolovny, která se nyní dle mých návrhů staví a jež bude nějaký čas využívána i k účelům divadelním.*“⁶² Autorem tohoto dopisu byl pozdější architekt rakovnické sokolovny Otakar Novotný, který je mimo jiné autorem vily rakovnického profesora Františka Lexy, která je dodnes jednou z nejzajímavějších budov ve městě. Tento architekt se později stal rektorem pražské Umělecko-průmyslové školy v Praze a je významným zástupcem českého kubismu a funkcionalismu v architektuře.⁶³

Korespondence mezi Otakarem Novotným a sokoly ještě nějakou dobu trvala, nicméně i díky v předchozích dopisech zmíněnému řešení pódia sokolovny v Holicích bylo zřejmé, že by toto řešení většina představenstva rakovnického Sokola považovala za nejideálnější a přáli si, aby se na stavbě Otakar Novotný podílel jako projektant. Sokolové mezitím požádali několik jednot o plány jejich

---

⁶² Otakar Novotný Účetnímu Sokola Rakovník, Praha 13. 12. 1911, SOKAR, fond 616 TJSR.

⁶³ BEDNÁŘÍK, Tomáš, *Historické památky Rakovnicka*, Rakovník 1997, s. 124.

sokoloven, aby měli podklady pro vytvoření ideální budovu.⁶⁴ V dalším dopise ze dne 23. února 1912 Otakar Novotný napsal: „*Pan Beránek tvrdí, že předložení mu projekty jsou provádění neschopny a že nejlepší bude vzájemná dohoda všech činitelů, sám prý nemá času k nějaké práci u vás a tvrdil mi, že navrhne mě jako příštího projektanta.*“⁶⁵ Dopis ukazuje, že někteří z rakovnického Sokola nevěřili, že lze sokolovnu za pouhých 100 tisíc korun v jejím odsouhlaseném provedení. Dne 15. května 1912 byl Novotný požádán, aby se stal architektem sokolovny, což přijal. Na základě náčrtků vypracoval podrobný projekt a rozpočet, který byl stanoven 93 416 korun, stavbu sokolové zadali staviteli Františku Donátovi.⁶⁶

Dne 30. března 1913 připravili stavitelé základy budoucí tělocvičny a druhý den položili základní kámen. Stavba rychle pokračovala a již 5. června 1914 se v nové tělocvičně začalo nacvičovat na plánovaný župní slet.⁶⁷ Slet se konal jako součást slavnostního otevření sokolovny, které proběhlo dne 13. června 1914 v osm hodin večer, kdy sokolové předvedli tělocvičnou akademii a následně rakovnický ochotnický spolek „Tyl“ vypravil divadelní představení „*Zkouška státníkova*“. V neděli 14. června proběhl den dorostu a žactva na hřišti u Panského mlýna, posléze následoval slavnostní průvod městem, kterého se účastnilo kolem dvou tisíc občanů. Sokolovně se od začátku říkalo „Bílý dům“ kvůli použití bílých cihel. Otevření sokolovny se zúčastnili zástupci 44 sokolských jednot a mnoho významných hostů, ze všech vrstev společnosti, jako například starosta města Otomar Zákon a továrník František Otta.⁶⁸

Osud však sokolům nepřál a své nové sokolovny si příliš neužili, jelikož vypukla první světová válka, při níž sokolovna působila jako místo pro dobročinné akce a zároveň jako sklad a ošetřovna pro potřeby Červeného kříže. Později v roce 1929 bylo k sokolovně přistavěno letní cvičiště. Sokolovna si během své existence

---

⁶⁴ Účetní Sokola Rakovník Redakci časopisu Styl, Rakovník únor 1912, SOKAR, fond 616 TJSR

⁶⁵ Otakar Novotný Účetnímu Sokola Rakovník, Praha 23. 2. 1912, SOKAR, fond 616 TJSR.

⁶⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 78.

⁶⁷ KREJČÍ, LEV, s. 7.

⁶⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 81.

prošla množstvím útrap a sokolové o ni museli často bojovat, zvláště pak po roce 1989, kdy byla jejím vlastníkem Lokomotiva Rakovník. Sokolové po dlouhých soudních procesech získali právo trvalého a bezplatného užívání sokolovny, nicméně budova v dnešní době zůstává dále majetkem Lokomotivy.⁶⁹

Vnitřní prostory budovy stále slouží ke cvičení, ale také ke kulturním akcím. Před několika lety byla obnovena tradice sokolských šibřinek, které se těší hojně návštěvnosti. Sokolovna má také účel památeční, horní sál se nazývá Jandačův a je věnován bývalému starostovi rakovnického Sokola Petru Jandačovi, který dokázal sehnat dostatek financí pro stavbu sokolovny. Dále je možné ve vstupním vestibulu vidět desky cti, které oslavují sokoly, kteří zemřeli během druhé světové války, mezi jmény je většina tehdejšího představenstva rakovnické jednoty, jelikož většina z nich zemřela v koncentračních táborech, kam byli po zákroku nacistů odesláni.⁷⁰ Dodnes je sokolovna jednou z největších dominant centra Rakovníka a příliš se od dob svého postavení nezměnila a je stejně majestátní budovou jako v době svého postavení. O jejích architektonických kvalitách svědčí udělení titulu národní kulturní památka (2017). Stala se tak jedinou sokolovnou v České republice, která získala tento stupeň ochrany.⁷¹

3.5 Sokolské stanovy z roku 1902

V roce 1902 rakovnická jednota vydala své stanovy, které je vhodné ve stručnosti představit pro plné pochopení sokolské činnosti a také vnitřního fungování jednoty. Ve druhém paragrafu je uvedeno, že: „*Účelem spolku jest povznesení tělesných a mravních sil v lidu českém*“, načež navazuje třetí paragraf určující jakými způsoby se spolek má svého účelu domoci: „*A) pěstováním cvičení tělesných všeho druhu. B) pořádáním veřejných cvičení, závodů a slavností nepolitických. C) vyučováním mládeže tělocviku. D) pořádáním společných výletů a zábav, zpěv, hudba, střelba do terče, plavání, klouzání, jízda, tanec, divadelní*

---

⁶⁹ BEDNAŘÍK, s. 124.

⁷⁰ Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník, listopad 2007, č. 8, s. 1–2.

⁷¹ §1 Nařízení vlády ze dne 20. února 2017 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky

*představení a koncerty. E) přednáškami, rozpravami a spisy a záležitostech účel spolku se týkajících a šířením znalosti tělocviku vůbec. F) podporou záslužných podniků národních. G) styky s jinými spolky tělocvičnými a sdružením se s nimi ve svazek župní. H) zřízením knihovny. I) užití všech prostředků zákonných jimiž by účelu spolkovému prospěti se mohlo.*⁷² V paragrafu jedenáctém je psáno, že řídicím orgánem spolku je valná hromada a výbor, přičemž k obstarávání jednotlivých částí spolkové činnosti jsou ustanoveny zvláštní odbory jako sbor cvičitelský, zábavní, pěvecký, výletní apod., jež se řídí výborem schválenými řády. V paragrafu sedmnáctém je popsáno složení výboru: „*Výbor sestává ze starosty, jeho náměstka, náčelníka a osmi dalších členů. Zároveň s výborem volí se čtyři náhradníci a dva dozorcí účetní. Volby dějí se z pravidla v řádné valné hromadě lednové pro jedno roční období. Byl-li kdo mimořádně zvolen v jiném čase, potrvá úřad jeho až do nejbližší příští valné hromady lednové.*“⁷³ V dalších paragrafech jsou již věci organizační, které jsou společné většině sokolských jednot té doby, jako například, že k platnému usnesení výboru musí být přítomna alespoň polovina jeho členů. Dále jsou popsány pravomoci jednotlivých odborů a hlavního výboru, jako například pořádání sokolských akcí, přijímání nových členů, atd. Posledním paragrafem je paragraf dvacátý devátý, jehož znění je společné pro veškeré sokolstvo již od založení Sokola Pražského: „*Jednací řeč spolku jest česká, znak sokol, heslo „Tužme se!*“⁷⁴ Stanovy z roku 1902 jsou zvláště významné tím, že byl změněn pátý paragraf ve prospěch žen. Od té doby se mohly ženy stát členkami Sokola, hned po přijetí upravených stanov se do rakovnické jednoty přihlásilo 64 žen a na mimořádné valné hromadě z 26. dubna byl zřízen ženský odbor.⁷⁵

3.6 Činnost Sokola Rakovník do založení Československé republiky

Většina sokolské činnosti se v letech 1886–1914 upřela k postavení sokolovny, nicméně to neznámá, že by Jednota omezovala svou činnost pouze

---

⁷² Stanovy Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník z roku 1902, Rakovník 1902, SOKAR, fond 616 TJSR.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 58.

na shánění prostředků ke stavbě a věci s tím spojené. Od roku 1889 ČOS začala pořádat cvičitelské kurzy, které měly vést k větší kvalitě sokolských cvičení. V Rakovníku kurzy vedl Jindřich Vaníček. V roce 1890 byl rakovnický Sokol přesunut z župy Středočeské do nově vzniklé župy Podbělohorské. II. Vsesokolského sletu v roce 1891 se zúčastnilo 27 bratří z rakovnické jednoty. V témže roce se v Rakovníku konalo veřejné cvičení za účasti sokolů z Berouna, Nového Strašecí a několika pražských jednot.⁷⁶

Jelikož Sokol začal potřebovat ke svým akcím vlastní sokolskou hudbu. V dubnu 1895 založili sokolové hudební odbor, který vedl Karel Balling, pod jehož vedením se sokolští hudebníci brzy vypracovali mezi nejlepší muzikanty ve městě. Při jejich koncertu v sále U Zlaté koruny zazněla francouzská a ruská hymna, které byly oceněny všeobecným potleskem, nicméně při rakouské hymně se dupalo a pískalo, což vedlo k vyšetřování a zatčení dvou sokolů.⁷⁷

Jedním ze záměrů Sokola se stalo šíření sokolské myšlenky po rakovnickém okrese, kde v té době existovaly jednoty pouze v Rakovníku a Novém Strašecí. Proto na valné hromadě 15. ledna 1893 přijali, z podnětu starosty jednoty Josefa Milfajta, usnesení založit jednoty v Čisté, Kněževsi a Mutějovicích.⁷⁸ Sokol Rakovník byl v roce 1897 opět přesunut do jiné župy, tentokrát župy Budečské, pod níž spadá i v současné době. Rakovnická jednota se stala důležitou součástí této župy a často se v Rakovníku pořádaly župní slety. První takový slet se konal v rámci uctění památky Františka Palackého dne 24. července 1898. Slavnost sokolové uspořádali před radnicí, kde proběhlo několik projevů. Po projevech se vydal průvod do městských sadů, kde došlo k odhalení pamětního kamene Františka Palackého. Odpoledne proběhla společná cvičení. Tohoto sletu se zúčastnili všechny župní jednoty a také několik zástupců z Vídně. Dle dochovaných dokumentů se slet ke všeobecné spokojenosti vydařil.⁷⁹

---

⁷⁶ KREJČÍ, LEV, s. 6.

⁷⁷ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 45–46.

⁷⁸ KREJČÍ, LEV, s. 6.

⁷⁹ Věstník Sokolský, r. 3, č. 3, 10. 02. 1899, s. 46–47.

Další významnou akcí rakovnické jednoty se stal Husův večer z 6. července 1899. V rámci této slavnosti vystoupil pěvecký sbor, který se uvedl skladbou „*Chorál národa českého*“. Dále byla na programu řeč Petra Jandače, která trvala hodinu a věnovala se osobě Mistra Jana Husa. Řeč vyvolala bouři pochval, poté se vrátil ke slovu pěvecký spolek s přednesem písně „*Kdož jste boží bojovníci*“ v původním znění. Sbory řídil konservatorista Jiří Herold. Slavnosti pokračovaly až v neděli 9. července, kdy se konala tradiční Husova pouť na Krakovec. Tělocvičná jednota Sokol, spolky s prapory a veškeré obecní občanstvo vyjelo novou železniční dráhou Rakovník – Mladotice po poledni z Rakovníka do stanice Petrovice a odtud se šlo pochodem přes Krakov, kde se připojily místní spolky. Majitel zříceniny kníže Croy zakázal přístup na zříceninu Krakovce, nicméně jednalo se zbytečný akt, jelikož se zde sešlo kolem tisícovky lidí z širokého okolí a takové množství lidí prostory zříceniny stejně nemohly pojmout. Tábor lidu se konal na návrší naproti zřícenině, proběhlo zde několik projevů o významu Jana Husa. Na slavnosti měla podíl vedle rakovnické jednoty i jednota Sokol Čistá.⁸⁰

Za zmínku stojí činnost Sokola Rakovník v podpoře menšinových jednot. Konkrétně se jednalo o jednotu Sokol v Chomutově, která se stala chráněnkou rakovnické jednoty. Došlo k tomu v roce 1907 na základě pověření od ČOS. V roce 1910 se konala sbírka na stavbu národního domu v Chomutově, která vynesla 1473 korun.⁸¹ Vzhledem k tomu, že se Sokol netěšil velké obliby například u členů sociální demokracie, nebyl jedinou tělocvičnou jednotou ve městě. Sociální demokracie se tedy v roce 1911 usnesla na založení Dělnické tělocvičné jednoty. Vzniklá jednota často „soutěžila“ se Sokoly, zvláště co se plesů týče, nicméně sokolské šibřinky a věnečky se těšili větší oblíbenosti než dělnické plesy.⁸²

---

⁸⁰ Věstník Sokolský, r. 3, č. 14, 25. 07. 1899, s. 256–257

⁸¹ KREJČÍ, LEV, s. 7.

⁸² Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 212.

Posledním místem působištěm sokolů před konečným dostavěním vlastní sokolovny byla budova cukrovaru, kam se přesunuli dne 3. května 1914. V prostorách cukrovaru se předvedly ukázky sletových cvičení. Jak je již uvedeno výše, v nové sokolovně se cvičilo pouze krátkou dobu, než činnost Sokola narušila první světová válka. Dne 4. prosince se konečně rozhodlo, že sokolovna nebude lazaretem, ale bude použita ve prospěch lidumilných válečných institucí, například Červený kříž. V roce 1914 na frontu odešlo celkem 90 členů jednoty, což je vzhledem k tomu, že jednota sdružovala 257 mužů, vysoké číslo.⁸³ Represe ze strany Habsburské monarchie se stupňovaly a dne 14. května 1915 došlo k zákazu nošení trikolor. Přesto Jednota ve své činnosti neustala a dne 11. června proběhla neoficiální vycházka na Krakovec, jelikož se nesměl uctívat Jan Hus. První přerušení činnosti Sokola začalo dne 24. listopadu 1915, kdy byla ministerským výnosem rozpuštěna ČOS a Svaz Československého sokolstva, nicméně jednoty nadále samostatně fungovaly. V tomto roce armáda odvedla dalších 44 mužů z rakovnické jednoty, přičemž jeden z nich na frontě zemřel. Rok 1916 pro Sokol Rakovník začal tragicky, dne 16. ledna zemřel dlouholetý starosta Jednoty Petr Jandač. Druhý den po jeho smrti se konala mimořádná schůze výboru, která na uctění jeho památky přejmenovala horní sál sokolovny na sál Jandačův.⁸⁴

Během války bylo sokolům zabaveno mnoho spisů, například „*Tužme se! V. slet všesokolský 1907*“, „*Slet Sokolstva 1912*“, „*Za praporem sokolským*“ a mnoho dalších. Sokolové v roce 1916 těžce nesli zákaz cvičení dětí a dorostu, jelikož v předchozím roce odmítli provozování vojenských výcviků mládeže. Dne 4. května 1916 sokolové zasadili „Jandačovu lípu“ na počest zesnulého starosty jednoty. Rakovnický Sokol se činil převážně v oblasti dobročinnosti. Jeho velkým počinem se stalo vytvoření Komitě pro záchranu Krakovce, do kterého nemalou měrou přispívali. Sokolové pořádali různé sbírky pro rodiny odvedených mužů a také pro válečné mrzáky, kteří se nemohli vrátit ke své původní práci. Rok 1918

---

⁸³ Pamětní kniha TJ Sokol Rakovník 1914–2009, SOkAR, fond 616 TJSR.

⁸⁴ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 94–95.

se nesl v podobném duchu, nicméně v Jandačově sálu proběhlo množství vzdělávacích přednášek.⁸⁵

Ke konci války již přibývalo sokolských akcí. Například ve dnech 10. a 11. srpna uspořádala Budečská župa na Kladně župní slet, který rakovníčtí poctili značnou návštěvou. Poté, co 28. října došlo k vyhlášení Československé republiky, začal strmě růst počet rakovnických sokolů. V Pamětní knize František Spurný napsal: „*Po 28. říjnu rychle přibývalo členstva i dorostu. Zvláště žactvo, které skorem po celou dobu války nesmělo v Sokole cvičiti, hrnulo se proudem do sokolovny, takže v listopadu bylo zapsáno 400 žáků a 400 žákyň.*“⁸⁶ Také se začaly množit žádosti na využívání prostor sokolovny od mnoha spolků, proto se 28. listopadu usnesl výbor rakovnického Sokola zapůjčovat sokolovnu pouze ke kulturním podnikům.⁸⁷ Sokol se po válce objevil v úplně novém světě, kde již nefungoval pod dozorem Habsburské monarchie, ale ve státě, kde měli hlavní slovo Češi, tvůrci Sokola. V nastalém období mohl Sokol konečně projevit svůj plný potenciál.

---

⁸⁵ Pamětní kniha TJ Sokol Rakovník 1914–2009, SOkAR, fond 616 TJSR.

⁸⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 105.

⁸⁷ Tamtéž.

4. TJ Sokol Rakovník v letech 1919–1925

4.1 Od konce války do založení župy Rakovnické

Rakovnická sokolská jednota se začala v době první republiky rychle rozvíjet a pokračovala ve své tělocvičné a vzdělavatelské činnosti. První akcí roku 1919 se stala přednáška, konala se 26. února týkající se národopisu Rakovnicka.⁸⁸ Další velkou akcí sokolů v roce 1919 byla tryzna za Petra Jandače, který zemřel za války. Během války tuto akci kvůli restrikcím vůči Sokolu nešlo uskutečnit, proto se sokolové rozhodli smuteční obřad uspořádat až v nově vzniklém státě. Jandačova tryzna se konala dne 4. května 1919 v Sokolovně, kde proběhlo několik oslavných řečí.⁸⁹ Další významnou akcí byl Slovenský večer, který se konal 15. května 1919. Protože v Rakovníku nikdo nejevil o Slovensko moc velký zájem, ani o něm nešlo získat příliš mnoho informací. Během večera se promítaly fotky slovenské krajiny spolu s přednáškou. V rámci večera proběhla mimo jiné zábava s hudebním doprovodem. Za výsledek akce lze považovat zřízení Stráže občanské svobody v Rakovníku. Tyto stráže vznikaly všude po republice v reakci na vpád Maďarů na Slovensko.⁹⁰ Poslední velkou akcí Sokola v tomto roce se stala 22. pouť na Krakovec, která jako tradičně začínala proslovem před městskou radnicí v Rakovníku, nicméně tentokrát se pojala pouť jako oslava nově nabyté svobody českého národa.⁹¹

Rok 1920 byl významný pro veškeré sokolstvo, jelikož se jednalo o rok sletový. V pořadí již sedmý všesokolský slet se stal prvním sletem v samostatném Československu. Rovněž se jednalo o první slet, v jehož rámci proběhl slet dorostu, což lze považovat za doklad růstu počtu sokolů v dorosteneckém věku. Na tomto sletu reprezentovalo Sokol Rakovník 70 mužů, 76 žen, 42 dorostenců a 47 dorostenek.⁹² Tento rok považovali rakovničtí sokolové za o to významnější,

---

⁸⁸ Pozvánka na přednášku „Národopis Rakovnicka“, Rakovník 1919, SOkAR, fond 616 TJSR.

⁸⁹ Karel Lukeš Městské radě 2. května 1919, Rakovník 1919, SOkAR, fond 187 AMR.

⁹⁰ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 110.

⁹¹ Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 310.

⁹² TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 112.

že v tomto roce jednota slavila 50 let od svého vzniku. Sokolové měli velké plány, což dokládá živá korespondence mezi nimi a městskou radou. Dne 26. července 1920 napsal starosta Jednoty Karel Lukeš městské radě: „*Letošním rokem dovršila jednota naše 50 let svého trvání. U příležitosti tohoto významného jubilea uspořádá jednota naše sokolské slavnosti, ku kterým dovoluje si Vás svým dnešním dopisem pozvati. Ve dnech pro nás tak významných vzpomínáme všech, kteří svou nezištnou obětavostí jednotě naší v létech minulých i dobách přítomných své síly obětovali a o uskutečnění našich idejí se přičinili. Vzpomínáme i Vás, a velice by nás těšilo, kdybyste svým zástupcem slavností našich se zúčastnili.*“⁹³ Sokolové před touto pozvánkou požádali městskou radu o pomoc s oslavami, na níž starosta města Antonín Urban odpověděl: „*Městská rada jednajíc ve své schůzi dne 30. 7. 1920 o otázce Vaší žádosti ze dne 25. 7. 1920 usnesla se jí nejochotněji ji vyhověti a zapůjčí k chystané slavnosti asi 10 stožárů, 32 stavebních trámů a 65 pryčů, které Vám budou městskou stavební kanceláří předány. Současně vydán poukaz na 1 fůru klestu z obecních lesů zdarma. Dříví zapůjčené budiž zase protokolárně předáno.*“⁹⁴ Z této korespondence lze usuzovat, že rakovnický starosta si plně uvědomoval přínos Sokola a rozhodl se ho podporovat. Během mandátu Antonína Urbana sokolové měli zajištěnou podporu nejen ze strany rakovnických občanů, ale také městské rady a většinu jejich žádostí členové rady schválili.

Jednou z dalších záležitostí, kterou sokolové potřebovali před zahájením slavností s městem vyřešit, bylo prodloužení doby, do níž se mohou konat oslavy. Tato prosba je formulována v dalším dopise městské radě ze dne 30. června 1920: „*Tělocvičná jednota Sokol v Rakovníku pořádá ve dnech 7., 8., 12., 14. a 15. srpna 1920, u příležitosti svého padesátiletého trvání sokolské slavnosti, jichž pořad k dnešnímu oznámení přikládáme. Současně žádáme za prodloužení policejní hodiny ze dne 15. na 16. 8. až do 4 hodin ráno.*“⁹⁵ Dopis s odpovědí se bohužel nedochoval, nicméně je velice pravděpodobné, že rada odpověděla kladně

---

⁹³ Sokol Městské radě 26. července 1920, Rakovník 1920, SOkAR, fond 187 AMR.

⁹⁴ Antonín Urban Sokolu 30. července 1920, Rakovník 1920, SOkAR, fond 187 AMR.

⁹⁵ Sokol Městskému úřadu v Rakovníku 30. července 1920, Rakovník 1920, SOkAR, fond 616 TJSR.

vzhledem k dobrým vztahům mezi Jednotou a městem a také k výjimečnosti takového výročí. Sokolové slavnosti zahájili dne 7. srpna tělocvičnou akademií. Neděle 8. srpna se byla věnována dětem, prostná cvičení cvičilo 111 žáků a společná prostná 95 žáků a 144 žákyň. Slavnosti se zúčastnily také děti z chomutovské jednoty Sokol, které předvedly tance v selských úborech.⁹⁶ Odpolední program hlavního dne, který se konal 15. srpna, zajistila prostná cvičení za účasti 32 bratrů a 46 sester. Dále se v rámci odpoledního programu předvedlo 28 mužů s kopími a 5 družstev cvičících na nářadí. Po celý týden byla v sokolovně otevřena sokolská výstavka vytvořená Jindřichem Šubertem. Slavnosti ukončila velká sokolská zábava.⁹⁷

Po slavnostech upřel výbor Sokola pozornost k budově sokolovny, na které se již projeví nedostatky vzniklé spěšnou stavbou. Podlahu zničila plíseň a místy se propadávala. Skrze ochozy prosakovala voda do spodních místností, takže sokolové nesměli opravy odkládat. Aby se pokryly velké náklady na opravu, rozhodl se výbor vypsát bezúročnou půjčku od členstva. Jelikož opravy znemožňovaly využití sokolovny, musel Sokol dočasně přerušit cvičení. Také oslavy výročí samostatného Československa se omezily na pouhou členskou schůzi dne 27. října 1920, na níž promluvil zástupce kladenského Sokola o sokolských snahách, ideálech a překážkách, které jim stojí v cestě.⁹⁸ Významný rok 1920 pro rakovnické sokoly končil koncertem ze dne 26. prosince a tradiční silvestrovskou zábavou v rakovnické sokolovně.⁹⁹

Na počátku roku 1921 rakovničtí sokolové opět řešili problém s využíváním sokolovny jinými spolky. Na základě toho Karel Lukeš napsal městu 11. února následující dopis: „*Dovolujeme si zdvořile oznámiti, že dle usnesení předsednictva jednoty ze dne 10. téhož měsíce bude se jak velký tak Jandačův sál, půjčovati pouze jen na žádosti písemné které musí býti vždy nejméně týden před podnikem podány*

---

⁹⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 112.

⁹⁷ Tamtéž, s. 114.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Sokol Městskému úřadu v Rakovníku 11. prosince 1920, Rakovník 1920, SOkAR, fond č. 187 AMR.

a o kterých bude buď výbor, nebo předsednictvo rozhodovati. Podotýkáme, že toto opatření učinili jsme proto, že v poslední době byli jsme přímo zaplavováni žádostmi a to mnohdy jen ústními o zapůjčení některého sálu, čímž velice trpěly vždy naše vlastní podniky.“¹⁰⁰ Z výše uvedeného je patrné, že se sokolovna do jisté míry stala spolkovým domem, což se sokolům nelíbilo.

První polovina roku 1921 se nesla v duchu příprav na sokolský zájezd na Slovensko, který pořádala ČOS. Výlet měl rozšířit sokolskou myšlenku na Slovensko a povzbudit národní uvědomění v tamním lidu. Vrcholem tělocvičné práce toho roku se stal krajský slet na Kladně. Akce se dělila na neděli žactva dne 26. června, neděli dorostu 3. července a hlavním dnem proběhl 9. července.¹⁰¹ Rakovnická jednota se i v roce 1921 činila v oblasti kulturní. Dne 31. července pořádali na letním cvičišti u sokolovny Dětský den, kterému předcházela slavnostní průvod městem.¹⁰² Významnou akcí organizovanou Sokolem bylo posvícení dne 4. září, jehož povolení umožnilo splnění několika podmínek formulovaných v dopise od městské rady ze dne 18. srpna: „*Městská rada ve své schůzi dne 12. 8. 1921 povolila Vaši žádosti konání posvícenské veselice na den 4. 9. 1921 s podmínkou, že vyhověno bude všem policejním předpisům, že zaplatíte poplatek 20,- K za každou hodinu přes čas stanovenou hodinu policejní. Současně usneseno vyzvati Vás, aby k udržení a k zamezení chaosu, vznikajícího z tančení proti proudu nebo výstředním aspoň způsobem, přibírání byli způsobilí aranžeuři/nejlépe taneční mistři/, kteří by měli povinnost dbáti nad pořádkem tanců, udržovat vzorný pořádek a i právo v případech rušivých zakročiti. Žádáme, aby bylo všemožně k tomu působeno, aby ráz zábav byl dnešní době přiměřený.*“¹⁰³ Sokolové podmínky splnili a posvícenská zábava proběhla bez komplikací a za hojné účasti.

Rakovnický Sokol na podzim věnoval pozornost divadlu, což dokládá množství dopisů městu s žádostí o povolení představení pro děti i dospělé. V roce

---

¹⁰⁰ Karel Lukeš Městu 11. února 1921, Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁰¹ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 116.

¹⁰² Sokol Městské radě 19. července 1921, Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁰³ Městská rada Sokolu 18. srpna 1921, Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

1921 se jednalo o listopadové představení pro děti „*Princezna Zlatohvězdk*“.¹⁰⁴ Poté se dne 11. prosince konalo městem schválené divadelní představení „*Tetřev Hlušec*“, zároveň rada odsouhlasila i silvestrovský večírek.¹⁰⁵ Nicméně nejvýznamnějším okamžikem roku 1921 se stal pro rakovnické sokoly 3. duben, kdy ČOS rozhodla o dělení župy Budečské a usnesla se na vytvoření župy Rakovnické. Rakovnický okrsek v té době čítal 22 jednot, což ČOS považovala za dostatečně velký počet pro vytvoření vlastní župy.¹⁰⁶

4.2 Menšinová činnost TJ Sokol Rakovník a stavba sokolovny v Chomutově

Pro Sokol bylo důležité podpořit český lid v pohraničí, kde se většina obyvatelstva hlásila k německé národnosti. Zdejší jednoty měly menší členské základny, než v oblastech s českou většinou a ČOS rozhodla, že tyto jednoty dostanou na podporu svého růstu tzv. ochranné jednoty. Ochrannou jednotou se stala v roce 1907 Tělocvičná jednota Sokol Rakovník a její chráněnkou se stal Sokol v Chomutově. Rakovnický Sokol na podporu chomutovských sokolů uspořádal celou řadu sbírek a zval je na různé akce, kde jim mohl pomoci získat prostředky na vlastní činnost. Tato činnost může být doložena například dopisem, který Sokol zaslal městské radě dne 11. listopadu 1921: „*Oznamujeme zdvořile, že v sobotu dne 26. téhož měsíce uspořádá zde v Sokolovně menšinová jednota Sokol z Chomutova tělocvičnou akademii za účelem zlepšení hmotných poměrů svých. Z důvodu toho žádáme zdvořile o laskavé paušalizování dávků z této akademie.*“¹⁰⁷ Z žádosti je možné usuzovat, že sokolové měli zájem na co nejvyšším zisku pro chomutovskou jednotu, nicméně tyto akce lze nazvat spíše okrajovou pomocí.

Největší zásluhou rakovnických sokolů v oblasti menšinové činnosti, byla pomoc při stavbě sokolovny v Chomutově. V tamním poněmčeném kraji měli

---

¹⁰⁴ Sokol Městské radě 20. října 1921, Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁰⁵ Městská rada Sokolu 9. prosince 1921, Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁰⁶ Vzdělávací listy, prosinec 2019, 4, s. 9. Dostupné z:

<https://www.sokol.eu/priloha/39964/vzdelavatske-listy-04-19.pdf>. [cit. 3. 5. 2020]

¹⁰⁷ Sokol Městské radě 11. listopadu 1921. Rakovník 1921, SOkAR, fond č. 187 AMR.

sokolové těžké postavení. Jejich základna se nacházela v hostinci v Horní Vsi, který sdíleli spolu s dalšími českými spolky, a jejich rozvoj byl značně omezený. Proto považovali rakovníčtí sokolové za důležité, co nejdříve jim zajistit vlastní prostor, aby chomutovský Sokol nezanikl. Události k tomu směřující jsou popsány v památku 60 let Sokola v Rakovníku: „*Za tím účelem koupila naše Jednota pozemek v Horní Vsi od Národní jednoty severočeské za 11.355 Kč, na němž chtěli Chomutovští postavit prozatímní vojenský barák. Tomu jsme musili zabránit, neboť jsme byli přesvědčeni, že musí být dosaženo místností aspoň částečně vyhovujících. Přichází na pomoc ČOS, větší bezúročnou půjčkou bratr Lukeš z Teplíc a Rakovnícká spořitelna, takže bylo překročeno roku 1920 k stavbě prozatímního tělocvičného sálu. Chomutovští pracovali neúnavně, věnovali rádi své síly, volné večery i neděle, neboť každý měl jediný cíl, zbudovati společnou sokolovnu. Když v listopadu 1920 jeli bratři do Chomutova, nekrčila se tam již malá stavba, ale vystupovala budova velkých rozměrů. Tísnily poněkud finanční nedostatky a chybělo odborné vedení, kterého se celému dílu dostalo ochotou inženýra A. Vopršala, jenž se celé stavby zcela nezištně ujal. Měl-li býti proveden celý plán, bylo třeba dalších nákladů. Ředitelství Rakovnícké spořitelny, pochopivši význam chomutovského Sokola, vypracovalo a provedlo celý finanční plán na úplnou stavbu Sokolovny a obytného domu se státní zárukou, čímž se dostalo české menšině pevné opory zajišťující klidný rozvoj českého života v poněmčeném kraji.*“¹⁰⁸ Tím rakovnícká jednota splnila největší úkol své ochranné činnosti. Nově postavená sokolovna byla za velké slávy otevřena dne 12. června 1921. Tyto slavnosti rakovníčtí sokolové navštívili v hojném počtu.¹⁰⁹

Rakovnický Sokol se v roce 1921 rovněž věnoval menšinové činnosti. Tato činnost nespočívala pouze v pomoci vlastní chráněné jednotě, ale také v propagaci Sokola v místech, kde se žádná sokolská jednota nenacházela. Mohutnou akcí na pomoc menšinovým Čechům se stal zájezd na Žluticko.

---

¹⁰⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 116.

¹⁰⁹ KREJČÍ, LEV, s. 8.

Rakovničtí sokolové spolu s Pěvecko-hudebním spolkem, Ochotnickou jednotou „Tyl“ a několika dalšími národními spolky vyrazili do Chýše. V tomto kraji poprvé zahrála sokolská hudba a místní obyvatelé návštěva velice potěšila. Sokolové se předvedli v rámci veřejného cvičení, které se konalo v Lažanského parku. Cvičení vyvolalo v českých občanech radost a jásot, avšak tamní německá většina se během noci pomstila rozbitím oken domů českých rodin.¹¹⁰

Rakovnický Sokol ve své činnosti neustával ani v dalších letech, což dokládá velký zájezd do Chomutova ve dnech 27. a 28. září 1925, kterého se velká část sokolů zúčastnila v krojích. Nicméně v rámci Rakovnické župy bylo nošení krojů spíše výjimečné.¹¹¹ V činnosti menšinové Sokol pokračoval i nadále, jak dokládá citace z Věstníku sokolského: „*V župě Rakovnické, menšinová činnost vážne, čemuž se divíme, jelikož župa jest na rozhraní národnostním, a má několik jednot menšinových. Napomínání důvěrníka bratra J. Řídela, železničního úředníka, nepomáhá. Rakovník v menšinové činnosti osvědčuje se vzorně, pečuje nejenom o Chomutov, ale také dobrovolně o jiné jednoty menšinové v župě. Za to bohatí sedláci a chmelaři z Kněževsi nestarají se pranic o svěřené Kolečovice, jež mají za zády a také Petrovice mnoho nedbají o Lubenec.*“¹¹² Tato činnost rakovnické jednoty jen podtrhuje její význam, coby národního a kulturního činitele nejen v Rakovníku, ale v širokém okolí, kde podporovala českou menšinu.

4.3 Činnost Rakovnického Sokola do roku 1925

Na začátku roku 1922 začala Rakovnická župa vydávat svůj vlastní věstník, který vycházel jednou měsíčně, jehož redaktorem se stal František Janek.¹¹³ Sokolovna poskytovala cvičiště v té době nejen sokolům, ale působila také jako tělocvična pro dívčí školu. Jednota za to požadovala od města materiální pomoc, avšak město své závazky ne vždy splnilo, a tak byli sokolové nuceni posílat na město žádosti, jako například dne 16. března 1922: „*Výbor podepsané jednoty*

---

¹¹⁰ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 115.

¹¹¹ Tamtéž, s. 126.

¹¹² Věstník sokolský, r. 26, č. 40, 2. 10. 1924, s. 634.

¹¹³ Věstník sokolský, r. 24, č. 4, 26. 1. 1922, s. 57.

žádá zdvořile, aby do tělocvičny v Sokolovně dodány byly městskou obcí rakovnickou dvě rohožky. K žádosti té uvádíme, že žádané dodáváno bylo obcí každoročně až do roku 1919, kdy posledně dodány do Sokolovny rohožky, přes to, že školní dítky bez přerušení tělocvičny používají.“¹¹⁴ Nicméně se nejednalo o poslední případ v tomto roce, kdy měl Sokol problém s materiálem, který souvisel s využíváním sokolovny školami, jak dokládá dopis městské rady školní radě z listopadu 1922: „Městská rada se usnesla ve své schůzi dne 10. listopadu 1922 požádati místní školní radu, aby vyjasněn byl náležitě poměr k místní tělocvičné jednotě „Sokol“ ohledně obstarávání paliva pro Sokolovnu k účelům cvičení žactva dívčí školy, poněvadž pro letošní rok je položka v rozpočtě na palivo pro Sokolovnu zařaděná již překročena.“¹¹⁵ Problémy tohoto charakteru provázely sokolovnu po celou dobu její existence, nicméně neshody mezi školami a Sokoly nikdy nepřesáhly únosnou mez a sokolovna je pro hodiny školního tělocviku propůjčovaná dodnes, zvláště pak její letní cvičiště.

Rakovnická župa měla valnou hromadu 13. března 1921 a v té době již sdružovala 36 jednot a 4 pobočky a registrovala celkem 3468 členů, z čehož bylo 2336 mužů a 1132 žen. Župa vykazovala velmi dobré výsledky, co se týče vzdělavatelské činnosti a od svého založení v dubnu 1921 zaštitila již 841 osvětových akcí. Starostou župy byl zvolen Eduard Klicpera, jeho náměstkem František Spurný, náčelníkem se stal Emil Peer a náčelnicí Marie Cozlová a jednatelem byl Tomáš Pelčík.¹¹⁶ V roce 1922 Sokol poprvé zavedl jednotné členství, čímž se mělo dosáhnout toho, že všichni členové jsou bratři sokolové, kteří mají stejná práva a povinnosti.¹¹⁷

Avšak vrcholem roku se rakovnické sokoly stal I. župní slet, který se konal 25. června v Rakovníku. Jeho průběh je dobře popsán ve Věstníku sokolském: „Sobotní večerní tělocvičná beseda konaná v přírodě byla zdařilá průběhem

---

¹¹⁴ Sokol Městské radě, 16. března 1922, Rakovník 1922, SOKAR, fond č. 187 AMR.

¹¹⁵ Městská rada Školní radě 10. listopadu 1922. Rakovník 1922, SOKAR, fond č. 187 AMR.

¹¹⁶ Věstník sokolský, r. 24, č. 14, 6. 4. 1922, s. 217.

¹¹⁷ TUČEK, DIEPOLT, JANOŠEK, KLICPERA, s. 117.

i dokonalým provedením. Čtyřiaadvacítka dorostu i šestnáctka mužů, vlastní tvorba činovníků župních, podala ukázkou vzácné tvořivosti, obsáhle a prohloubené práce. Svědomitý a přesný nácvik byl potěšitelným a chvályhodným zjevem pro novou župu. Za to však nedělní závody v šestiboji a zvláštní naprosto zklamaly neúčastí závodníků. Ze 40 jednot závodů se účastnil jen Rakovník 7 závodníky a 12 dorostenci. Dopolední zkoušky začaly o půl hodiny později a trpěly rozvleklostí, která zaviněna byla obzvláště u dorostenek nedostatkem vedoucích. Odpolední průvod konal se za účasti 693 bratří, sester, dorostu i dorostenek. Překvapilo, že i dorost polonahý a bosý byl do průvodu zařazen. Počátek a pořad veřejného cvičení byl přesně dodržen. Rakovnická šestnáctka, výtečná práce župního náčelníka, byla přesně zacvičena. Předností její by bylo, kdyby jednotlivé sestavy byl zacvičeny pouze dvakrát. Vystoupení 13 družstev na nářadí projevilo dobrou snahu pokroku ve směru cvičebním. Povel skončit platí pro všechna družstva. Odchod družstev byl pěkný chování dobré. Nářadí však družstva mohla sama odklidit. Nástup 204 dorostenců byl zbytečně dlouhým a neladně proveden. Zacvičeny 4 sestavy dobře, ač provedení postojů a poloh bylo namnoze různé. Sestup jednotlivci pochyben a odchod dál se ve velikém čelném rozstupu. Ke cvičením prostným pěkným nástupem nastoupilo 160 cvičenců, při zkoušce 200. Provedení prostných v celku uspokojilo. První slet župy podal ukázkou vážné snahy a dobré činnosti tělocvičné i přes to, že župa sdružuje větší část nově založených jednot. “¹¹⁸ Sletu měl přecházet den žactva, nicméně kvůli nepříznivému počasí sokolové slet přesunuli až na 2. červenec.

Další významnou akcí tohoto roku se stala návštěva dorostenců z Mukačevu, jejímž záměrem bylo posílit sounáležitost Čechů s Rusíny a rozšířit povědomí o Podkarpatské Rusi. Tuto návštěvu a její program dokládá dopis městské radě ze dne 7. července 1922: „*Ve dnech 8. a 9. téhož měsíce pořádá dorost tělocvičné jednoty Sokol v Mukačevě zájezd do Rakovníku a hodlá u této příležitosti pořádati dne 8. téhož měsíce večer v sále Sokolovny tělocvičnou*

---

¹¹⁸ Věstník sokolský, r. 24, č. 29, 20. 7. 1922, s. 459.

akademii. *K úhradě výloh s pořádáním této akademie spojených a pro podporu zájezdu dorostu do Čech vybírán bude příspěvek 2 Kč včetně dávky a daně. Činice o tom povinné oznámení, žádáme zdvořile, aby bylo vzato na vědomí.*¹¹⁹ Cvičení těchto dorostenců přijalo obecenstvo s potleskem, vzhledem k jejich snaze a tomu, jak kvalitní výcvik získali v tak krátké době.

V srpnu proběhl sokolský výlet do Lublaně, iniciovaný ČOS. Dne 10. srpna odjelo z rakovnické jednoty 23 krojovaných členů, 4 dorostenci a 2 dorostenky. Sokolský zájezd se v Lublani těšil z radostného přijetí a zanechal v jeho účastnicích plno nezapomenutelných dojmů. Dne 28. září se rakovnický Sokol, zúčastnil otevření Národního domu v Lubenci, který se stal základnou tamního Sokola.¹²⁰ V listopadu proběhla v sokolovně veřejná přednáška se světelnými obrazy „Švýcarské scenerie“.¹²¹ Tento pro sokoly náročný rok ukončila tradiční silvestrovská zábava.

Po náročném předcházejícím roce, proběhl rok 1923 v klidném tempu a nestalo se příliš mnoho významných událostí. Za zmínku stojí, že v tomto roce vznikl dramatický odbor Sokola a ze sokolské hudby se stal plnohodnotný hudební odbor.¹²² Dramatický odbor se začal hned po svém vytvoření na valné hromadě činit a ve dnech 27. a 28. ledna sehrál dětské představení „Kašpárkova maminka“.¹²³ Jednou z větších akcí tohoto roku byl „Česko-lužický večer“, který proběhl v sokolovně dne 2. prosince. Akce se na popud města měla stát dobročinnou, jak dokládá dopis od městské rady ze dne 1. prosince 1923: „...*Městská rada usnesla se současně požádati vážený výbor, aby si neobtěžoval při příležitosti této zábavy podniknouti v místnosti konaného večera sbírku ve prospěch jednotné akce vánoční nadílky pro chudou mládež, vedené pod protektorátem městské rady. Nepochybujíce o tom, že této naší žádosti bude*

---

¹¹⁹ Sokol Městské radě 7. července 1922, Rakovník 1922, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹²⁰ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 119.

¹²¹ Sokol Městské radě 16. listopadu 1922, Rakovník 1922, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹²² TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 122.

¹²³ Pozvánka na představení Kašpárkova maminka, Rakovník 1923, SOkAR, fond 616 TJSR.

vyhověno, vyslovujeme předem uctivé poděkování.“¹²⁴ Poslední větší akcí, která proběhla v roce 1923, byl přátelský večer v sokolovně s hudebním programem konaný 9. prosince.¹²⁵

V roce 1923 se Rakovnická jednota opět angažovala v rámci menšinové činnosti. V dubnu proběhla v Nesuchyni hudební a tělocvičná akademie ve prospěch jednoty v Měcholupech, která vynesla 778 korun. V říjnu sokolové na podporu měcholupské jednoty provedli dramaticko-hudební zájezd do Měcholup. V červnu se konal výlet do Ráže, jehož součástí se stalo veřejné cvičení, tamní jednota Sokola vybrala na vstupném 700 korun. Jednotě v Lubenci vyjednala rakovnická jednota dar od rakovnické městské spořitelny ve výši 20 000 korun, tato částka měla být využita na postavení vlastní sokolovny. Rakovničtí sokolové posílali malé dary i ostatním menšinovým jednotám, například těm z Podmokel, Kounova a Kolečovic.¹²⁶

Rok 1924 byl pro rakovnickou jednotu rokem II. sletu župy Rakovnické. Nicméně se konalo i mnoho kulturních a vzdělávacích akcí. Dne 23. února proběhla v režii dramatického odboru divadelní hra „*Královská výsost*“.¹²⁷ Na vánoční svátky si dramatický odbor připravil hru „*Ďábel*“.¹²⁸ V Sokolovně v listopadu 1924 proběhly dvě přednášky. První z nich provedl Augustin Pitlík, vrchní komisař ministerstva obchodu a její název zněl „*Britská říšská výstava ve Wembley a britské impérium*“.¹²⁹ A druhá přednáška nesla téma „*Cesta Egyptem a tajemství faraona Tutanchamona*“.¹³⁰ Konala se dne 30. listopadu.

Jak bylo zmíněno výše, největší akcí roku se stal II. slet Rakovnické župy. Slet se pořádal dne 22. června na svépomocí postaveném cvičišti v lesích

---

¹²⁴ Městská rada Sokolu 1. prosince 1923, Rakovník 1923, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹²⁵ Sokol Městské radě 6. prosince 1923, Rakovník 1923, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹²⁶ Věstník sokolský, r. 26, č. 18, 1. 5. 1924, s. 282.

¹²⁷ Pozvánka na představení *Královská výsost* 23. února 1924 Rakovník 1924, SOkAR, fond 616 TJSR.

¹²⁸ Pozvánka na představení *Ďábel* 26. prosince 1924, Rakovník 1924, SOkAR, fond 616 TJSR.

¹²⁹ Okresní správa politická Karlu Schimrovi 3. listopadu 1924 Rakovník 1924, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹³⁰ Okresní správa politická Karlu Schimrovi 22. listopadu 1924 Rakovník 1924, SOkAR, fond č. 187 AMR.

u Křivoklátu. Zvláštní vlaky vypravené na slet měly značné zpoždění a začátek zkoušky sletu sokolové byli nuceni přesunout z plánovaných osmi hodin na desátou hodinu dopolední. Veřejnému cvičení předcházela průvod obcí za účasti 430 žákyň, 328 žáků, 194 dorostenek a 160 dorostenců, z nichž 23 mělo slavnostní kroj. Z řad členů sokola se průvodu zúčastnilo 136 žen ve cvičebním úboru a 137 mužů v kroji. Odpolední veřejné cvičení se sokolům až na několik chyb plynoucích z nesevícenosti vydařila a získala si radostný ohlas veřejnosti.¹³¹

Již 29. června proběhl krajský slet v Českých Budějovicích, kterého se z rakovnické jednoty zúčastnilo 17 mužů. Také na červencový slet v chorvatském Záhřebu se vydalo několik rakovnických, zúčastnili se ho 4 bratři a 2 sestry. V létě roku 1924 se 15 sokolů z Rakovníka připojilo k průvodu při uvítání zahraničních ministrů Malé dohody v Křivoklátě a dne 24. srpna se zúčastnil hudební odbor rakovnického Sokola slavnostního otevření sokolovny v Křivoklátě.¹³² Poslední akcí léta byl zájezd na Žluticko s heslem „*Na Vladař*“. Cílem výletu se stalo odhalení pamětního kamene na památném vrchu Vladař, kde se roku 1424 opevnil Jan Žižka, když táhl na Žatec. Na kameni stálo: „*Na Vladaři. Jan Žižka z Trocnova r. 1424. Sokolská župa Rakovnická r. 1924.*“ Zájezd se dopravil zvláštním vlakem z Rakovníka do Lubence, kde místní výletníky přijali s otevřenou náručí. Sokolové si chvíli odpočali v nově postavené sokolovně, na níž přispěli nejen sokolové, ale také Národní Jednota Severočeská, což byl obranný národní spolek podporující české menšiny v pohraničí. Toho dne vydatně přšelo, přesto se však sokolové vydali v žebřinových vozech směrem na Vladař.¹³³

Největší akcí tohoto roku, kterou pořádala přímo rakovnická jednota, nikoliv župa Rakovnická, byla oslava národního osvobození uspořádaná v kooperaci s rakovnickou pobočkou Československé obce legionářské. Na tuto slavnostní akci sokolové pozvali městskou radu, jak dokládá radě směrovaný dopis

---

¹³¹ Věstník sokolský, r. 26, č. 30–31, 31. 7. 1924, s. 480–481.

¹³² TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 123.

¹³³ Věstník sokolský, r. 26, č. 40, 2. 10. 1924, s. 633.

ze dne 23. října: „*TJ Sokol Rakovník a jednotka Československé obce Legionářské v Rakovníku vzpomenu v předvečer výročí prohlášení naší samostatnosti. Padlých bojovníků za svobodu národa o 7. hodině panychidou před sokolovnou. 28. října o 10. hodině dopoledne bude uspořádán tábor lidu před radnicí, spojený s rozvinutím sokolského praporu. K těmto významným oslavám dovolujeme si Vás uctivě pozvat.*“¹³⁴ Se slavnostmi se samozřejmě pojila tělocvičná akademie a koncert, což je formulováno v žádosti Sokola k městské radě ze dne 24. října: „*Tělocvičná jednota Sokol Rakovník žádá zdvořile o povolení konání tělocvičné akademie v předvečer dne svobody, 27. října 1924 v 8 hodin a opakování této akademie, s koncertem v úterý dne 28. října 1924 odpoledne, připomínaje, že všem platebním povinnostem přesně dostojí.*“¹³⁵ Rakovníčtí před sokolovnou v rámci tryzny za padlé během války postavili pietní místo, což je popsáno ve Věstníku sokolském takto: „*Před Sokolovnou postaven byl prostý katafalk a nad ním v oblouku seřazena jména bojišť, kde proslavila se naše vojska zahraniční a za ním v oblouku jména padlých bratří. Nápisy byly žárovkami prosvíceny a na katafalku plály řecké ohně. Kolem stála čestná stráž legionářů a Sokolů.*“¹³⁶ Mimo jiné se uskutečnilo několik přednášek a proslovů, veskrze se týkajících podílu Sokola a legionářů na samostatnosti Československa. Na výročí samostatnosti československého státu dne 28. října proběhl průvod městem. Celá akce se těšila obrovské návštěvnosti, zúčastnila se jí tehdy většina rakovnických občanů.¹³⁷

Hlavním tématem valné hromadě Rakovnické župy dne 29. března 1925 se stal nedostatkem činovníků v menších jednotách. Nebylo se čemu divit, polovina jednot župy měla maximálně 60 členů, což zcela nedostačovalo a takto malá členská základna mohla jen těžko vytvořit zkušené činovníky. Proto Tomáš Pelčík připravil a vedl jarní cvičitelskou školu, která měla tento problém vyřešit.¹³⁸ V rámci menšinové činnosti rakovnická jednota uspořádala dne 17. května

---

¹³⁴ Sokol Městské radě 23. října 1924, Rakovník 1924, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹³⁵ Sokol Městské radě 24. října 1924 Rakovník 1924, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹³⁶ Věstník sokolský, r. 26, č. 47, 20. 11. 1924, s. 746.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Věstník sokolský, r. 27, č. 14, 9. 4. 1925, s. 238.

v Podbořanech tělocvičnou akademií na podporu činnosti tamní jednoty. Sokolové v červnu tohoto roku oslavili 11. výročí otevření sokolovny. Oslavy proběhly formou veřejného cvičení, na němž sokolové poprvé předvedli prostná cvičení na slet chystaný v roce 1926. Poté následoval župní zájezd na slet do Slaného.¹³⁹

Podzimní program vyplnil výlet do Chomutova. Cílem bylo jako obvykle navštívit a podpořit svěřenou jednotu, nicméně tentokrát sokolové zájezd spojili i s výlety do okolí. Velké účasti se těšila zvláště návštěva elektrárny v Ervěnicích. Zájezd vzbudil obrovský zájem a stal se nejúspěšnější akcí poklidného předšletového roku 1925.¹⁴⁰ V rámci kooperace s místními spolky pořádal Sokol i v tomto roce vzdělávací přednášky, jak dokládá dopis Osvětové komisi ze dne 8. listopadu: *„Tělocvičná jednota Sokol Rakovník spolu s klubem československých turistů v Rakovníku oznamuje zdvořile, že 15. téhož měsíce v 8 hodin večer uspořádá přednášku se světelnými obrazy inspektora Boudy z Plzně „Španělskem na marocké bojiště“ a prosí, aby toto oznámení bylo laskavě vzato na vědomí.“*¹⁴¹ Je patrné, že Rakovnický Sokol se v prvních letech samostatného Československa stal významným místním spolkem s rychle rostoucí základnou.

---

¹³⁹ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 126.

¹⁴⁰ Věstník sokolský, r. 27, č. 28, 22. 10. 1925, s. 746.

¹⁴¹ Sokol Osvětové komisi 8. listopadu 1925 Rakovník 1925, SOkAR, fond č. 187 AMR.

5. TJ Sokol Rakovník v letech 1926–1930

5.1 Rok 1926

Hlavní událostí roku se stal VII. všesokolský slet a veškerá činnost rakovnického Sokola se upřela k přípravám na slet. Přesto Jednota nezanedbávala ani jiná odvětví, v nichž se angažovala. Menšinovou činnost rakovnických sokolů v roce 1926 dokládá Kronika města Rakovník následovně: „*Menšinová činnost rakovnického Sokola mohla se v tomto roce pochlubiti pěknými výsledky. Tamburašský sbor učinil zájezd do Řeřich a tam koncertoval, trubačský sbor účinkoval v Lubenci, Měcholupech, Podbořanech, Chomutově a Svojetíně. Cvičitelský sbor se zúčastnil veřejného cvičení v Podbořanech. Na penězích věnoval menšině v Chomutově 300 Kč, po 60 Kč menšinám v Kounově, Kolečovicích a Řeřichách, po 10 Kč jiným menšinám.*“¹⁴² Z toho je patrné, že i v době kdy Sokol Rakovník měl plné ruce práce s přípravami na vlastní akce, nezapomínal na své povinnosti a dobročinnost.

Jak již bylo několikrát zmíněno, sokolovna se často a s ochotou propůjčovala jiným spolkům a místním firmám pro jejich aktivity. Proto se zvedla vlna nevole, když v roce 1926 výbor rakovnického Sokola odmítl sokolovnu propůjčit agrárářům, kteří zde plánovali svůj ples, byť nabízeli za propůjčení zaplatit 3000 Kč.¹⁴³ Sokolové nezapomínali ani na vzdělávání vlastních činovníků a dne 18. dubna uspořádali jarní školu pro vzdělavatele, které se zúčastnili vzdělavatelé jednot z celé župy Rakovnické.¹⁴⁴ Jak je zřejmé z dopisu Městské radě ze dne 7. května, sokolové nepřestávali ani s pořádáním členských večerů: „*TJ Sokol v Rakovníku oznamuje, že pořádá v sobotu 15. května o 20. hodině v sále sokolovny humoristický večer a současně žádá za povolení o prodloužení policejní hodiny do 3 hodin.*“¹⁴⁵

---

¹⁴² Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 368–369.

¹⁴³ Tamtéž, s. 369.

¹⁴⁴ Věstník župy Rakovnické, r. 5, č. 2–3, květen 1926, s. 31.

¹⁴⁵ Sokol Městské radě 7. května 1926, Rakovník 1926, SOkAR, fond č. 187 AMR.

Rakovnický Sokol poctil VII. všesokolský slet velkou návštěvou. Během hlavních sletových dní 4. až 6. července cvičilo prostná cvičení 56 mužů a 38 žen z rakovnické jednoty. S tyčemi vystoupilo 30 starších bratří a cvičení na kladinách se zúčastnilo 15 žen. Sletových závodů v košíkové se účastnil tým rakovnického Sokola, který vypadl ve třetím kole. Během sletu získali v závodech a hrách rakovničtí dorostenci třetí místo a muži se umístili na 41. místě. Se slavnostním průvodem Prahou šlo 28 členů hudebního odboru, 100 bratří a 39 sester z rakovnické jednoty.¹⁴⁶

Přestože Sokolstvo považovalo VII. všesokolský slet za nejvýznamnější událost roku, pro TJ Sokol Rakovník se jí stala návštěva Masaryka 11. července. Ve *Věstníku župy Rakovnické* se o návštěvě píše následující: „*Sokolská hudba vítala presidenta z Vysoké brány vstupními slavnostními tóny Smetanovy Libuše, na náměstí před radnicí pozdravil ho starosta města bratr Vaněček a předseda okresní správní komise pan Hornof. Za děti pronesla několik slov dcerka br. Sklenáře, hlásili se legionáři, vedení br. Sklenářem. Pan president navštívil radnici, zapsal se do pamětní knihy. Zde oslovil presidenta starosta Vaněček znovu, vyzdvihnul, že Rakovník měl štěstí a je na to hrd, že dva z veliké trojice české Hus-Komenský-Masaryk bydleli a bydlí v blízkosti města. Hus na Krakovci „a Vy pane presidente, na Lánech.“ Pan president přijal potom darem výrobek keramické továrny zdejší, dar města, dva originální dekorativní talíře. Z radnice odebral se p. president alejí středem náměstí a parkem k Sokolovně. V parku stáli bratři v krojích, vroubíce cestu. Od prostředního kola v parku byl krásný pohled na sokolovnu. Členstvo, dorost, dorostenky, začky, žáci v malebné skupině před vchodem, v živých pyramidách na obou terasách nad vchodem veliký prapor ve státních barvách a nápis: Tyrš-Fügner-Masaryk.*“¹⁴⁷ Návštěva dále pokračovala dle Památníku k 60 letům Sokola v Rakovníku následovně: „*...President s vlídným úsměvem na tváři a pevným pohledem sleduje pozorně každé slovo.*

---

¹⁴⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 128.

¹⁴⁷ Věstník župy Rakovnické, r. 5, č. 4–5, srpen 1926, s. 71.

*Na prahu sokolovny přijímá květiny od sokolských dětí a prohlíží si Sokolovnu. Zapisuje se do pamětní knihy., vychází na terasu, hovoří s našimi hudebníky a jde na letní cvičiště. V pavilonu se rozvinuje čilý rozhovor při koncertu hudebního odboru Před 7. hodinou se prezident zvedá, loučí se a s paní Olgou odjíždí.*¹⁴⁸ Z citací je zjevné, jak moc byla pro rakovnické sokoly prezidentova návštěva významná a řada z nich na ni ještě dlouho vzpomínala.

Během letních prázdnin se zúčastnilo členstvo s dorostem veřejného cvičení v Lišanech a dne 29. srpna řada členů rakovnického Sokola přijala pozvání na slavnostní otevření české školy ve Žluticích. Podzimní činnost jednoty je popsána v Památníku k 60 rokům Sokola takto: *„Práce vzdělávací postrádala žádoucí plánovitosti, protože první polovina roku byla dobou horečných technických příprav. Přesto nebyla přerušena a má v tomto roce pěkné výsledky. Proslovů bylo celkem 24. Veřejných přednášek bylo 6 a 3 besídky s obvyklou ideovou školou. Oslavu 28. října jsme přenechali společnému pořadatelství města, která se však příliš nelišila od obyčejného tábora lidu. V předvečer byla tělocvičná akademie.*¹⁴⁹ Vrcholnou akcí podzimu se staly listopadové šibřinky, jejichž téma neslo název *„Velký vzorkový veletrh“*.¹⁵⁰ Vánoční svátky vyplnila vánoční besídka pro děti, při níž se hrála pohádka *„O Budulínkovi“*. V jejím průběhu sokolové předvedli i ukázky tělocviku.¹⁵¹ Významným dnem roku 1926 se stal 3. listopad, jelikož se jednalo o šedesáté narozeniny Karla Lukeše, dlouholetého starosty jednoty. Zdeněk Eichinger ve svém článku představil Lukeše takto *„Karel Lukeš se narodil 3. listopadu 1866 v Českém Brodě a do Rakovníka přišel v roce 1894. V Rakovníku si na Husově náměstí otevřel obchod s koloniálním a lahůdkovým zbožím. Od svého příchodu do Rakovníka se přidal k důležitým členům*

---

¹⁴⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 130.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 130.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 131.

¹⁵¹ Věstník župy Rakovnické, r. 5, č. 11–12, leden 1927, s. 88.

rakovnického Sokola a v letech 1906–1907 a poté 1920–1930 vykonával funkci starosty jednoty.“¹⁵²

5.2 Rok 1927

Další rok své existence zahájil Sokol Rakovník karnevalem, jak je doloženo v dopise od Městské rady ze dne 22. ledna 1927: „*Městská rada povolila Vám ve své schůzi dne 21. ledna 1927 pořádání karnevalu v sobotu dne 12. února 1927 v sále sokolovny s podmínkou že zaplacen bude poplatek za povolení zábav.*“¹⁵³ Karneval nesl název „*Pod Duhou míru*“ a Tyršův sál v rakovnické sokolovně návštěvníci akce zcela zaplnili.¹⁵⁴ Dne 29. května rakovničtí sokolové navštívili slavnostní otevření sokolovny ve Všetatech, jehož součástí bylo veřejné cvičení. V červnu se sokolové podíleli na okrskovém cvičení v Dřevci a také vystoupili na spolkovém cvičení v Hředlích a Chrástanech. Červen se stal mimo jiné měsícem sokolských vycházek, první z nich mířila na Rabštejn a druhá dne 19. června vedla k rybníku Bucek. Výlet k Bucku se stal součástí slavnostního otevření sokolovny v Řevničově.¹⁵⁵

Dne 3. července proběhl slet župy Sladkovského v Lounech, kterého se rakovničtí sokolové zúčastnili pouze v malém počtu (22 mužů a 17 žen), jelikož velká část Jednoty byla v té době v Bratislavě. Ze Sokola Rakovník se na Slovensko vydal celý třicetičlenný hudební odbor doprovázený několika desítkami dalších sokolů. Zájezd proběhl od 3. do 6. července a pojilo se s ním slavnostní otevření první sokolovny v Bratislavě.¹⁵⁶ Léto zakončila Jednota 21. srpna účastí na župních závodech v plavání v Lounech, na nichž ve volném stylu na 50 metrů vyhrál Bohumil Beneš z rakovnického Sokola.¹⁵⁷

---

¹⁵² EICHINGER, Zdeněk, *Vzpomínky na minulost II. část. Procházka nejstarší částí hřbitova Nejsvětější Trojice*. In: Věstník musejního spolku 35, 1997, s. 30.

¹⁵³ Městská rada Sokolu 22. ledna 1927, Rakovník 1927, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁵⁴ Věstník župy Rakovnické, r. 6, č. 1–2, únor 1927, s. 3.

¹⁵⁵ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 132.

¹⁵⁶ Věstník župy Rakovnické, r. 6, č. 6, červen 1927, s. 37.

¹⁵⁷ Věstník župy Rakovnické, r. 6, č. 8, srpen 1927, s. 61.

Pravděpodobně největší událostí tohoto roku, jímž navíc byla rakovnická jednota pořadatelem se stala oslava desátého výročí bitvy u Zborova. Průběh oslav je zachycen ve Věstníku župy Rakovnické následovně: „*Na oslavu desátého výročí slavné zborovské bitvy uspořádali jsme společné oslavy s legionáři. Zahájeny byly vzpomínkovým večerem na bratra čapka, v únoru přednáškou redaktora Pešla. Vstupem do oslav byla přednáška bratra Kudely „O významu bitvy u Zborova“.* Oslavy vyvrcholily 25. a 26. června u Sokolovny, kde při řeckých ohních byl uměleckou rukou R. Pucholda upraven kenotaf, svou monumentálností se shodující s velikostí tohoto aktu. Potom byla v sokolovně sehrána Koptova hra „*Jejich lidská tvář*“. V neděli byla vzdána na náměstí pocta zborovským bojovníkům za účasti plukovníka Kutlvašra. Při oslavách účinkoval hudební odbor za vedení B. Hampla, který k tomu účelu nastudoval několik koncertních a smutečních děl. Hudební odbor neodřekl svou účast ani při zborovských oslavách v Křivoklátě. Dramatický odbor sehrál dvě veselo hry „*Žabec*“ a na podzim trochu přeslazenou veselohru R. Jesenského „*Je veliká láska na světě*“.“¹⁵⁸

Podzimní sezónu zahájili sokolové dne 11. září zájezdem na památný vrch Vladař u Žlutic, aby zde zasadili novou desku na paměť Jana Žižky, jelikož původní zničili místní Němci.¹⁵⁹ Na oslavy třicetiletého výročí existence Budečské župy vypravil rakovnický Sokol 21 bratří a 10 sester ve slavnostních krojích. Tělocvičnou práci tohoto roku zakončila tělocvičná akademie 27. října. Slavnosti svobody se tento rok sokolové rozhodli neoslavovat příliš velkolepě, a to z důvodu předcházejících velkých slavností k výročí bitvy u Zborova.¹⁶⁰

V listopadu rakovnická jednota poskytla své svěřené jednotě z Podbořan nové náradí pro žactvo a dorost.¹⁶¹ Většinu zimního období sokolové strávili přípravami na III. slet župy Rakovnické, jedním z dokladů tohoto počínání je dopis

---

¹⁵⁸ Věstník župy Rakovnické, r. 6, č. 8, srpen 1927, s. 69–70.

¹⁵⁹ Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 379.

¹⁶⁰ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 134.

¹⁶¹ Věstník župy Rakovnické, r. 6, č. 12, prosinec 1927, s. 100.

Sokola Městské radě ze dne 19. prosince, jehož znění je následující: „*Sokolská župa Rakovnická bude konati v Rakovníku III. slet a pověřila tělocvičnou jednotu v Rakovníku uspořádáním tohoto sletu. Sletový odbor pro uspořádání tohoto sletu rozhodl se zdvořile požádati městskou radu za laskavé propůjčení místa na hřišti SK Sparty a IMCA pro dny 10. a 17. června 1928 eventuelně pro dny 17 a 24. června 1928. Jelikož jedná se o slet většího rozsahu za spoluúčasti celé župy Budečské, by nebyly v uvedené dny konány slavnosti. Po případě podniky, které by se sletovými dny kolidovaly. Prosíme dále, by o tomto našem podniku byla městskou radou laskavě vyrozuměna IMCA by bylo možno s pracemi přípravami započítí, alespoň 14 dnů před dnem žactva a dorostu tj. před 10. eventuálně 17. červnem příštího roku. Hlavní den sletu by se konal 17. nebo 24. června. Přesné datum sletu určíme nejdéle do měsíce, jelikož jsme vázáni jinými podniky ČOS.*“¹⁶²

5.3 Rok 1928

První polovina roku se nesla ve znamení příprav na nadcházející slet Rakovnické župy. Jednalo se o první slet, na nějž Rakovnická župa přizvala hosty z jiných žup. Radě města Rakovník, adresovali sokolové následující: „*TJ Sokol v Rakovníku tímto zdvořile oznamuje, že byla župní valnou hromadou pověřena vedením III. župního sletu sokolské župy Rakovnické za spoluúčasti župy budečské a I. okrsku župy Sladkovského. Den žactva bude konán v neděli dne 17. června. Žádáme, by toto sdělení vzato bylo na vědomí.*“¹⁶³ Je tedy zřejmé, že se Rakovnická župa zacílila na zvýšení počtu účastníků poté, co se předchozí župní slet v Křivoklátě potýkal s malou návštěvností.

Během příprav na slet se rakovničtí sokolové zúčastnili několika cvičení. Přímou veřejnou zkouškou na župní slet se stalo okrskové cvičení v Olešné. Poté následovalo cvičení IV. okresu ve Velkém Újezdě, 3. června se konalo za účasti rakovnické jednoty veřejné cvičení v Přílepicích a o týden později v Mutějovicích. Veřejné cvičení v Mutějovicích proběhlo ve spojení s oslavou 25 let tamní jednoty.

---

¹⁶² Sokol Městské radě 19. prosince 1927, Rakovník 1927, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁶³ Sokol Městské radě 30. května 1928, Rakovník 1928, SOkAR, fond č. 187 AMR.

Současně s oslavami Sokola Mutějovice proběhl dne 10. června v Rakovníku župní slet dorostu a žactva, vystoupení na tento den připravili Emil Peer a Josef Srp.¹⁶⁴ Hlavní den župního sletu začal v 10 hodin dopoledne zkouškami. Okolo 1 hodiny odpolední se u sokolovny začal formovat průvod, do něhož se zařadilo 348 dorostenců, z nichž 162 pocházelo z župy Budečské. Akce se rovněž účastnilo 652 mužů, mezi nimiž bylo 230 ze župy Budečské, 42 ze župy Sladkovského a zbylých 480 z župy Rakovnické. Počet žen a dorostenek v průvodu nebyl zaznamenán. Na náměstí před radnicí sokoly přivítal starosta města Čeněk Vaněček. Veřejné cvičení začalo krátce před čtvrtou hodinou odpolední a vše proběhlo velmi organizovaně bez větších přestávek. Cvičení ukončilo hromadné zpívání písně „*Hej Slované*“, slet zakončilo cvičení jízdy župy Budečské, po němž následovala večerní zábava.¹⁶⁵

Na konci června se Sokol Rakovník zúčastnil III. mezisletových závodů ČOS. Rakovníčtí sokolové závodili dne 12 srpna na krajevých závodech v plavání, kde Josef Cífků získal druhé místo v plavání na 100 metrů. Členstvo rakovnické jednoty poskytlo pomocnou ruku při veřejných cvičeních v Příčině a Kounově a následně se zúčastnilo otevření letního cvičiště v Broumech.¹⁶⁶ Dne 23. září se rakovníčtí sokolové vydali do Podbořan, kde předali na počest deseti let samostatnosti Československa tamní jednotě státní vlajku. Na podzim proběhla přednáška cestovatele Stanislava Vráze, dva koncerty hudebního odboru a příležitostně se konaly taneční zábavy, například masopustní karneval „*Pod duhou míru*“ podle návrhu Rudolfa Pucholda, který slavil úspěch již loňský rok.¹⁶⁷

Na říjen 1928 připadly oslavy deseti let samostatnosti Československa, což chtěli rakovníčtí sokolové náležitě oslavit. Průběh oslav a těžkostí, které je doprovázely, popisuje Památník k 60 rokům Sokola v Rakovníku takto: „*Závěr roku tvořily oslavy 28. října, které se vyvíjely pod vlivem současných rozladěných*

---

¹⁶⁴ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 135.

¹⁶⁵ Věstník Sokolský, r. 30, č. 26, 28. 6. 1928, s. 430–431.

¹⁶⁶ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 136.

¹⁶⁷ Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 386.

událostí politických. *Marně se dovolávala naše jednota společného vedení místním osvětovým sborem. Byvše konečně opuštění i od legionářů, rozhodli jsme se k samostatné oslavě. Předvečer byl věnován budovatelům národní samostatnosti u busty presidentovy, spočívající na štíhlém podstavci, posetém národními stužkami. Pilyny zdobily velké kruhy s žárovkovými letopočty, Jaké pohnutí se zmocnilo všech přítomných v tomto náladovém prostředí, když se ozvala slova D. Linharta: „Kdož by Vás chlapci, kdo by Vás neměl rád“ a nakonec pěkně zladěný chorál „Zborov“ našeho hudebního odboru. Pokračováním pietní oslavy byla v Sokolovně tělocvičná akademie zahájena župním starostou E. Klicperou, a živým obrazem podle návrhu druhé ochotné ruky, která také nikdy nedovede odřící, br. F. Lexy. Uměleckým seskupením sokolských jednotek bylo vyjádřeno symbolicky naše stanovisko k republice. Druhého dne před sokolovnou byla dorostenci vztyčena státní vlajka. Při závěru dobíhali běžci župního štafetového běhu s poselstvím presidentu republiky, které br. Koutník odvezl do Tyršova domu. Krásu slavnostního dne dovršil odpolední koncert orchestru osvětového svazu v Plzni, který přednesl symfonickou báseň B. Smetany „Má vlast“. Nemohlo býti jistě lépe oslaveno první desetiletí našeho státu. K pražským oslavám byli vysláni tři bratři s praporem.“¹⁶⁸ Je tedy zřejmé, že i přes neúčast ostatních rakovnických spolků se sokolské oslavy tohoto výročí vydařily.*

Poslední významnější událostí roku 1928 se stalo zřízení sokolského kina, o jehož založení se v Památku k 60 rokům Sokola v Rakovníku píše: „*Teprve finanční nesnáze Jednoty nás přinutily, abychom se poohlédli po žádosti o biolicenci, která kdesi zůstala dobře uložena ve stole, co zatím nás předešel biograf druhý. Nyní po řádném vysvětlení se dostává celá záležitost do pohybu a na podzim po sedmi letech přichází vyřízena. Dne 25. prosince zahajuje sokolské bio filmem „Dům ztraceného štěstí“. Tvoří se biografický odbor s J. Ottou v čele, jehož přičiněním celá záležitost dospěla k uskutečnění. Biografický odbor má těžkou posici, neboť přichází do něčeho neznámého, co zatím konkurenční bia mají*

---

¹⁶⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 136.

*několikaletou praxi, mají k dispozici společnosti, které zaopatřují lepší filmy, a začínáme již v pokročilé sezoně.*¹⁶⁹ Zřízení biografického odboru bylo pro rakovnický Sokol výhodným počinem, jelikož pomohl významně zlepšit finanční situaci Jednoty. Nicméně je důležité dodat, že sokolský biograf vedl k rozpuštění dramatického odboru, jelikož promítání filmů probíhalo ve volných dnech, kdy původně měla být představení dramatického odboru. Členové dramatického odboru postupně ustávali v činnosti, až nakonec došlo k přesunu členstva do Ochotnické jednoty Tyl.¹⁷⁰

5.4 Rok 1929

První polovinu roku vyplnily přípravy na zájezd ČOS do Plzně. Práci sokolů bohužel na více než měsíc přerušily kruté mrazy, které přinesly zimní měsíce roku 1929. Dne 25. května se sokolové v duchu příprav na zájezd zúčastnili župního tábora na Budči a dále dne 9. června veřejného cvičení prvního okrsku Rakovnické župy, které proběhlo v Lužné.¹⁷¹ Poté se rakovnická jednota přidala k veřejnému cvičení u příležitosti položení základního kamene české školy v Lubenci a dne 27. června poctili svou účastí slavnosti k příležitosti deseti let od založení Sokola v Kounově.¹⁷² První část zájezdu do Plzně se konala na konci června, kdy se v Plzni představil dorost, z Rakovníka cvičilo 27 dorostenců a 54 dorostenek. Hlavní dny proběhly 4. a 6. července, na něž se vydalo mnoho členů rakovnické jednoty zvláštním vlakem. Sokoly doprovázel i hudební odbor v čele s dirigentem Bohumilem Hamplem. Prostná cvičilo 37 bratří a 40 sester a s tyčemi vystoupilo dalších 21 mužů z rakovnického Sokola.¹⁷³

Rok 1929 se stal pro Sokol Rakovník rokem volejbalu. První úspěch zaznamenal dorostenecký tým, který se po vítězství na krajských závodech v Lounech dostal na zemské závody do Prahy, které se konaly 16. června. Zde však

---

¹⁶⁹ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 137.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 138.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Věstník župy Rakovnické, r. 8, č. 7, červenec 1929, s. 116.

¹⁷³ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 139.

tým rakovnického Sokola podlehl dorostencům jednoty Turčanského sv. Martina. Družstvo mužů se 1. září zúčastnilo krajských závodů v Mostě, nicméně zde vypadli již ve druhém kole. Svou pověst si sokolští volejbalisté napravili při turnaji v Motyčíně 29. září, v němž zvítězili a získali vlajku pro vítěze.¹⁷⁴ Tyto úspěchy přivedly Františka Diepolta k založení odboru her, jehož součástí se měl stát volejbalový tým, který se sokolové rozhodli od roku 1930 zaregistrovat jako oficiální oddíl. Družstvo tak mělo zajištěné větší množství zápasů v rámci organizovaných soutěží.¹⁷⁵

Vzhledem k novým potřebám rakovnického Sokola, se pro Jednotu stalo nutností získat vlastní letní cvičiště. Pro tyto účely zakoupil Sokol Rakovník Cennerovu zahradu, přiléhající k sokolovně, za 150 000 Kč. Jednota tímto nabyla alespoň nejnnutnějšího prostranství pro letní cvičiště. Úpravu zahrady na letní cvičiště provedl, po dohodě s cvičitelským sborem rakovnického Sokola, Augustin Očenášek z Prahy. Původně měl být součástí cvičiště i bazén, nicméně vzhledem k problematickému čerpání vody a blížícímu se otevření nového koupaliště v prostoru Nového rybníka, sokolové od této myšlenky nakonec upustili.¹⁷⁶

Během druhé poloviny roku 1929 rakovníčtí sokolové poctili svou účastí několik akcí. Dne 4. srpna se zúčastnili veřejného cvičení v Lubné a 15. září asistovali při otevření sokolovny v Kralovicích. Ve zvlášť velkém počtu se Jednota účastnila oslav odhalení pomníku Milana Rastislava Štefánika v Rakovníku a také Svatováclavských oslav se Stochově. Dne 28. října Sokol Rakovník vyslal do Prahy několik svých členů ke slavnostnímu pojmenování 28. pěšího pluku plukem Tyršovým a Fügnerovým. Jak již bylo zmíněno výše, v roce 1929 přešli členové dramatického odboru rakovnického Sokola do Ochotnické jednoty Tyl. Dovětkem toho přechodu se stala rozmiška z podzimu roku 1929, kdy se jednota Tyl rozhodla

---

¹⁷⁴ Věstník župy Rakovnické, r. 8, č. 10, říjen 1929, s. 143.

¹⁷⁵ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 139.

¹⁷⁶ Kronika Královského města Rakovník 1836–1962, s. 392.

odejít do Dělnického domu, kvůli nedostatku volných dní pro svá představení v sokolovně.¹⁷⁷

5.5 Rok 1930

Od roku 1930 začaly v Rakovníku poprvé vycházet místní noviny, jejichž název zněl „*Rakovnické noviny*“ a zprvu se jednalo o dvoutýdenník, později se noviny vydávaly každý týden. Sokol se těšil v Rakovníku velké oblibě a množství kulturních a politických představitelů města navíc patřilo do jejich řad a proto nelze podivovat, že měli sokolové v novinách vlastní pravidelnou rubriku, do níž sami přispívali. Již ve druhém vydání novin nechala Rakovnická župa otisknout článek týkající se Sokola jako takového a statistiky župy. Z článku vyplývá, že na začátku roku 1930 župa sdružovala ve 42 jednotách a jedné odbočce celkem 3627 (2647 mužů a 980 žen). Dále článek přinesl informaci o počtu sokoloven, kterých se v župě nacházelo 11. Sokolové také zmínili, že v okrese Rakovník provozují sokolský biograf v Rakovníku, Hředlích, Kolečovicích, Lužné, Milostíně, Mutějovicích, Velkém újezdě, Všetatech a Nesuchyni.¹⁷⁸

V dalším výtisku novin ze dne 21. února nechala rakovnická jednota otisknout článek vycházející ze zápisu řádné valné hromady. V čele Sokola Rakovník zůstal na postu starosty Karel Lukeš a jeho náměstky se stali František Diepolt a Karel Maizner. Funkci jednatelů zastávali v tomto roce Josef Černý a Rudolf Ouřada. Náčelníkem jednoty byl zvolen Josef Srp a náčelnicí Marie Mayerová. V tomto čísle noviny také vydaly zprávu vzdělavatele Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku.¹⁷⁹

Odbor her, který vznikl v předchozím roce, se v březnu 1930 rozšířil o družstva zabývající se košíkovou a házenou. V tomto měsíci předali rakovničtí sokolové Eduardu Klicperovi pamětní plaket „*Na stráž!*“, čímž chtěli ocenit jeho službu jak pro Jednotu, tak pro Župu.¹⁸⁰ Dále Sokol pomohl městu Rakovník

---

¹⁷⁷ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 140.

¹⁷⁸ *Rakovnické noviny*, 7. 2. 1930, 1/2, s. 6.

¹⁷⁹ *Rakovnické noviny*, 21. 2. 1930, 1/3, s. 6.

¹⁸⁰ *Rakovnické noviny*, 21. 3. 1930, 1/5, s. 7.

s přípravami oslav osmdesátých narozenin Tomáše Garrigue Masaryka, které proběhly 7. března.¹⁸¹ Dne 16. března se konal v Hronově pohřeb Aloise Jiráka, čehož se účastnili dva krojovaní bratři z rakovnické jednoty.¹⁸² Během jara se sokolové připravovali na slet župy Budečské v Kladně spojený s veřejným cvičením. Zájezdu předcházela okrsková cvičení 18. května v Lišanech a 25. května v Kněževsi a ve Zbečně. Župní slet probíhal během června, první neděle byla věnována žactvu (38 žákyň z Rakovníka). Druhou neděli vyplnil den dorostu, během nějž se předvedlo 98 dorostenců a dorostenek z rakovnické jednoty. Hlavní dny župního sletu proběhly 21. a 22. června 1930.¹⁸³

Letní sezónu zahájila ČOS zájezdem do Bělehradu, kterého se z rakovnické jednoty zúčastnilo 11 bratří a 4 sestry a také celý třicetičlenný hudební odbor. Zájezd proběhl ve dnech 25. až 30. června.¹⁸⁴ Dalším zájezdem léta roku 1930 byl naplánován do Českého ráje s cílem navštívit Prachovské skály, Trosky a Turnovsko. Tuto akci pořádala rakovnická jednota ve dnech 4. až 6. července.¹⁸⁵ Ve dnech 12. a 13. července se rakovničtí sokolové zúčastnili otevření sokolovny v Kožlanech. Účast na obou slavnostních dnech předčila očekávání místních. Za Rakovnickou župu a také ČOS zde promluvil Eduard Klicpera. Velké ovace si zde získal hudební odbor rakovnické jednoty, který zahrál při cvičeních a později i na zábavě v nově otevřené sokolovně.¹⁸⁶

Nejvýznamnější událostí tohoto roku bylo pro Sokol Rakovník výročí 60 let jeho existence. Rakovničtí již dopředu požádali město o součinnost při oslavách, což je doloženo v následujícím dopise Městské radě z 14. srpna: „*Výbor TJ Sokol Rakovník, dovoluje si tímto zváti co nejupřímněji. Slavnou městskou radu, aby poctila svoji návštěvou naši slavnostní valnou hromadu, která se bude konati dne 7. září o 11 hodině dopolední v Sokolovně v rámci oslav 60. letého trvání naší*

---

¹⁸¹ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 142.

¹⁸² Věstník župy Rakovnické, r. 9, č. 4, duben 1930, s. 57.

¹⁸³ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 142.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 143.

¹⁸⁵ Rakovnické noviny, 30. 5. 1930, 1/10, s. 5.

¹⁸⁶ Věstník sokolský, r. 32, č. 31, 7. 8. 1930, s. 512–513.

*jednoty. Zároveň dovolujeme si požádati, aby slavná městská rada vyslala ze svého středu slavnostního řečníka, který by vzhledem k rázu, oslavy jakožto i vzhledem k účasti cizích hostů, pronesl projev jménem města.*¹⁸⁷ Oslavy jsou popsány v Památku k 60 rokům Sokola v Rakovníku následovně: „*Dne 31. srpna začaly oslavy 60 let rakovnického sokola, krajovými závody v odbíjené s rozhodným vítězstvím rakovnického družstva. Hlavní dni oslav byly 6. a 7. září. Zdaleka již budily pozornost slavnostní brány s letopočty a sokolskými hesly před hlavním vchodem a sokolským cvičišťem, jak navrhl br. F. Lexa. Vyvrcholením byla neděle 7. září, která byla vysloveně sokolskou. Časně ráno vzdala jednota povinný dík a uznání zemřelým členům rakovnického Sokola na místním hřbitově, při čemž byl položen vavřínový věnec.*“¹⁸⁸ Slavnostního průvodu městem dne 6. září se zúčastnilo mnoho rakovnických spolků jako například Tyl, Dělnická tělovýchovná jednota, Cyklistický klub Rako, legionáři a cech řezníků. V průvodu šlo celkem 573 osob. Průvod se poté přesunul k altánu v Čermákových sadech, kde proběhl koncert trubačského odboru jednoty. Během oslav sokolové odhalili pomník Tomáše Garrigue Masaryka, jehož autorem je Josef Fojtík.¹⁸⁹ U příležitosti oslav 60. výročí Sokol Rakovník uspořádal dne 14. září turnaj ve volejbalu o jubilejní cenu. Vítězným týmem se stal S. K. Rus po vítězství nad družstvem rakovnického Sokola.¹⁹⁰ Vzhledem k rozsáhlým oslavám výročí TJ Sokol Rakovník proběhly slavnosti samostatnosti Československa pouze formou tělocvičné akademie.¹⁹¹

---

¹⁸⁷ Sokol Městské radě 14. srpna 1930, Rakovník 1930, SOkAR, fond č. 187 AMR.

¹⁸⁸ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 144.

¹⁸⁹ Věstník župy Rakovnické, r. 9, č. 9–10, říjen 1930, s. 123.

¹⁹⁰ Rakovnické noviny, 19. 9. 1930, 1/18, s. 5.

¹⁹¹ TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, s. 146.

6. TJ Sokol Rakovník v letech 1931–1935

6.1 Rok 1931

O roce 1931 lze tvrdit, že byl plný příprav na Tyršův rok, jelikož v roce 1932 uplynulo sto let od narození Miroslava Tyrše a navíc se plánoval IX. všesokolský slet. Nicméně nelze říct, že by pro rakovnické sokoly nebyl významný. Na začátku roku 1931 se rakovničtí sokolové věnovali úpravě letního cvičiště a rovněž došlo k rozsáhlému náboru nových členů. Taktéž pokračovala modernizace loutkového divadla. Avšak nejvýznamnější investicí roku 1931 se stalo pořízení nové aparatury pro sokolský biograf, o čemž je napsáno v Kronice jednoty: *„Jelikož němý film již se přežil, uvažováno nahraditi jej filmem zvukovým, a usneseno koupiti zvukovou aparaturu od firmy Stuchlík v Praze za 128,520 Kč a na úhradu vypůjčili si od Městské spořitelny 150.000 na směnku, kterou podepsali jako cvičitelé Mg. Boh. Vlček, Jul. Otta, Vilém Jeřábek, Karel Diepolt a za jednotu starosta Karel Lukeš a jednatel Josef Černý. Zároveň byla podána žádost Městské radě, aby k biografickým představením nebyla vysílána policejní asistence. Žádosti bylo vyhověno a tak poněkud zmenšeny režijní výlohy biografu. Zavedením zvukového filmu odpadl i biografický orchestr, který stál ročně nemalý obnos.“*¹⁹² První zvukový film se v sokolském biografu promítal dne 8. března 1931, jednalo se o film *„Zpívající město“*. Sokoly donutila ke koupi aparatury konkurence, kterým byl biograf v Lidovém domu, který zvukovým filmem disponoval již několik let.¹⁹³ Vzhledem k tomu, o jak rozsáhlou investici se jednalo, bylo nutné získat prostředky na splacení dluhu u městské spořitelny. Za účelem zisku sokolové uspořádali 7. února karneval, díky němuž splatili 42 000 Kč.¹⁹⁴ Posledním filmem, který se v tomto roce promítal, se stala česká veselohra *„Skalní ševci“*, součástí programu byl také krátký film s Charlie Chaplinem *„Charlie na čundru“*, promítání proběhla ve dnech 12. 13. a 14. prosince.¹⁹⁵

---

¹⁹² Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, Rakovník, SOkAR, fond 616 TJSR, s. 1.

¹⁹³ Kronika Královského města Rakovník, s. 413.

¹⁹⁴ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 4.

¹⁹⁵ Rakovnické noviny, 11. 12. 1931, 2/50, s. 3.

Z důvodu pokračující hospodářské krize, se sokolové, i přes značnou investici do biografu, zabývali dobročinnou činností. Například 480 Kč se rozdělilo mezi šest nejvíce krizí postižených bratří. Dále Sokol Rakovník, tak jako obvykle, vyplatil 500 Kč sokolské jednotě v Podbořanech, které v září roku 1931 také pomohl sjednat půjčku 100 000 Kč na stavbu vlastní Sokolovny.¹⁹⁶ Sokolové se rozhodli pomoci i místním spolkům, školám a firmám, pronajímali Jandačův sál i velký sál, a to za režijní poplatek nebo zcela zdarma.¹⁹⁷

Důležitou událostí roku 1931 se stala výroční valná hromada ze dne 26. února, které se účastnilo 153 bratří a sester. Zprávy z ní se z důvodu finanční krize nevydávaly tiskem. Nicméně do historie Sokola se tato valná hromada zapsala, jelikož dlouholetý starosta Jednoty Karel Lukeš z důvodu svého zdravotního stavu požádal, aby jej znovu ne zvolili starostou. Jeho nástupcem sokolové zvolili Františka Diepolta, který vedl rakovnické sokoly nelehkým obdobím 30. let. V té době zastával také post starosty župy Rakovnické. Ve Zpravodaji Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník se o něm píše následující *„František Diepolt se narodil dne 3. října 1889 v Rakovníku. Pocházel z řemeslnické rodiny, ale sám se po univerzitních studiích v Praze stal středoškolským profesorem, nejprve učil v Praze, poté se přesunul na rakovnickou reálku. Byl horlivým sokolem, jak vyplývá z toho, že zastával nejen funkci starosty rakovnické jednoty, ale také župy Rakovnické. V roce 1938 jej občané zvolili starostou města Rakovník. Post starosty získal v nejhorším možném období, po odtržení Sudet musel vyřešit co s třemi tisíci uprchlíků. Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava se dokázal popasovat se všemi ústrky ze strany Němců. Vzhledem k jeho činnosti v Sokole je v roce 1940 zatkl gestapo, nicméně pro nedostatek důkazů jej museli propustit. Avšak v roce 1941, při hromadném zatýkání členů*

---

¹⁹⁶ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 4.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 10.

Sokola, byl bez soudu odeslán do Terezína, odkud ho převezli v roce 1942 do Osvětimi, kde 23. července 1942 zemřel.“¹⁹⁸

Sdružení hudebníků ČSR vzneslo proti sokolským hudebníkům stížnost, jelikož dle jejich názoru hudební odbor rakovnického Sokola neměl právo vystupovat. Proto bylo zapotřebí si obstarat licenci, kterou pro Sokol Rakovník získal na své jméno sbormistr Bohumil Hampl. Dne 27. května Jednota nabyla kapelnickou živnost a mohla nadále provozovat vlastní kapelu.¹⁹⁹ V květnu se Sokol zúčastnil ještě dvou větších akcí. První z nich se stal župní výlet do Českého ráje, který probíhal od 23. do 25. května. Dne 31. května uspořádala Jednota zájezd do Lubence k oslavě 10. výročí tamní sokolské jednoty a k otevření české školy.²⁰⁰

Dne 4. června proběhl členský večer, na němž Eduard Klicpera promluvil o volbách do ČOS. V rámci programu se promítal film „*Dunaj*“ a František Diepolt předal diplomy vítězům krajevých závodů. Dále byl představen spis „*Památník 60 let rakovnického Sokola*“, který v té době vyšel.²⁰¹ Ve dnech 13. a 14. června proběhl pod patronátem rakovnické jednoty slet žactva, jenž se těšil velké návštěvnosti.²⁰² Na konci června sokolové uspořádali volejbalový zápas pod protektorátem města, což dokládá dopis od městské rady ze dne 19. června 1931: „*Městská rada vyhověla ochotně ve své schůzi dne 19. června 1931 Vaší žádosti a přijala protektorát zápasu v odbíjené o mistrovství Čech, který hodláte pořádati ve dnech 27.-28. června téhož roku na nově upraveném letním cvičišti u sokolovny.*“²⁰³

V červenci sokolové vznesli na město žádost o pojmenování některé rakovnické ulice po Miroslavu Tyršovi, čemuž město vyhovělo a ulice vedoucí kolem sokolovny od té doby nesla Tyršovo jméno. Rakovnická župa spolu s rakovnickou jednotou ještě v průběhu roku 1931 zahájily první akce

---

¹⁹⁸ Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol, č. 3, březen 2009, s. 4.

¹⁹⁹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 4.

²⁰⁰ Kronika Královského města Rakovník, s. 412.

²⁰¹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 7.

²⁰² Kronika Královského města Rakovník, s. 412.

²⁰³ Městská rada Sokolu Rakovník, Rakovník 19. června 1931, SOkAR, fond č. 187 AMR.

nadcházejícího Tyršova roku. První z nich byla pouť do Svaté k myslivně „Na Králi“, již se zúčastnilo i mnoho lidí nepatřících do Sokola. Poutníci vyjeli v osm hodin ráno dne 13. září z Rakovníka zvláštním vlakem do Nové Huti odkud vyšli na tříhodinový pochod do Svaté. Součástí pochodu se stala krátká zastávka u rodného domu Josefa Jungmanna v Hudlicích, při níž Eduard Klicpera pronesl vzpomínkovou řeč. Před myslivnou „Na Králi“ se kolem třinácté hodiny shromáždil sokolský tábor. Program vyplnilo několik projevů o dějinném významu Sokola a jeho zakladatelů. Akci zakončily státní hymny, o jejichž provedení se postaral hudební odbor rakovnického Sokola. Pout' sokolové považovali za vydařenou, avšak kvůli nepříznivému počasí se zúčastnilo výrazně méně lidí, než se očekávalo.²⁰⁴

V předvečer prvního dne Tyršova roku 16. září proběhl vzpomínkový večer členstva i dorostu, na který druhý den navázal Tyršův večer v sokolovně s přednáškou Eduarda Klicpery s tématem „*Bratr Miroslav Tyrš a jeho dílo*“. Po přednášce recitoval Bohuslav Toužimský báseň „*Miroslav Tyrš*“.²⁰⁵ V rámci Tyršova roku se Rakovnická župa zúčastnila 20. září štafety k soše Tyrše u sídla ČOS. Rakovnickým sokolům štafetu předala v obci Lhota pod Džbánem župa Sladkovského, běžci z Rakovníka poté štafetu odevzdali v obci Ruda župě Budečské.²⁰⁶

Podzim sokolové zahájili otevřením loutkového divadla dne 4. října hrou „*Oldřich a Božena*“, které na základě žádosti Jednoty k městské radě osvobozeno od placení dávky z loutkových her. Podzim dal opět prostor přednáškám, jednou z nich se stala přednáška rumunského generálního konzula Jiřího Stacy. Slavnosti osvobození 28. října proběhly prostřednictvím průvodu městem k památníkům Tomáše Garrigue Masaryka a Milana Rastislava Štefánika. Od 3. listopadu se zastavila veškerá sokolská činnost týkající se dětí a dorostu, jelikož se rozšířila

---

²⁰⁴ Věstník sokolský, r. 33, č. 36, 24. 9. 1931, s. 640.

²⁰⁵ Rakovnické noviny, 11. 9. 1931, 2/37, s. 3.

²⁰⁶ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 8.

spála a záškrť. V listopadu rakovnická jednota založila lyžařský odbor, jehož ustavující schůze proběhla 23. listopadu. Na to navazoval členský večer 25. listopadu, během něž se promítal lyžařský film, čímž se měla pro nový odbor naverbovat členská základna. Druhého dne sokolové svolali schůzi, na níž se zabývali tematikou pomoci nezaměstnaným. Prosinec vyplnily jako vždy tradiční akce v podobě Mikulášské zábavy dne 5. prosince, poté 18. prosince ideová škola, na níž se noví sokolové vzdělávali o historii a idejích sokolského hnutí. Tentokrát se školy zúčastnilo 40 sokolů. Rok 1931 zakončila dne 31. prosince Silvestrovská zábava.²⁰⁷

6.2 Rok 1932

Rok 1932 byl pro celé Sokolstvo velice významný, jednalo se nejen o Tyršův rok, ale také se slavilo 70 let existence Sokola. Nelze se podívat, že sokolové naplánovali na tento rok i IX. všesokolský slet, který se stal největší sokolskou akcí roku. Oslavy Tyršova roku pokračovaly od počátku nového roku, již 5. ledna proběhl další Tyršův večer. V lednu zemřel starosta ČOS Josef Scheiner, na jehož počest uspořádala rakovnická jednota 20. ledna tryznu. Na valné hromadě dne 28. ledna zvolili sokolové ve volbách stejné vedení jako v minulém roce. Dále se valná hromada usnesla, že se na sokolských zábavách nesmí pít jiné lihoviny než pivo a víno, od této změny si slibovali snížení počtu excesů plynoucích z alkoholového opojení.²⁰⁸

Zimní měsíce roku 1932 zaznamenaly zvýšený zájem o stolní tenis, který se hrával ve sklepě sokolovny. Družstvo stolního tenisu vzniklo na podzim předešlého roku. Další z nově založených odborů, odbor lyžařský, uspořádal 28. února výlet do Bendlovy chaty, zúčastnilo se ho 8 mužů a 9 žen. Sokolští lyžaři podnikly ještě další výlet, a to dne 6. března, kdy se vydali lyžovat do Moldavy.

---

²⁰⁷ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 9–10.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 11–12.

V jarních měsících se pozornost rakovnické jednoty upnula čistě k přípravám na IX. všesokolský slet a oslavám Tyršova roku.²⁰⁹

Dne 7. dubna se přihlásil s nabídkou pomoci při přípravách Tyršových oslav 301. dělostřelecký pluk, který sídlil v rakovnických kasárnách. Květen sokolové věnovali besídkám a ukázkám sletových cvičení. Například 5. května proběhla besídka dorostu a žactva, součástí besídky se stala hra „*Kočky*“ předvedená nejmenšími žákyněmi. Jednota se v hojném počtu účastnila veškerých okrskových cvičení, například 15. května v Čisté a Milostíně, 22. května v Křivoklátě a 29. května v Senomatech. Rakovnický Sokol vyslal šestičlennou delegaci bratří ve slavnostních krojích na střelecké závody konané v rámci Tyršových oslav. V rámci příprav na slet začal 8. května vysílat z rakovnické sokolovny sletový rozhlas. Sokolové v květnu nezapomínali ani na dobročinné aktivity a odevzdali městu 4654 Kč do fondu pro nezaměstnané.²¹⁰

Dne 5. června byl zahájen IX. všesokolský slet v Praze žákovským dnem, kterého se žáci z rakovnického Sokola zúčastnili v hojném počtu, jednalo se o zhruba 100 jedinců. Ve dnech 25. – 29. června proběhl slet dorostu, jako druhá etapa IX. sletu, na kterém z rakovnické jednoty cvičilo prostoná cvičení 30 dorostenců a 43 dorostenek. Šest dorostenek závodilo spolu s dorostenci v župní štafetě a umístily se na 4. místě z 52 žup. Poté se všichni zúčastnili průvodu Prahou a představili se s novou vlajkou. Ke společnému ubytování v Praze na hlavní sletové se z rakovnické jednoty přihlásilo 40 dorostenců, 50 dorostenek, 200 mužů a 100 žen. V období od 2. do 6. července vyvrcholil IX. všesokolský slet svými hlavními dny. V kroji se sletu zúčastnilo 140 mužů, z nichž cvičilo 55 mladších a 20 starších bratří. Žen v kroji se na sletu představilo 76, 30 dalších se sletu zúčastnilo bez kroje, ke cvičení se připojilo 75 žen.²¹¹ V *Rakovnických novinách* se objevil dne 8. června speciální článek věnovaný historii

---

²⁰⁹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945ž, s. 13–14.

²¹⁰ Tamtéž, s. 15.

²¹¹ KREJČÍ, LEV, s. 11.

všesokolských sletů, jeho autorem byl Eduard Klicpera. Z toho je patrné, že se sokolové snažili šířit informace o svých činnostech mezi lid i skrze noviny.²¹²

Volejbalisté rakovnického Sokola zvítězili dne 4. června v župních závodech, čímž se kvalifikovali do zemských závodů ČOS. Rakovníčtí se umístili v zemských závodech konaných 19. června na 2. místě. Poslední zápas roku pak proběhl 30. října a soupeřem rakovnických sokolů se stal tým V.O.S. Praha, rakovníčtí zvítězili 4:1. Dne 11. června došlo k otevření koupaliště zřízeného z Nového rybníka, sokolové se zasadili o to, aby nové rakovnické koupaliště neslo Tyršovo jméno. V červnu se začaly mezi občany projevovat důsledky hospodářské krize. Lidé přestali navštěvovat rakovnická kina a ta musela uvažovat o zastavení činnosti. Nastalá situace a její řešení je popsána v *Kronice jednoty Sokol Rakovník* následovně: „*Jelikož všechny tři rakovnické biografy stále hůře prosperovaly. Navrhl starosta města senátor Čeněk Vaněček, aby se správy biografů dohodly jak v této věci pomoci. Výsledkem byla dohoda, že Sokol odkoupí od Lido-bio dva promítací a jeden zvukový přístroj za 50 tisíc a zaplatí 120 tisíc odstupného a majitelé Lido-bio v dalších deseti letech žádný další biograf neotevřou. Městský biograf, též převezme na 10 let Sokol za 80 tisíc odstupné a spolumajiteli městského biografu p. Šnejdrovi bude platiti ročně 15 tisíc Kč.*“²¹³ Tímto se Sokol stal na nějakou dobu jediným provozovatelem biografu v Rakovníku a do jisté míry se vyřešila otázka malých návštěv.

V létě se Sokol Rakovník zúčastnil otevření sokolovny v Měcholupech, k čemuž došlo 31. července. Ve dnech 4. a 5. září uspořádala rakovnická jednota tradiční posvícenskou taneční zábavu a 10. září připravil divadelní spolek Tyl v rámci Tyršových oslav představení „*Noc na Karlštejně*“.²¹⁴ Významnou akcí bylo odhalení pamětní desky Jindřicha Fügnera v Dřevíči, čímž Sokol zahájil Tyršův jubilejní týden. Desku odhalili v předvečer Fügnerových 110 narozenin

---

²¹² Rakovnické noviny, 8. 7. 1932, 3/28, s. 1.

²¹³ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 18.

²¹⁴ Tamtéž, s. 19.

dne 11. září. Na odhalení desky se podíleli i rakovničtí sokolové a rakovnický Městský osvětový sbor.²¹⁵ K Tyršovým narozeninám vyšel v *Rakovnických novinách* další článek od Eduarda Klicpery a jeho název zněl „*Památce Tyršově*“.²¹⁶ Od 11. do 18. září probíhal sportovní týden, během nějž se pořádaly turnaje v kopané, volejbale, házené a lehké atletice. Dne 17. září uspořádala rakovnická jednota tělocvičnou akademii členstva a dorostu, při jejímž zakončení vytvořili sokolové živý obraz „*Hold Sokolstva Tyršovi*“. Tyršovy oslavy zakončilo 18. září veřejné společné cvičení Sokola, Dělnické tělovýchovné jednoty, Českých střelců a dobrovolných hasičů. Při akci účinkoval hudební odbor Sokola Rakovník. Na oslavu Tyršova roku také došlo k přejmenování Velkého sálu rakovnické sokolovny na Tyršův sál.²¹⁷

Dne 22. října Sokol spolu s legionáři za účasti široké veřejnosti uctili památku Štefánika. Slavnosti svobody 28. října sokolové oslavili společně s místními spolky. Na konci října odvedla jednota městu 1132 Kč na pomoc nezaměstnaným. Prosinec jako obvykle vyplnila Mikulášská zábava, která proběhla 7. prosince. Poté následovala 13. prosince ideová škola pro nové členy, jíž se zúčastnilo 23 členů Sokola. Dne 14. prosince rakovnická jednota slavnostně otevřela Tyršovu cestu vedoucí do Svaté. Rok 1932 se Sokolu Rakovník velice vydařil, jednota se účastnila nebo pořádala dohromady 85 akcí, do čehož nejsou započítány události v rámci Tyršových oslav.²¹⁸

6.3 Rok 1933

Sokolové rok 1933 zahájili únorovým karnevalem, na akci účinkovaly tři hudební sbory a celá sokolovna byla vkusně a bohatě vyzdobena. Dle dochovaných informací se karneval sokolům finančně velice vyplatil. O týden později se hudební odbor rakovnické jednoty představil na sokolském plese v Petrohradě.²¹⁹

---

²¹⁵ Rakovnické noviny, 9. 9. 1932, 3/37, s. 3.

²¹⁶ Rakovnické noviny, 16. 9. 1932, 3/38, s. 1.

²¹⁷ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 19.

²¹⁸ Tamtéž, s. 20–21.

²¹⁹ Tamtéž, s. 21.

V březnu proběhla v oslava narozenin prezidenta Masaryka. Událost je v Kronice jednoty Sokol Rakovník popsána následovně: „Dne 6. března uspořádáno v sokolovně Pokrokovým souručenstvím pod protektorátem městské rady za hojně účasti našeho členstva oslava 83. narozenin našeho milovaného presidenta T. G. Masaryka a 7. března podnikla naše jednota za spoluúčasti všech rakovnických tělovýchovných korporací a závodníků z řad vojenských, též pod protektorátem městské rady, štafetový běh do Lán. Před tímto loutkářský odbor jednoty vedený bratrem Sémem, sehrál ku počtě 83. narozenin presidenta hru „Do Prahy za presidentem“ od br. Zemana. Před zahájením hry bratr Vojtěch Kadlec promluvil o životním díle bratra presidenta.“²²⁰ Z úryvku z kroniky je patrné, jak moc důležitým se prezident pro rakovnické sokoly stal po své návštěvě v roce 1926. V březnu 1933 v Rakovníku proběhl zápas ve volejbale Rakovník–Křivoklát, z nějž vyšel rakovnický oddíl vítězně. Dne 27. května zorganizovala rakovnická jednota výlet na nádraží v Lužné za účasti 120 členů.²²¹

Ve dnech 3. a 4. června podnikla Rakovnická župa za velké účasti členů zájezd do Kadaně, aby se zúčastnila slavnostního rozvinutí praporu tamního Sokola. Z Rakovnické jednoty se k akci připojil trubačský odbor v počtu 35 mužů. Ještě téhož dne podnikla župa výlet na blízkou zříceninu hradu Hašištejn. Druhého dne zakončili sokolové zájezd návštěvou Jáchymova. Tento výlet velice posílil nejen sokolskou jednotu v Kadani, ale rovněž český lid v celém tamním německém kraji. Ve dnech 18. a 25. června proběhly v Mutějovicích, za účasti rakovnické jednoty, slavnosti třicátého výročí existence Tělocvičné jednoty Sokol Mutějovice.²²² V červnu rakovnická jednota, ve spolupráci s městským osvětovým sborem a akademickým spolkem Krakovec, uspořádala v sokolovně výstavu obrazů Rudolfa Pucholda.²²³

---

²²⁰ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 21.

²²¹ Tamtéž, s. 22.

²²² Věstník župy Rakovnické, r. 12, č. 7–8, srpen 1933, s. 87–88.

²²³ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 23.

Po prázdninové přestávce rakovničtí sokolové 10. září vyrazili do Petrohradu, kde tamní sokolské jednotě pomohli s přípravami její první slavnosti. Během tohoto zájezdu proběhl turnaj ve volejbalu, kterého se zúčastnilo 8 družstev. Výhrou v turnaji byl putovní pohár, který dodal Sokol Rakovník. Po turnaji následoval průvod Petrohradem za účasti 500 osob.²²⁴ V září se rakovničtí sokolové angažovali při odevzdání Tyršovy a Fügnerovy cesty veřejnosti a 24. září se Jednota zúčastnila odhalení pomníku Karla Havlíčka Borovského v Rakovníku od sochaře Josefa Fojtíka. Při obou akcích účinkoval sokolský hudební odbor.²²⁵

Dne 27. října sokolové k patnáctému výročí samostatnosti Československa vypravili slavnostní tělocvičnou akademii. Dne 19. listopadu proběhla v rakovnické sokolovně akademie Rakovnické župy, jejímž zlatým hřebem bylo vystoupení sokolů z pražských Vinohrad, při čemž vystoupil mistr světa v tělocviku Aleš Hudec. Výtěžek z akce šel na pomoc nezaměstnaným. O dva dny později oslavil v sokolovně Emil Peer své 50. narozeniny, náčelník župy Rakovnické a tvůrce sokolských skladeb. Dne 16. prosince proběhl v sokolovně přátelský večer hudebního odboru rakovnického Sokola u příležitosti desetiletého trvání této větve rakovnické jednoty. Program večera se skládal z koncertu a následné taneční zábavy. Výnos z akce sokolové věnovali menšinovým jednotám.²²⁶

6.4 Rok 1934

Výroční valná hromada rakovnické jednoty proběhla 22. února. Sokolové při ní opětovně zvolili starostou Františka Diepolta, post náčelníka nadále zastával Emil Peer a náčelnicí se stala Rudla Mikšová. Ve funkci vzdělavatele pokračoval František Spurný. Dne 10. března uspořádali rakovničtí sokolové u příležitosti 84. narozenin prezidenta Masaryka žakovskou besídku, kterou zakončil film

---

²²⁴ Věstník župy Rakovnické, r. 12, č. 10, říjen 1933, s. 98–99.

²²⁵ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 24.

²²⁶ Tamtéž, s. 25–26.

o životě pana prezidenta.²²⁷ V roce 1934 oslavil padesáté narozeniny Tomáš Pelčík jeden z nejvýznamnějších činovníků rakovnické jednoty a Rakovnické župy po první světové válce. Ve Zpravodaji Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník bylo o Pelčíkovi napsáno následující: „*Tomáše Pelčík patřil k pilířům obnovené poválečné Tělocvičné jednoty Sokol v Rakovníku po vzniku Československa. Hned na valné hromadě 30. ledna 1919 byl zvolen jednatelem jednoty, tuto funkci zastával do ustavení sokolské župy Rakovnické v roce 1922. Kromě toho zastával i funkci novináře a zapisovatele. Funkci jednatele župy s náročnou agendou zastával i v době svého zatčení 8. června 1941 při masové perzekuci Sokola, poté co se ujal funkce zastupujícího říšského protektora Reinhard Heydrich. Povoláním byl Tomáš Pelčík kancelistou a vrchním oficiálem berní správy v Rakovníku. Také jeho manželka Anna byla členkou cvičitelského sboru rakovnické jednoty. Tomáše Pelčík byl vězněn na Kladně, Terezíně a v Osvětimi, kde 21. března 1942 zahynul.*“²²⁸

Dne 20. května se Sokol Rakovník zúčastnil otevření sokolovny v Lánech, kde pronesl slavnostní řeč starosta Budečské župy František Kleiner, a po něm měl projev starosta Rakovnické župy Eduard Klicpera. Dne 3. června se konal druhý ročník turnaje ve volejbale v Petrohradě o putovní pohár petrohradského Sokola. Turnaje se účastnily týmy z Petrohradu, Rakovníka, Nepomyšle, Žihle a sportovní kroužky odboru Národní Jednoty Severočeské z Kryr a Žlutic. První místo obsadilo družstvo rakovnické jednoty, na druhém místě skončily Kryry, na třetím Žihle a na čtvrtém domácí tým. Rakovnická župa za značné účasti rakovnické jednoty pořádala 10. června okrskové veřejné cvičení v Senci, které přilákalo mnoho občanů, zvláště z Rakovníka.²²⁹

Významnou událostí roku 1934 se stal krajský slet v Ústí nad Labem za účasti župy Budečské, Krušnohorské-Kukanovy, Podřipské, Rakovnické a

---

²²⁷ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 27.

²²⁸ Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník, č. 12, prosinec 2010, s. 3.

²²⁹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 30.

Sladkovského. Heslo sletu znělo „*Hraničáři na stráži*“. První etapou sletu byl den žactva a dorostu 4. června. Hlavní část sletu proběhla mezi 24. červnem a 8. červencem. V rámci sletu se v Ústí nad Labem konaly 1. července krajské závody žen ve volejbale, kterých se účastnily ženské týmy z župy Krušnohorské, Podřípské, Budečské a Rakovnické. V turnaji zvítězilo družstvo rakovnické jednoty. Díky tomuto vítězství se rakovnické ženy představily dne 26. srpna na zemských závodech v Praze. Velkou atrakcí sletu se stali sokolové z Jugoslávie, které čeští sokolové radostně přijali a jejich vystoupení dne 6. července se těšilo velké návštěvnosti.²³⁰ Z rakovnické jednoty na ústeckém sletu vystoupilo 95 mužů a 59 žen.²³¹

Ve dnech 4.–6. července proběhly oslavy 200 let existence školy v Rousínově, v jejichž rámci proběhlo sokolské cvičení, které provedla výhradně rakovnická jednota. Cvičení zahájil proslov starosty I. okrsku Rakovnické župy František Spurný. V Rakovnické sokolovně se dne 13. července pořádal jednodenní lehkooatletický kurz pro ženy za vedení sestry Jaroslavy Štětkové z ČOS.²³² Po krátké prázdninové přestávce v sokolské činnosti se rakovničtí sokolové rozhodli přidat k oslavám 20. výročí založení československého vojska, což je v Kronice jednoty popsáno následovně: „*Dne 2. září oslaveno 20. výročí založení čsl. vojska. Členstvo dorost a žactvo jednoty zúčastnili se oslavy ve slavnostním kroji, aby společně s místním dělostřeleckým plukem 301 manifestovali pro brannou moc čsl. státu a odevzdali přitom dělostřeleckému pluku 301 stuhy na plukovní standardu.*“²³³

Podzim roku 1934 byl pro rakovnické sokoly obdobím volejbalu, což Věstník župy Rakovnické vylíčil následovně: „*Dne 16. září zúčastnily se ženy rakovnického Sokola turnaje v odbíjené v Kralupech nad Vltavou a získaly druhou cenu. Nato 7. října uspořádaly na cvičišti sokolovny turnaj družstev v odbíjené o*

---

²³⁰ Věstník župy Rakovnické, r. 13, č. 7, červenec 1934, s. 107–108.

²³¹ KREJČÍ, LEV, s. 11.

²³² Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 31.

²³³ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 32.

ceny darované firmou František Otta a Rakovnicko-Poštorenskými keramickými závody. Turnaje se zúčastnila družstva Rakovník, Kněževés a Kralupy. První cenu, stříbrnou vavřínovou ratolest s kovovou zlacenou stužkou nesoucí heslo „Ni získáni sláva“ připevněnou na černé dubové podložce, získalo I. družstvo rakovnického Sokola. Druhou cenu, dar keramických závodů získalo družstvo kralupské a třetí cenu, diplom, II. družstvo naší jednoty.“²³⁴ Dne 17. října Sokol Rakovník uspořádal spolu s Pěvecko-hudebním spolkem Vítězslav Novák tryznu za tragicky zemřelého krále Jugoslávie Alexandra I. a francouzského ministra zahraničí Louise Barthoua, který zemřel při atentátu spolu s králem Alexandrem. Tryzny se zúčastnila široká veřejnost včetně starosty města Rakovník Čenka Vaněčka.²³⁵ Dne 27. října v rámci oslav samostatnosti Československa vypravila rakovnická jednota tělocvičnou akademii. Dne 30. listopadu proběhl v Tyršově sále členský večer na oslavu jihoslovanského svátku. O významu svátku přednášel Eduard Klicpera. V listopadu získala jednota tři nové stoly na stolní tenis. Dne 11. prosince se uskutečnila besídka dorostu a 16. prosince se konala besídka žactva.²³⁶

6.5 Rok 1935

Sokolská župa Rakovnická uspořádala 3. února v rakovnické sokolovně vzdělavatelskou školu o prezidentu Masarykovi, která byla povinná pro vzdělavatele a jejich zástupce ze všech jednot sdružených v župě. O Masarykovi přednášeli Eduard Klicpera a Bohumil Toužimský. S akcí se pojila výstava Masarykových spisů a literatury o něm. Vzdělavatelská škola proběhla jako součást příprav na oslavy 85. narozenin presidenta Masaryka, které se konaly 7. března.²³⁷

Na konci března se rakovnická jednota a Rakovnická župa loučily s jedním ze svých nejvýznamnějších pracovníků Eduardem Klicperou, který se v dubnu stěhoval do Prahy, kde měl pokračovat v sokolské činnosti pro ČOS. V Tyršově

---

²³⁴ Věstník župy Rakovnické, r. 13, č. 10, říjen 1934, s. 141.

²³⁵ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 33

²³⁶ Tamtéž, s. 34.

²³⁷ Tamtéž, s. 35.

sále rakovnické sokolovny pro něj rakovnická jednota uspořádala slavnostní večer, který sloužil jako projev vděčnosti za jeho pomoc jednotě i župě.²³⁸ Ve Zpravodaji Tělocvičné jednoty se o Eduardu Klicperovi napsalo následující: „*Eduard Klicpera se narodil 24. října 1879 a v Rakovníku působil jako profesor rakovnické reálky, na níž nastoupil v roce 1900. Na pražské univerzitě studoval pod vedením pozdějšího prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, kterého doprovázel při jeho návštěvě Rakovníka dne 17. července 1926. Po vzniku sokolské župy Rakovnické v roce 1922 se stal jejím starostou. Během svého působení v Rakovníku pronesl několik set populárně vědeckých přednášek. Po hromadném zatýkání sokolů byl odeslán do koncentračního tábora v Terezíně, odkud se později dostal do Osvětimi, kde 17. března 1942 zemřel.*“²³⁹

Nejvýznamnější událostí roku se pro Sokol Rakovník stal IV. župní slet naplánovaný na druhou polovinu června.²⁴⁰ Nicméně sletu předcházelo několik menších souvisejících akcí, dne 5. května se konaly župní závody dorostu v atletice a 12. května proběhly župní závody mužů. Dne 9. června se rakovnická jednota zúčastnila slavnostního otevření sokolovny v Mutějovicích. Druhý den Sokol Rakovník pořádal na Tyršově koupališti plaveckou školu pro ženy, které se zúčastnila většina členek Jednoty.²⁴¹ Zahájení sletu je v kronice rakovnické jednoty vyličeeno následovně: „*Dne 22. června zahájen IV. slet Sokolské župy rakovnické večerní akademií žactva a dorostu na hřišti SKR, kde uskutečněn celý župní slet. Na to v neděli 23. června dopoledne byly zkoušky žactva a dorostu, odpoledne položen věnec k pomníku presidenta Osvoboditele, načež následoval průvod městem na sletišť. Průvodu se zúčastnilo 600 žáků, 850 žákyň, 150 dorostenců a 250 dorostenek s krojovaným předsednictvem župy, zástupci předsednictva jednot a s bývalým župním starostou Ed. Klicperou v čele. Cvičení*

---

²³⁸ Věstník župy Rakovnické, r. 14, č. 5, květen 1935, s. 58.

²³⁹ Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník, č. 12, prosinec 2010, s. 1.

²⁴⁰ Kronika Královského města Rakovník, s. 456.

²⁴¹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 38.

*žactva a dorostu přihlíželo asi 4000 diváků. Den žactva a dorostu zakončen loutkovým představením a koncertem hudebního odboru.*²⁴²

Součástí župního sletu se stala výstava sokolských umělců, což dokládá dopis starosty župy Rakovnické Františka Diepolta Městské radě ze dne 24. června: „*Dovolujeme si Vás zdvořile zváti na zahájení výstavy obrazů a plastik sokolů výtvarníků, který byla uspořádána v rámci IV. župního sletu Sokolské župy Rakovnické. Výstava bude zahájena dne 25. června 1935 v úterý o 8. hodině večer ve výstavním sále městského muzea. Prosíme, aby městská rada přijala ujištění naší úcty a oddanosti.*“²⁴³ Dne 29. června se na Tyršově koupališti konaly plavecké závody a večer se uspořádal na hřišti SK Rakovník koncert hudebního odboru rakovnické jednoty. Po koncertu následovala večerní župní akademie členstva. Slet vyvrcholil 30. června, dopoledne proběhly zkoušky a odpoledne se konal průvod městem od sokolovny na sletišť na hřišti SK Rakovník. Cvičení začalo ve tři hodiny odpoledne a poslední vystoupení s názvem „*Na stráž*“ předvedlo 57 členů staré gardy. Celkově se na IV. župním sletu představilo 1500 žáků a více než 600 členů.²⁴⁴

Na konci srpna proběhl turnaj v ženském volejbale v Roudnici nad Labem, který rakovnické družstvo vyhrálo a přivezlo si putovní vlajku. Tímto vítězství se rakovnické ženy kvalifikovaly na oblastní přebor ČOS. Podzimní činnost zahájila rakovnická jednota 15. září tělocvičnou akademií u příležitosti narozenin Miroslava Tyrše. Dne 22. září proběhl v Lužné dorostenecký volejbalový turnaj, který rakovničtí dorostenci vyhráli. Ve stejný den se několik členů rakovnického Sokola zúčastnilo oslavy desetiletého trvání odboru Národní jednoty Severočeské v Pruněřově u Kadaně.²⁴⁵

Oslavy samostatnosti Československa byly v roce 1935 masovějšího charakteru a jejich průběh je v Kronice rakovnické jednoty popsán takto: „*Velmi*

---

²⁴² Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 39.

²⁴³ František Diepolt Městské radě, Rakovník 24. června 1935, SOkAR, fond č. 187 AMR.

²⁴⁴ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 40.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 41.

důstojně oslavila naše jednota 28. říjen. V sobot 26. října uspořádala bohatou tělocvičnou akademii, na níž cvičily všechny složky jednoty. Celkem předvedeno 8 tělocvičných čísel, kromě velmi libivých čísel žactva a dorostu. Akademie zahájena recitací žáka a zpestřena 3 čísly hudebního odboru. V neděli 27. října uspořádal loutkářský odbor jednoty 2 bezplatná představení, jež těšila se ohromnému zájmu žactva i dospělých. V den 28. října konány oslavy, jež uskutečnil městský osvětový sbor za spolupůsobení Sokola, dělostřeleckého pluku 301, místních úřadů a spolků. Oslava zahájena průvodem, který pochodoval nejdříve k pomníku presidenta TGM, kde položeny věnce a kytice a dorost Sokola třemi hesly vzdal vděk čsl. legiím, spolubudovatelům našeho osvobození a p. presidenta. Nato průvod odebral se k pomníku Štefánikovu, kde též položeny kytice a skončen před radnicí, kde sokolský dorost při vztyčování státní vlajky přednesl báseň „Vlajka“ a opakoval sborově již při pomníku presidentově pronesená hesla. Po této první části oslavy následovala slavnostní řeč starosty města br. Čenka Vaněčka a koncert našeho hudebního odboru, který, ač měl býti před radnicích, bylo nutno pro nepohodu uskutečniti v Tyršově sále sokolovny. Účast byla tak značná, že Tyršův sál a vestibul nebyly s to všechny účastníky pojmouti.“²⁴⁶

Dne 17. listopadu uspořádal lyžařský odbor rakovnického Sokola přípravné cvičení pro zlepšení zdatnosti pro nadcházející lyžařské období. Prosinec rakovničtí sokolové zahájili účastí na tělocvičné akademii v Panošim Újezdě. Účelem akce bylo oživit činnost jednot Sokol v Panošim Újezdě a také okolních jednot, jelikož v této části rakovnického okresu činnost Sokola uvadala. Dne 5. prosince Sokol Rakovník uspořádal členský Fügnerův večer, při němž došlo ke skládání sokolského slibu novými členy. Rok 1935 zakončily jako obvykle vánoční besídka mladých sokolů a silvestrovská zábava. Rakovničtí sokolové během roku poskytovali finanční pomoc dětem nezaměstnaných rodičů. Celkem se vybralo 2595 Kč, které se rozdělily mezi 40 dětí.²⁴⁷

---

²⁴⁶ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 42.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 43–44.

7. TJ Sokol Rakovník od roku 1936 do zastavení jeho činnosti v roce 1941

7.1 Rok 1936

V roce 1936 se celé Sokolstvo snažilo podpořit slovenské sokoly, totéž platilo o rakovnické jednotě. První akcí s tímto cílem se stal „Slovenský večer“ pořádaný 6. dubna, kterého se zúčastnil i zástupce ze sokolské župy Nitranské. Na slavnostním večeru se mluvilo zejména o tom, že na Slovensku ještě není sokolské hnutí rozvinuté tolik jako v Čechách, neboť jeho rozvoj omezuje Hlinkova garda, což byla polovojenská organizace Hlinkovy slovenské lidové strany.²⁴⁸ Během května Rakovnická župa pořádala závody žactva, dorostu i mužů, v nichž vítězili převážně příslušníci rakovnické jednoty. Dne 28. května oslavil Sokol Rakovník 52. narozeniny Edvarda Beneše.²⁴⁹

Nejvýznamnější událostí roku byl zájezd českých sokolů na Slovensko, kterého se členové rakovnické jednoty účastnili ve velkém počtu. Pro nalákání většího množství účastníků proběhl 11. června v rakovnické sokolovně členský večer, jehož hlavním tématem se stalo Slovensko.²⁵⁰ V Kronice Sokola Rakovník je zájezd vylíčen následovně: *„V posledních dnech červnových nastaly naší župě a zároveň rakovnické jednotě nezapomenutelné sokolské svátky, dlouho a svědomitě připravovaný zájezd na Slovensko pořádaný ČOS. Rakovnické župě bylo určeno navštívit župu Nitranskou-Svatoplukovu. Aby finančně slabé členstvo naší jednoty mohlo se zúčastnit zájezdu, přispěla jednota 26 svým příslušníkům zaplativši jim cestovné úhrnem přes 3000 Kč. Z celé Rakovnické župy zúčastnilo se 146 mužů 150 žen, 78 dorostenců a 74 dorostenek. Kromě naší župy zúčastnily se zájezdu do župy N-S Budečská, župa Jana Žižky z Trocnova, župa Krušnohorská, Podřipská a Sladkovského. Naše župa nastoupila cestu 26. června. Všechny pokrokové slovenské listy již dlouho před naším zájezdem připravovaly*

---

²⁴⁸ KREJČÍ, LEV, s. 12.

²⁴⁹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 45.

²⁵⁰ Věstník župy Rakovnické, r. 15, č. 7–8, srpen 1936, s. 2.

nám půdu a odrážely protisokolské útoky luďáků-hlinkovců a vřele nás vítaly. Dne 28. června zahájeny slavnosti budíčkem, který obstaraly zájezdové hudby župy Rakovnické a Sladkovského Po krásných a vřelých uvítacích projevech a projevech lásky k Čechům a Sokolstvu odevzdali zástupci 6 žup starostovi města dar, umělecky provedenou bronzovou sošku sv. Jiří a starosta města odevzdal zástupcům Sokolstva umělecky provedený diplom. Nato kolem 9:30 konán mohutný průvod městem. V průvodu pochodovalo asi 5000 členstva a spousta slovenského lidu. Vyvrcholením sokolské návštěvy Nitry bylo odpolední veřejné vystoupení. Cvičilo 300 žáků a žákyň, 1162 obého dorostu, 684 mužů a 910 žen. Cvičení přihlíželo na 4000 diváků. Slavnostní 28. červen zakončen dorosteneckou besídkou, při níž nitranský dorost daroval dorostu každé zájezdové župy „Sbírku slovenských písní – trávnic“, ke které byl připojen umělecky provedený diplom malířem Ed. Masanyim s kresbami ze slovenského prostředí a vzletný text s prosbou, aby náš dorost tyto písně si osvojil a je zpíval, jako Slováci zpívají písně naše. V pondělí 29. června časně ráno rozjely se zájezdové župy do jednot župy Nitranské-Svatoplukovy. Naše župa navštívila sokolskou jednotu ve Zlatých Moravcích. Cestou se zastavila v letním sídle presidenta Osvoboditele v Topolčánkách, kde byla ještě slavnostněji uvítána než v Nitře. Po 11. hodině odjeli jsme z Topolčánek vlakem do Zlatých Moravců, kde byli jsme zase překvapeni přímo skvělým uvítáním, kdy radost Slováků z našeho příjezdu vyvrcholila. Nádraží přebohatě vyzdobené a na něm radostí zářící místní Sokolstvo, přechetné občanstvo a zase topolčanská hasičská hudba vznítily v nás nezapomenutelný dojem.“²⁵¹ Z uvedené citace lze usuzovat, že se zájezd velmi vydařil a sokolové si z něj odvezli mnoho zážitků.

Vzhledem k náročnému jarnímu programu a přípravám na zájezd na Slovensko, uspořádala rakovnická jednota v létě pouze plavecký kurs. V září proběhla v sokolovně tryzna za bývalého starostu jednoty Karla Lukeše, který

---

²⁵¹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 47–48.

7. září zemřel.²⁵² Dne 18. září se zúčastnila rakovnická jednota hraničářského dne pořádaného v Podbořanech při oslavách desetiletého trvání tamního Sokola. Díky účasti rakovnické jednoty se slavnost stala mohutnější, neboť z Rakovníka přijeli nejen sokolové, ale i cyklistický klub, legionáři a domobrana. Během oslav proběhly manifestační projevy a vztyčení statní vlajky na náměstí v Podbořanech.²⁵³

Na konci října oslavila rakovnická jednota 18. výročí československé samostatnosti vlastní tělocvičnou akademií a spoluúčastí na oslavě pořádané městským osvětovým sborem. Během listopadu Sokol Rakovník zaštiťoval župní pomahatelské školy pro muže i ženy, jejichž absolventi se poté mohli stát cvičiteli. Dne 2. prosince se konala ideová škola nové členy a členky rakovnické jednoty. Ve dnech 19. a 20. prosince sokolští dramatici předvedli dětskou hru „*Hadí král*“ s níž se pojila vánoční nadílka pro žáky z rakovnického Sokola.²⁵⁴

7.2 Rok 1937

Dne 6. února uspořádala rakovnická jednota karneval s názvem „*Za našimi humny straší*“, které se dle dochovaných zdrojů zúčastnilo velké množství lidí. Avšak to samé nelze říci o výroční valné hromadě, která se konala 25. února. Zúčastnilo se jí pouze 129 ze 761 členů rakovnického Sokola. Starostou sokolové opět zvolili Františka Diepolta. Dne 6. března proběhla oslava narozenin presidenta Masaryka, na níž účinkoval hudební odbor jednoty. Na župním přeboru v nářad'ovém tělocviku, který se konal 21. března, se rakovničtí sokolové umístili na prvních místech. K oslavám 75. výročí proběhl 15. dubna slavnostní večer „*Pocťa zakladatelům*“, na němž vystoupil Pěvecko-hudební spolek Vítězslav Novák.²⁵⁵ V dubnu sokolové pořádali povinný branný sraz, který měl dokázat sokolskou ukázněnost a připravenost, což dokládá dopis od Okresního úřadu: „*Oznamujete, že hodláte pořádati v neděli dne 18. dubna 1937 povinný sraz všeho*

---

²⁵² Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 52.

²⁵³ Věstník župy Rakovnické, r. 15, č. 9, září 1936, s. 1.

²⁵⁴ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 54.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 56.

*členstva svých jednot v župě sdružených dle příkazu a povolení ČOS v Praze s pořadem dle předloženého plánu. Okresní úřad v Rakovníku povoluje Vám podle ustanovení projektovaný podnik s tím, že bude proveden dle oznámeného programu a že pořadatelé ručí za to, že bude zachován pokoj a pořádek.*²⁵⁶

Dne 26. května se v rakovnické sokolovně předvedli členové berlínského olympijského gymnastického družstva, původně pražští sokolové Vratislav Petráček a Jaroslav Kollinger. Měsíc květen věnovali rakovničtí sokolové nácvičku okrskových cvičení, která se konala v červnu v Lubné a Křivoklátě. Dne 13. června se zúčastnila rakovnická jednota slavnostního otevření sokolovny v Kounově.²⁵⁷ Na začátku července proběhl v rakovnické sokolovně vzpomínkový večer u příležitosti 20. výročí bitvy u Zborova.²⁵⁸ V červenci se podařilo Rakovnické župě spolu s rakovnickým Sokolem zakoupit místo pro letní tábor v Děčích u Zbečna a již 1. srpna se v nově otevřeném letním táboře objevily první návštěvníci. Během srpna se zde vystřídaly postupně všechny složky Rakovnické župy.²⁵⁹ Podzim roku 1937 poznamenala smrt bývalého prezidenta Masaryka, který zemřel 14. září v Lánech. Sokolové v reakci na úmrtí přerušili cvičení a promítání v sokolském biografu na několik dní. Masarykova pohřbu se zúčastnilo mnoho členů rakovnické jednoty v čele s jejím starostou Františkem Diepoltem. Župa rakovnická odložila vydání nového župního věstníku o několik dní, za účelem vydání speciální vzpomínkové přílohy věnované Masarykovi.²⁶⁰

Ve dnech 26. až 28. října se jednota zúčastnila štafetového běhu Praha-Děčín. Štafeta zahajovala přípravy na X. všesokolský slet, který se konal v roce 1938. Za Rakovnickou župu běželo 41 mužů, 13 žen, 23 dorostenců, 35 dorostenek, 25 žáků a 7 cyklistů.²⁶¹ Na oslavu 19. výročí československé samostatnosti uspořádala rakovnická jednota 27. října večerní tělocvičnou

---

²⁵⁶ Okresní úřad Františku Diepoltovi, Rakovník 14. dubna 1937, SOkAR, fond č. 187 AMR.

²⁵⁷ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 57.

²⁵⁸ Rakovnické noviny, 9. 7. 1937, 8/28, s. 4.

²⁵⁹ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 57.

²⁶⁰ Věstník župy Rakovnické, r. 16, č. 9, září 1937, s. 6.

²⁶¹ KREJČÍ, LEV, s. 13,

akademii a 28. října se Sokol Rakovník spolu s hudebním odborem zúčastnil společné oslavy a přísahy nováčků rakovnické posádky 301. dělostřeleckého pluku. Koncem prosince proběhly besídky pro dorost a žactvo spojené s vánoční nadílkou a 31. prosince se konala obvyklá silvestrovská zábava.²⁶²

7.3 Od roku 1938 do zastavení činnosti Sokola

V únoru mezi sebou členové rakovnické jednoty vybrali 4000 Kč, za což byly zřízeny v sokolovně sprchy. Dne 27. února se loutkářský odbor rakovnické jednoty zúčastnil sletové soutěže v Plzni, v níž se umístil na 3. místě. Soutěžilo se v propagační hře od Jana Malíka „*Sletu zdar!*“. Dne 7. března pořádala Rakovnická župa štafetový běh do Lán k Masarykovu hrobu, kde účastníci štafety položili na věnec hrob. Ve dnech 2., 9. a 14. dubna sehrál dorost rakovnického Sokola pohádková opereta „*Všude dobře, doma nejlíp*“. Výtěžek akce použili sokolové ke koupi dorosteneckých krojů a k úhradě cestovního a pobytu dorostenců rakovnické jednoty na X. všesokolském sletě v Praze.²⁶³

V květnu rakovnická jednota navštívila předsletová okrsková cvičení v Lubné, Kožlanech a ve Hředlích. Okrskové cvičení ve Hředlích se pojilo se slavnostním otevřením tamní sokolovny.²⁶⁴ Jubilejní X. všesokolský slet zahájil dne 19. června historicky první žakovský průvod Prahou. Hlavní sletové dny se konaly na Strahově od 2. do 6. července, při nichž cvičilo kolem 350 000 sokolů. Celému sletu přihlíželo bezmála 2 miliony diváků. Češi slet vnímali jako projev odhodlanosti bojovat s Hitlerovým Německem.²⁶⁵

Dne 21. července se zúčastnilo střelecké družstvo rakovnického Sokola střeleckých závodů v Zákolanech, kde se umístilo na 4. místě. Ve dnech 3. a 4. srpna se rakovnická jednota podílela na slavnosti k příležitosti odevzdání praporu místní odbočkou italské domobrany rakovnické jednotě legionářské,

---

²⁶² Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 60.

²⁶³ Tamtéž, s. 62.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 63.

²⁶⁵ KREJČÍ, LEV, s. 13.

na tento prapor rakovníčtí sokolové věnovali stuhu.²⁶⁶ Poslední akcí, na níž se rakovnícký Sokol participoval před Mnichovskou dohodou, bylo slavnostní vystoupení k 20. výročí existence Československa v Jesenicích dne 11. září. Po Mnichovské dohodě začaly pohraniční jednoty Rakovnícké župy narychlo přepravovat svůj majetek do rakovnícké sokolovny, což učinila i sokolská jednota z Chomutova. Rakovníčtí sokolové se snažili pomáhat vysídleným Čechům zajištěním ubytování v sokolovně a zachraňováním jejich soukromého majetku. Za tímto účelem šly výtěžky z biografu, koncertů a plesů na konto tzv. Babiččiny komory, které podporovalo nejpostiženější z vysídlenců. Od září 1938 ustal Sokol Rakovník se spolkovou činností a zaměřil se spíše na dobročinnou činnost.²⁶⁷

Když v březnu 1939 Němci obsadili i zbytek Československa a zřídili Protektorát Čechy a Morava, nesměli již rakovníčtí sokolové veřejně vystupovat. Výjimku tvořili pouze volejbalisté, kteří v té době podávali skvělé výkony. V srpnu vyšlo nařízení, že židovští členové Sokola musí být vyloučeni. Později gestapo zahájilo zatýkání Čechů, jehož obětí se stali také sokolové. Mezi nimi například již výše uvedený starosta rakovnícké jednoty František Diepolt. V roce 1940 se sokolská jednota soustředila již pouze na svůj vnitřní život. Veškeré sokolské aktivity ukončila až vyhláška z 12. dubna 1941, která Sokol rozpustila. Němci poté začali masově zatýkat sokoly a posílat je bez soudu do koncentračních táborů, kde z rakovníckého Sokola zemřelo několik předních představitelů, jako například Eduard Klicpera, František Diepolt, Tomáš Pelčík a několik dalších. Někteří rakovníčtí sokolové se dostali i do Velké Británie, kde působili v řadách britského letectva, například Zdeněk Donda. Dvě pamětní desky se jmény zabitých členů rakovnícké jednoty dodnes zdobí vstupní vestibul sokolovny v Rakovníku.²⁶⁸

---

²⁶⁶ Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945, s. 65.

²⁶⁷ KREJČÍ, LEV, s. 13.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 14.

8. Závěr

Během uvolnění absolutismu v Habsburské monarchii na začátku 60. let 19. století vznikla Tělocvičná jednota Pražská, čímž bylo založeno sokolské hnutí, které se začalo rychle šířit mezi vlastenci po celých českých zemích. Největšími osobnostmi Sokola pražského se stali Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Pražští sokolové svůj spolek propagovali pomocí výletů na český venkov. Jeden z výletů v roce 1863 vedl přes Rakovník, kde se sokolská myšlenka setkala s všeobecným přijetím občanů. Zakladatelem Sokola v Rakovníku se stal Alois Pravoslav Trojan. Kvůli politickým problémům spojeným se založením rakovnické jednoty, došlo k jejímu zřízení až v roce 1869. Zpočátku rakovničtí sokolové zastávali, také úlohu dobrovolných hasičů, avšak již v roce 1873 se Sokol Rakovník stal čistě tělocvičnou jednotou a v Rakovníku vznikl samostatný sbor Dobrovolných hasičů. Rakovnická jednota začala rychle získávat členy a významně ovlivňovala kulturní život ve městě. Nicméně sokolové z počátku nedisponovali vlastní tělocvičnou a často byli nuceni měnit svá cvičiště. V roce 1886 tedy vzniklo Družstvo pro stavbu sokolovny, ale jednota neměla dostatek peněz pro uskutečnění takto velkého projektu. Rakovničtí sokolové spolu s Družstvem pro stavbu sokolovny získali potřebné finance až v roce 1913. Stavba sokolovny probíhala velice rychle a již 5. června 1914 se konalo první cvičení v nové tělocvičně. Během první světové války sokolové museli svou činnost přerušit.

Po vzniku Československé republiky, se rakovnický Sokol dočkal nebývalého rozkvětu. Rakovnická jednota se mimo jiné starala o menšinovou sokolskou jednotu v Chomutově, kde se Sokol Rakovník podílel nemalou měrou na vystavění tamní sokolovny, která byla otevřena 12. června 1921. V následujícím roce rakovnický okrsek dosáhl dostatečné velikosti, aby mohla vzniknout samostatná Rakovnická župa, která po svém založení sdružovala 42 jednot. Župa Rakovnická nepravidelně pořádala župní slety, které z velké části organizovala rakovnická jednota. Sokol Rakovník ve dvacátých letech pořádal mnoho slavností, plesů a přednášek. Součástí spolku byl dramatický odbor, který

svými představeními získával pro jednotu nemalé finanční prostředky. Další významnou součástí rakovnického Sokola se stal hudební odbor, který si řada spolků nejen z Rakovníka zvaly na své akce. Většinou se jednalo o sokolské slavnosti, případně vlastenecké přednášky. Rakovnický hudební odbor se dostal několikrát i do vzdálenějších částí Československé republiky, například v roce 1927 do Bratislavy. Nejvýznamnější událostí 20. let 20. století se pro Sokol Rakovník stala návštěva prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka v Rakovníku 17. července 1926. Tato návštěva se zapsala do historie jednoty a byla v průběhu dalších let často vzpomínána. Mezi další rozsáhlé akce, které organizovala rakovnická jednota, se počítaly oslavy 10. výročí bitvy u Zborova v roce 1927 nebo slavnosti 10. výročí vzniku Československa o rok později. Na konci roku 1928 se součástí Sokola Rakovník stal biograf. Ten způsobil zánik dramatického odboru jednoty, jelikož promítalo ve dnech, kdy dříve probíhala divadelní představení. Rakovnická jednota zakončila 20. léta 20. století stavbou letního cvičiště u sokolovny.

V roce 1930 Sokol Rakovník oslavil 60. výročí své existence velkolepými oslavami, jichž se zúčastnilo mnoho městský spolků, jako například legionářská jednota. V rámci menšinové činnosti rakovnická jednota nadále pomáhala sokolům z Chomutova, a navíc začala spolupracovat se Sokolem Podbořany. Podbořanským sokolům rakovničtí sokolové zprostředkovali půjčku na stavbu vlastní sokolovny. Rok 1932 byl rokem Tyršovým a rakovničtí sokolové během něj podnikli mnoho tematických přednášek a oslav na Tyršovu počest. V souvislosti s oslavami vyjednali s městem přejmenování ulice vedoucí kolem sokolovny na ulici Tyršovu. V průběhu 30. let rakovničtí sokolové každoročně slavili narozeniny prezidenta Masaryka a v této tradici pokračovali i poté, co již funkci prezidenta nevykonával. Roku 1936 se týkal podpory Slovenska a rakovničtí sokolové se vydali na Slovensko podpořit tamní sokoly. Od roku 1937 rakovnická jednota provozovala pro své členy letní tábor v Děčích. Zářím 1937 bylo kvůli smrti prezidenta Masaryka časem smutečních obřadů. V roce 1938 měl Sokol

slavit 20. výročí vzniku Československa, avšak kvůli k agresivitě Adolfa Hitlera k tomu nedošlo. Poté, co byla podepsána Mnichovská dohoda, se Sokol Rakovník zaměřil na pomoc českým uprchlíkům z pohraničí a tělocvičná činnost rakovnické jednoty začala upadat. Od podzimu 1938 se rakovnický Sokol stal spíše dobročinnou organizací. Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava byli sokolové mezi prvními zatčenými a velká část předních sokolů rakovnické jednoty zemřela v koncentračních táborech.

Cílem diplomové práce byla analýza činnosti rakovnického Sokola ve vymezeném období. Za pomoci dochovaných sokolských kronik a památníků bylo možné získat přehled o činnosti rakovnické jednoty a také jejího existování jako hlavní síly v Rakovnické župě. Dle zpráv ze Sokolských věstníků a Rakovnických novin lze usuzovat, že sokolská myšlenka se v Rakovníku pevně uchytila. Vzhledem k množství představených slavností a událostí organizovaných rakovnickou jednotou je možné konstatovat, že se rakovničtí sokolové stali významným hybatelem společenského a kulturního života v Rakovníku. K druhé polovině 30. let 20. století se bohužel nedochovalo dostatečné množství archiválií, jelikož velká část z nich nenávratně zmizela po zásahu nacistů. Kvůli tomu nebylo možné získat detailní informace o sokolské aktivitě v druhé polovině 30. let 20. století.

9. Seznam pramenů a literatury

Nevydané prameny

Státní okresní archiv Rakovník

Fond 616 Tělocvičná jednota Sokol Rakovník

- Pamětní kniha TJ Sokol Rakovník 1914–2009
- Pozvánky
- Kronika TJ Sokol Rakovník 1931–1945
- Stavba sokolovny

Fond 187 Archiv Města Rakovník

- Korespondence s TJ Sokol Rakovník
- Kronika Královského města Rakovník 1836–1962

Vydané prameny

§1 Nařízení vlády ze dne 20. února 2017 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky

Stanovy Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník z roku 1902, Rakovník 1902, Státní okresní archiv v Rakovníku, fond 616 Tělocvična jednota Sokol Rakovník.

TUČEK, DIEPOLT, JANOUŠEK, KLICPERA, *60 roků rakovnického Sokola*, Rakovník 1930.

Periodika

Rakovnické noviny

Věstník Sokolský

Věstník župy Rakovnické

Zpravodaj Tělocvičné jednoty Sokol Rakovník

Internetové zdroje

CHLUMSKÝ, Martin, *Založení Sokola a stručný přehled jeho vývoje*. Dostupné: <http://www.sokol.cz/sokol/index.php?action=zobrazdokument&typdok=2&iddok=1814> [cit. 14. 4. 2020].

Vzdělávací listy, prosinec 2019, 4, Dostupné z: <https://www.sokol.eu/priloha/39964/vzdelavatelске-listy-04-19.pdf>. [cit. 3. 5. 2020]

Odborná literatura

BEDNAŘÍK, Tomáš, *Historické památky Rakovníka*, Rakovník 1997

JANDÁSEK, Ladislav, *Přehledné dějiny Sokolstva*, Praha 1936.

KREJČÍ, František, LEV, Josef, *135 let Rakovnického sokola 1869–2004*, Rakovník 2004.

MIČKA, Ladislav, *Kulturní tváře Rakovníka II. část*, Rakovník 1979.

PELIKÁN, Jan, *O Sokole*, Praha 1921.

SCHEINER, Josef, *Dějiny Sokolstva v prvním jeho pětadvacetiletí*, Praha 1887.

Odborné články

EICHINGER, Zdeněk, *Vzpomínky na minulost II. část. Procházka nejstarší částí hřbitova Nejsvětější Trojice*. In: Věstník musejního spolku 35, 1997.

GRÉGR, Eduard, *Miroslav Tyrš*. In: GRÉGR, Eduard, (ed.) *Miroslav Tyrš stručný nástin života a působení jeho*, Praha 1884.

GRÉGR, Eduard, *Miroslav Tyrš*. In: MÜLLER, Josef, TALLOWITZ, Ferdinand (ed.), *Památník vydaný na oslavu dvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty Sokola Pražského*, Praha 1883.

PRÁGR, Alois Václav, *Tělocvična Sokola Pražského*. In: MÜLLER, Josef, TALLOWITZ, Ferdinand (ed.), Památník vydaný na oslavu dvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty Sokola Pražského, Praha 1883.

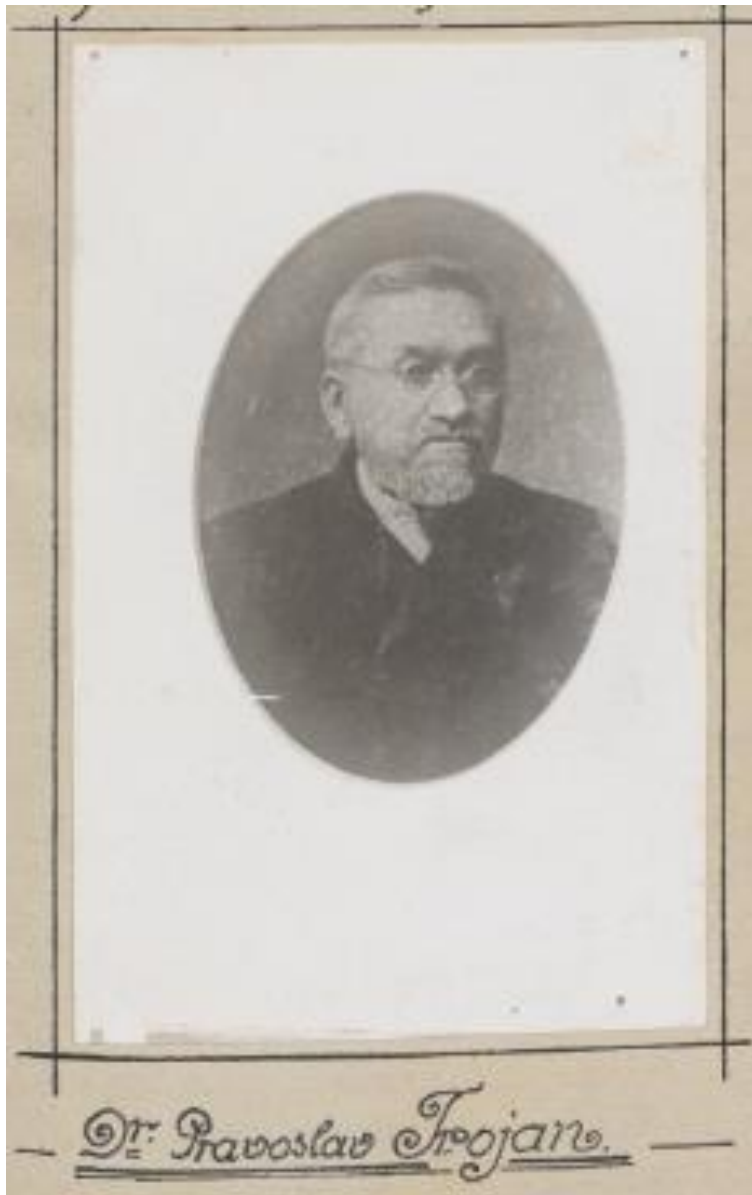
10. Resumé

The topic of this diploma thesis is the functioning of the Sokol movement in Rakovník between years 1918–1938. In the defined period, the nationwide Sokol movement stood at the top of its forces, and it wasn't different in Rakovník. Sokol Rakovník celebrated 150 years of existence in 2019 and in 2020 it celebrates 30 years since the restoration of its activity after the Velvet Revolution. In 2020, it is therefore appropriate to recall the period of the greatest glory of Sokol Rakovník. The main goal of this thesis is to analyze the activities of Sokol Rakovník in a defined period. Another goal of the diploma thesis is to describe the influence of Sokol Rakovník on social and cultural life in Rakovník. The author focuses on the events that Sokol Rakovník organized or was involved in them in any way.

The goal of the diploma thesis was to analyze the activities of Sokol Rakovník in a defined period, which the author succeeded with the help of preserved sources. Thanks to the use of Sokol chronicles, it was possible to obtain an overview of the activities of Sokol Rakovník and also its existence as the main force in Rakovník district. Sokol magazines and *Rakovník journal* then helped to prove that the Sokol idea was firmly entrenched in Rakovník. Given the number of presented festivities and events organized by Sokol Rakovník. It's clear that Sokol Rakovník have become an important association in social and cultural life of Rakovník. Unfortunately, by the second half of the 1930s, not enough archives had been preserved, as a large part of them had disappeared irretrievably by Nazi intervention. Thanks to this, it was not possible to obtain all the information about Sokol's activity for the given years.

11. Přílohy

Příloha č. 1 – Alois Pravoslav Trojan

Zdroj: Kronika Královského města Rakovník 1836–1962

Příloha č. 2 – Starosta TJ Sokol Rakovník v letech 1900–1905 a 1908–1915

Petr Jandač

Zdroj: Kronika Královského města Rakovník 1836–1962

Příloha č. 3 – Plakát k otevření sokolovny v Rakovníku a sletu župy Budečské v Rakovníku

Zdroj: Kronika Královského města Rakovník 1836–1962

Příloha č. 4 – Sokolovna Rakovník

Zdroj: vlastní fotografie autora práce

Příloha č. 5 – Statistika členstva TJ Sokol Rakovník 1870–1930

	Stav členstva			Přihlášeni			Odhlášeni			Pohyb relativní		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
1870	80		80									
1871	143		143	63		63				63		63
1872	152		152	28		28	19		19	9		9
1873	167		167	25		25	10		10	15		15
1874	117		117	9		9	59		59	-50		-50
1875	99		99	8		8	26		26	-18		-18
1876	109		109	16		16	6		6	10		10
1877	109		109	15		15	15		15	0		0
1878	92		92	2		2	19		19	-17		-17
1879	94		94	11		11	9		9	2		2
1880	98		98	14		14	10		10	4		4
1881	95		95	3		3	6		6	-3		-3
1882	91		91	3		3	7		7	-4		-4
1883	74		74	3		3	20		20	-17		-17
1884	66		66	8		8	16		16	-8		-8
1885	58		58	4		4	12		12	-8		-8
1886	105		105	49		49	2		2	47		47
1887	148		148	45		45	2		2	43		43
1888	165		165	17		17	0		0	17		17
1889	188		188	24		24	1		1	23		23
1890	172		172	11		11	27		27	-16		-16
1891	177		177	5		5	0		0	5		5
1892	193		193	29		29	13		13	16		16
1893	183		183	32		32	42		42	-10		-10
1894	196		196	47		47	34		34	13		13
1895	230		230	54		54	20		20	34		34
1896	220		220	23		23	33		33	-10		-10
1897	225		225	23		23	18		18	5		5
1898	204		204	18		18	39		39	-21		-21
1899	209		209	34		34	29		29	5		5
1900	204		204	26		26	31		31	-5		-5
1901	192		192	22		22	34		34	-12		-12
1902	205	64	269	57		57	44		44	13		13
1903	208	69	277	25	5	30	22		22	3	5	8
1904	200	75	275	19	8	27	27	2	29	-8	6	-2
1905	189	67	256	28	3	31	39	11	50	-11	-8	-19
1906	186	53	239	40	9	49	43	23	66	-3	-14	-17
1907	195	51	246	40	1	41	31	3	34	9	-2	7
1908	186	47	233	33	5	38	42	9	51	-9	-4	-13
1909	192	46	238	34	14	48	28	15	43	6	-1	5
1910	200	43	243	41	4	45	33	7	40	8	-3	5
1911	219	57	276	62	24	86	43	10	53	19	14	33
1912	232	69	301	47	29	67	34	8	42	13	12	25
1913	252	65	317	67	8	75	47	12	59	20	-4	16
1914	259	68	327	56	7	63	49	4	53	7	3	10
1915	277	87	364	59	21	80	41	2	43	18	19	37
1916	275	82	357	28	11	39	30	16	46	-2	-5	-7
1917	280	88	368	13	9	22	8	3	11	5	6	11
1918	248	81	329	9	7	16	41	14	55	-32	-7	-39
1919	277	104	381	47	27	74	18	4	22	29	23	52
1920	322	167	489	127	67	194	82	4	86	45	63	108
1921	337	172	509	80	40	120	65	35	100	15	5	20
1922	423	230	653	93	61	154	7	3	10	86	58	144
1923	418	224	642	54	26	80	59	32	91	-5	-6	-11
1924	423	221	644	53	15	68	48	18	66	5	-3	-2
1925	420	222	642	52	33	85	55	22	87	-3	1	-2
1926	445	227	672	78	32	110	53	27	80	25	5	30
1927	494	251	745	100	51	151	51	27	78	49	24	69
1928	473	237	710	48	19	67	69	33	102	-21	-14	-35
1929	522	257	779	72	27	99	23	7	30	49	20	69
1930	512	259	771	49	26	75	59	24	83	-10	2	-8

Zdroj: Památník 60 roků rakovnického Sokola

Příloha č. 6 – Starosta TJ Sokol Rakovník v letech 1932–1938 František Diepolt

Zdroj: <https://www.rakovnicko.cz/> [22. 5. 2020]